

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

Nummer	Inhoud	Bladzijde
	I <i>Mededelingen</i>	
		
	II <i>Vorbereidende besluiten</i>	
	Economisch en Sociaal Comité	
	Zitting van oktober 1988	
88/C 337/01	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 87/102/EEG betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lid-staten inzake het consumentenkrediet . . .	1
88/C 337/02	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad houdende vijfde wijziging van richtlijn 74/329/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke voorschriften der lid-staten inzake de emulgatoren, stabilisatoren, verdikkingsmiddelen en geleermiddelen waarvan het gebruik in levensmiddelen is toegestaan	5
88/C 337/03	Advies over: — de wijziging van het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van richtlijn 76/769/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lid-staten inzake de beperking van het op de markt brengen en het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten, en — de wijziging van het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lid-staten inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen	7
88/C 337/04	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende een solvabiliteitsratio voor kredietinstellingen	8
88/C 337/05	Advies over het voorstel voor een vijfde richtlijn van de Raad inzake de bepalingen op het gebied van de zomertijd	11

Met de voorliggende uitgave is de serie C van de jaargang 1988 afgesloten.

88/C 337/06	Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad tot goedkeuring van een specifiek programma voor de verspreiding en de toepassing van de resultaten van wetenschappelijk en technologisch onderzoek (1988 t/m 1992)	12
88/C 337/07	Advies over: — het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 804/68 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector melk en zuivelprodukten, — het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 857/84 houdende algemene voorschriften voor de toepassing van de in artikel 5 <i>quater</i> van Verordening (EEG) nr. 804/68 bedoelde heffing in de sector melk en zuivelprodukten, — het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 2237/88 tot vaststelling, voor de periode van 1 april 1988 tot en met 31 maart 1989, van de communautaire reserve voor de toepassing van de in artikel 5 <i>quater</i> van Verordening (EEG) nr. 804/68 bedoelde heffing in de sector melk en zuivelprodukten, — het voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van de met ingang van 1 ... 1988 geldende interventieprijs voor boter, — het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1079/77 inzake een medeverantwoordelijkheidshelling en maatregelen ter verruiming van de markten in de sector melk en zuivelprodukten	16
88/C 337/08	Advies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1360/78 betreffende producentengroeperingen en unies van producentengroeperingen	17
88/C 337/09	Advies over de situatie op de haringmarkt	18
88/C 337/10	Advies over de afbakening van de wijnbouwzones in de Gemeenschap	28
88/C 337/11	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten betreffende machines	30
88/C 337/12	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten betreffende persoonlijke beschermingsmiddelen	37
88/C 337/13	Advies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van toepassingsbepalingen voor Verordening (EEG) nr. 2052/88 met betrekking tot de coördinatie van de bijstandsverlening door de onderscheiden structuurfondsen, enerzijds, en van die met de bijstandsverlening door de Europese Investeringsfondsen en de overige bestaande financieringsinstrumenten, anderzijds	39
88/C 337/14	Advies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van toepassingsbepalingen voor Verordening (EEG) nr. 2052/88 met betrekking tot het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	44
88/C 337/15	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot vaststelling van toepassingsbepalingen voor Verordening (EEG) nr. 2052/88 met betrekking tot het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw (EOGFL), afdeling Oriëntatie	47
88/C 337/16	Advies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van bepalingen voor de uitvoering van Verordening (EEG) nr. 2052/88 met betrekking tot het Europees Sociaal Fonds	49

<u>Nummer</u>	Inhoud (<i>vervolg</i>)	Bladzijde
88/C 337/17	Vervolgadvies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 3820/85 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer en van Verordening (EEG) nr. 3821/85 betreffende het controle-apparaat in het wegvervoer	51
88/C 337/18	Advies over de GATT-onderhandelingen in het kader van de Uruguay-ronde — Huidige stand van zaken en vooruitzichten vanuit het oogpunt van de landbouw en de agro-industrie	54
88/C 337/19	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bewijslast op het gebied van de gelijke beloning voor en de gelijke behandeling van vrouwen en mannen	58
88/C 337/20	Advies over het onderwijs in de Europese Gemeenschap, middellange-termijnperspectief, 1989-1992	60
88/C 337/21	Advies over het voorstel voor een aanbeveling van de Raad aan de lid-staten ter bevordering van de samenwerking tussen openbare elektriciteitsbedrijven en zelfopwekkers	64
88/C 337/22	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de informatie van de bevolking over de bij stralingsgevaar toepasselijke maatregelen ter bescherming van de gezondheid en over het alsdan te vertonen gedrag	67

II

(Vorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 87/102/EEG betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake het consumentenkrediet ⁽¹⁾

(88/C 337/01)

De Raad heeft op 1 juni 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 4 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Meyer-Horn.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen (één onthouding) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Op 2 mei 1988 heeft de Commissie van de Europese Gemeenschap een richtlijn voorgesteld tot wijziging van richtlijn 87/102/EEG van de Raad d.d. 22 december 1986 betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake het consumentenkrediet. Het voorstel beoogt de invoering van een uniforme berekeningsmethode voor de effectieve rente op jaarbasis van het consumptief krediet. Dit was reeds uitdrukkelijk vastgelegd in de negende overweging en in artikel 5 van bovengenoemde richtlijn.

1.2. De anderhalf jaar later door de Commissie voorgestelde richtlijn heeft echter uitsluitend betrekking op de wiskundige aspecten, d.w.z. op de formule voor de berekening, en niet op de daarbij in aanmerking te nemen diverse kosten van het consumptief krediet. In de toelichting merkt de Commissie t.a.v. dit punt op dat hierover thans geen overeenstemming bestaat.

2. Algemene opmerkingen

De krachtens de richtlijn inzake het consumptief krediet (87/102/EEG) d.d. 22 december 1986 op te geven effectieve rente heeft tot doel, de consument een duidelijk

beeld te geven van het totaal van de werkelijke kosten — uitgedrukt in een percentage op jaarbasis van het geleende bedrag — en daardoor tevens het vergelijken van verschillende kredietoffertes te vergemakkelijken. Op basis hiervan kunnen de volgende algemene opmerkingen over het onderhavige voorstel van de Commissie worden gemaakt:

2.1. Het voorstel om de berekening van de effectieve rente in alle lidstaten zoveel mogelijk te harmoniseren is in principe welkom, vooral omdat daardoor wordt voorkomen dat landen individueel nog afwijkende berekeningsmethoden gaan invoeren.

Er moet daarbij echter op worden gelet dat de bestaande en door nationale voorschriften geboden consumentenbescherming niet wordt aangetast. Dit is met name in grensgebieden van groot belang. De hier wonende consument mag niet door de verwijzing naar een uniforme Europese berekeningsmethode bij het vergelijken van kredietoffertes in het eigen land en in de buurlanden worden misleid. Dit zou namelijk kunnen gebeuren wanneer nog andere financiële en juridische voorwaarden in aanmerking moeten worden genomen, waarvan de consument niet altijd op de hoogte is en die, zolang er geen harmonisatie plaatsvindt, van land tot land verschillen.

Er zou in feite een onderlinge aanpassing van de consumentenbescherming nodig zijn, maar dit is nauwelijks te verwezenlijken, aangezien consumentenbescherming

⁽¹⁾ PB nr. C 155 van 14. 6. 1988, blz. 10.

meestal deel uitmaakt van de op de bescherming van het algemeen belang gerichte wetgeving, die in ieder land op een geheel ander uitgangspunt berust. Ook wordt in dit richtlijnvoorstel geen oplossing aangedragen voor alle problemen waarvoor de consument kan komen te staan, b.v. latere wijzigingen van rentepercentages of schommelingen van de wisselkoers wanneer een krediet in een andere valuta wordt opgenomen.

2.2. Het is echter geenszins voldoende, uitsluitend een uniforme wiskundige berekeningsmethode in te voeren. Er dient juist tegelijkertijd ook een uniforme lijst te worden opgesteld van de factoren die in deze formule voorkomen, namelijk de bij de berekening van de effectieve rente in aanmerking te nemen kostenposten. Zolang de — bij een nieuwe richtlijn te regelen — uniformering van de bij de berekening in aanmerking te nemen kostenposten nog niet haar beslag heeft gekregen, dient ervoor te worden gezorgd dat de consument ervan op de hoogte wordt gesteld, welke kosten (nog) niet bij de berekening van het effectieve rentepercentage op jaarbasis worden meegerekend. Dergelijke — van geval tot geval verschillende — kostenposten zijn met name administratie- en bemiddelingskosten, afsluitingsprovisie en disagio, evenals eventuele verzekeringspremies. Voor zover bekend wordt tot nog toe in het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, België en Nederland voorgeschreven welke kostenposten in de berekening worden opgenomen en aan de cliënt moeten worden opgegeven.

2.3. Worden bij de berekening uiteenlopende kostenposten in aanmerking genomen, dan kunnen de in een percentage op jaarbasis uitgedrukte totale kosten aanzienlijke verschillen vertonen. Of, en zo ja welke, kostenposten in aanmerking (moeten) worden genomen, heeft verschillen in de kosten tot gevolg, die groter kunnen uitvallen dan de verschillen die ontstaan bij toepassing van verscheidene, onderling uiteenlopende formules voor de berekening van de rente. Het onderhavige voorstel tot harmonisatie van de berekeningsmethode vormt dus weliswaar een belangrijke stap op weg naar uniforme effectieve rentepercentages die de consument kan vergelijken. Door uitsluitend de wiskundige methode te uniformeren wordt het eigenlijke doel voor de consument echter nog niet bereikt.

2.4. Het gevaar bestaat dat de uniformering van alleen de berekeningsmethode bij de consument de indruk wekt dat de opgegeven rentepercentages nu met elkaar kunnen worden vergeleken. Aangezien dit echter pas mogelijk is wanneer ook een uniforme lijst van de in aanmerking te nemen factoren wordt opgesteld, zou de consument door het onderhavige voorstel kunnen worden misleid, te meer daar in een aantal lid-staten reeds de bepaling bestaat dat met andere kosten rekening moet worden gehouden.

Er dient daarom beslist naar te worden gestreefd dat het uniformeren van de berekeningsmethode tegelijk met het opstellen van een uniforme lijst van in aanmerking te nemen kostenposten bij een gemeenschappelijk besluit zijn beslag krijgt. Indien de uniforme berekeningsmethode wordt ingevoerd voordat deze lijst is opgesteld, zou de consument hiervan nadeel ondervinden.

In ieder geval dient in de richtlijn een bepaling van dwingend recht te worden opgenomen dat naast de

effectieve rente moet worden aangegeven, welke kosten verder nog aan het krediet verbonden zijn. Zonder een dergelijke verduidelijkende bepaling moet worden gevreesd dat sommige kredietgevers concurrentievoordelen behalen door vaker kosten in rekening te brengen die niet verplicht bij de berekening van de effectieve rente in aanmerking te nemen zijn.

2.5. Aangezien de opgave van het effectieve rentepercentage niet alleen bedoeld is om verschillende kredieten te kunnen vergelijken, maar ook om de kredietnemer een beeld te geven van de totale kosten op jaarbasis, is het voor de consument van weinig belang of de wiskundige formule zelf complex is. Wel moet de consument zo duidelijk mogelijk kunnen zien, wat berekend is en welke factoren hierbij in aanmerking zijn genomen.

De berekeningsmethode dient daarom percentages op te leveren die de effectieve kosten voor de kredietnemer — in een voor de consument begrijpelijke vorm — weergeven. De consument zelf of althans de consumentenorganisaties zouden moeten kunnen controleren of deze percentages ook kloppen. Deze mogelijkheid zou kredietgevers of -bemiddelaars er in sterkere mate van weerhouden, door het opgeven van onjuiste en voor de consument moeilijk te controleren rentepercentages een concurrentievoordeel te behalen.

Aangezien het voor de consument van nog groter belang is, te weten hoeveel een krediet hem per maand kost, dient ernaar te worden gestreefd dat naast het effectieve rentepercentage ook de periodiek verschuldigde bedragen worden vermeld. Uitsluitend wanneer de consument ervan op de hoogte wordt gesteld, welke kosten allemaal aan het krediet verbonden zijn, vooral de kosten die niet in de totale kosten op jaarbasis zijn meegerekend, kan hij de diverse kredietoffertes met elkaar vergelijken, zien hoe groot zijn schuld is ingeval hij een krediet opneemt en daardoor bepalen of hij dit krediet kan terugbetalen.

2.6. Er zou uitdrukkelijk op moeten worden gewezen dat in richtlijn 87/102/EEG d.d. 22 december 1986 het algemene juridische kader wordt vastgelegd en dat hierin de wijze waarop de opgave van het effectieve rentepercentage geschiedt wordt geregeld, en het toepassingsgebied wordt bepaald: de richtlijn geldt voor alle — ook particuliere — kredietgevers en zogenaamde kredietbemiddelaars.

Het is noodzakelijk dit toepassingsgebied nog eens uitdrukkelijk te omlijnen, aangezien sinds de vaststelling van richtlijn 87/102/EEG inzake consumptief krediet de Commissie een voorstel voor een tweede richtlijn [doc. COM(87) 715 def.] tot coördinatie van de bepalingen inzake het toezicht op het kredietwezen heeft ingediend, dat tot doel heeft het vrij verrichten van het merendeel van de diensten in het bankwezen (met en zonder op-richting van filialen) mogelijk te maken. Vele kredietgevers en -bemiddelaars zouden echter niet onder deze tweede coördinerende richtlijn vallen, aangezien de hierin opgenomen enge definitie aansluit bij de eerste coördinatie-richtlijn 77/780/EEG. In dit verband zij ver-

wezen naar het advies van het Economisch en Sociaal Comité over dit richtlijnvoorstel (doc. CES nr. 287/88 fin) en in het bijzonder naar paragraaf 2.1 van dit advies.

2.7. In een aantal lid-staten gelden bepalingen over zogenaamde woekerrente. Als „woeker” geldt bijvoorbeeld in Frankrijk een rentepercentage dat meer dan tweemaal zo hoog is als het gemiddelde percentage van overheidsobligaties en -papieren. Daardoor zou het krachtens richtlijn 88/201/EEG op te geven — en voortaan gedeeltelijk anders berekende — effectieve rentepercentage in dergelijke en in andere soortgelijke gevallen kunnen leiden tot juridische geschillen bij strafprocedures. Aangezien het strafrecht buiten de competentie van de Commissie valt, dient een oplossing voor dit probleem te worden gevonden.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Artikel 1 van het richtlijnvoorstel heeft tot doel, de tekst van de negende overweging van de richtlijn van de Raad d.d. 22 december 1986 te vervangen. De Commissie wijst er uitdrukkelijk op dat door toepassing van de in de bijlage opgenomen wiskundige formule bij de berekening van de effectieve rente van consumptieve kredieten uiterste nauwkeurigheid wordt bereikt. Daarentegen zegt zij in haar toelichting bij het richtlijnvoorstel dat de voorgestelde formule slechts een eerste „dienstige” stap vormt.

Refererend aan de algemene opmerkingen in paragraaf 2.1 zij er op gewezen dat de effectieve rentepercentages door de consument pas kunnen worden vergeleken wanneer ook uniform is geregeld, welke kostenposten in aanmerking genomen worden. Logischerwijze kan pas daarna — als tweede stap, of wanneer de twee stappen tegelijkertijd worden gezet — naar de grootst mogelijke nauwkeurigheid worden gestreefd.

3.2. Volgens artikel 1 van het richtlijnvoorstel dient een nieuwe artikel 1 *bis* in de richtlijn van 22 december 1986 te worden opgenomen. Overeenkomstig lid 3 van dit nieuwe artikel 1 *bis* is het gebruik van een andere berekeningsmethode niet toegestaan indien de daaruit resulterende effectieve rente meer dan „een tiende procent” van het uit de uniforme methode voortvloeiende rentepercentage afwijkt.

Indien daarmee een vaste marge van 0,1 bedoeld wordt — hetgeen mag worden verondersteld — dan zou dit in de Duitse versie van de tekst correct met *ein Zehntel Prozentpunkt* moeten worden aangeduid.

Het is belangrijk dat geen kredietgever de consument ten aanzien van de werkelijke kosten kan misleiden door een te laag rentepercentage op te geven en hem zo ertoe te brengen een in waarheid duurder krediet op te nemen. Het opgeven van een iets hoger rentepercentage schaadt niet de consument, maar — ten opzichte van de concurrentie — de kredietgever zelf. Daarom zou ermee kunnen worden volstaan in het richtlijnvoorstel afwijkingen ten gevolge van andere berekeningsmethoden — met de genoemde marge van 0,1 — naar beneden te verbieden. Dit was in het voorontwerp van

het richtlijnvoorstel van de Commissie (XI/245/87) ook zo gepland.

3.3. Het onderhavige richtlijnvoorstel heeft tot doel de kredietgevers te verplichten, gebruik te maken van een variant op de actuariële methode. De variant die professor E. S. Kirschen de Commissie in zijn verslag d.d. 19 oktober 1984 heeft aanbevolen, heeft kennelijk de instemming van de meeste lid-staten.

3.3.1. De als *rule 803* bekend staande formule van professor Kirschen is internationaal gebruikelijk bij de berekening van het rendement van effecten. Bij deze formule wordt evenwel uitgegaan van — in de handel gebruikelijke — doorlopende herbelegging van de opbrengsten, i.c. van het meerekenen van de opbrengsten die afkomstig zijn uit herbelegging van de door de kredietnemer betaalde aflossingen. Met behulp hiervan zou de waarde van de lening vanuit het oogpunt van de kredietgever worden vastgesteld en niet vanuit het oogpunt van de consument. Deze kan immers niet tegen dezelfde voorwaarden opbrengsten herbeleggen als de kredietgever. In dit opzicht is het twijfelachtig of de Kirschen-formule wel de ideale methode voor de berekening van de effectieve rente van consumptieve kredieten is, aangezien het daarbij om de kosten voor de kredietnemer gaat.

3.3.2. Refererend aan de algemene opmerkingen in paragraaf 2.5 wordt voorgesteld dat de Commissie nog eens nagaat of haar methode werkelijk de meest doelmattige is. Er bestaan in de financiële rekenkunde andere gefundeerde methoden (b.v. de in de Bondsrepubliek gebruikelijke 360-dagenmethode), en de enige rechtsgeldige methode in Frankrijk, nl. de proportionele of „nominale” actuariële methode, waarvan de waarde door alle Europese beroepskringen is erkend. Deze methoden leveren eveneens de vereiste nauwkeurige uitkomsten op en bieden elk op zich de consument de zekerheid, dat hij de uitkomsten met elkaar kan vergelijken. Daarenboven bieden zij nog andere voordelen, aangezien de consument met behulp van deze methoden (ook zonder rekenapparatuur met een speciaal programma) gemakkelijk kan controleren of de opgegeven effectieve rentepercentages juist zijn, bijvoorbeeld door het krediet op basis van het effectieve rentepercentage na te rekenen, zodat hij deze rentepercentages beter kan vergelijken met de percentages die hij voor zijn spaargelden ontvangt. Betere controleerbaarheid van de door de kredietgever of -bemiddelaar opgegeven rentepercentages betekent betere bescherming van de consument.

Er dient eventueel te worden overwogen of zulke andere financieel — wiskundig even gefundeerde methoden — waaraan bovengenoemde voordelen verbonden zijn — niet ten minste ook dienen te worden toegestaan, wanneer de daaruit resulterende verschillen niet bijzonder groot zijn (bijvoorbeeld de 360-dagenmethode). Gezien de bijkomende voordelen voor de consument — eenvoudige controle van de rentepercentages — zouden zulke verschillen — indien zij gering zijn — op de koop toe kunnen worden genomen.

3.4. Bij de beschrijving van de berekeningsmethode in Bijlage II dient in de linkerkolom (Algemene formule) in het eerste deel van de formule het gegeven „ $n = 1$ ” te worden veranderd in „ $k = 1$ ”.

Het „eenvoudig voorbeeld” in de rechterkolom bevat in de Duitse versie na de zin *Die Gleichung lautet dann wie folgt*: een fout: de gegevens in de noemer („1 = i”) moeten luiden („1 + i”). In de laatste zin van het voorbeeld in Bijlage II is het juiste bedrag 713,1 Ecu en niet 713,66 Ecu.

Voor de waarde van i wordt in de op twee na laatste alinea 0,1306... opgegeven; vervolgens wordt deze waarde in de voorlaatste alinea tot 13,1 tot 13,07 afgerond. De redenen voor deze schijnbare tegenstrijdigheid dienen in dit richtlijnvoorstel te worden gepreciseerd.

Ten aanzien van de veronderstelling in Bijlage III (ii) dient te worden nagegaan of het aangegeven bedrag van 200 Ecu juist is.

3.5. Ten aanzien van de berekening van de effectieve rente voor kredieten in rekening-courant d.w.z. bij kredieten wegens roodstand of kredieten op lopende rekening wordt in artikel 1bis, punt 4, bepaald dat wordt uitgegaan van bepaalde veronderstellingen, die in Bijlage III afzonderlijk worden genoemd. Hierover kan worden opgemerkt dat het hierbij niet om praktische voorbeelden van een mogelijk gebruik van een doorlopend krediet gaat; de veronderstellingen zijn om de volgende redenen gewoonweg niet realistisch:

3.5.1. Volgens paragraaf b) van Bijlage III wordt uitgegaan van een looptijd van één jaar indien er geen vaste aflossingstermijnen zijn bepaald. In het algemeen is bij een krediet in rekening-courant op de girorekening van de consument (krediet bij roodstand) de aflossing niet precies geregeld. De aanzuivering van het negatief saldo geschiedt — in één keer of in gedeelten — via de regelmatige inkomsten (gewoonlijk de loon- of salaris-uitbetaling) die de voorwaarde vormen voor het mogen roodstaan. Deze vorm van krediet geldt echter niet voor één jaar, maar onbeperkt, vaak gedurende vele jaren — tenzij zich onregelmatigheden voordoen bij de overeenkomst die tot opzegging van de rekening en van de mogelijkheid tot roodstaan leiden. Het berekenen van eventuele, één keer voorkomende en niet aan de looptijd gebonden kosten bij het verlenen van het krediet (bijvoorbeeld $x\%$ administratiekosten, hetgeen echter weinig gebruikelijk is) voor één enkel jaar zou inhouden dat de consument met een veel te hoog bedrag aan totale kosten wordt geconfronteerd.

3.5.2. Volgens paragraaf c) van Bijlage III dient te worden uitgegaan van een gebruik voor onbepaalde tijd van het gehele krediet (kredietlimiet). Ook dit is niet alleen onrealistisch maar in de praktijk zelfs onmogelijk, aangezien niet boven de kredietlimiet kan worden uitgegaan en het debet noodzakelijkwijze door de maandelijkse overschrijvingen naar de rekeninghouder wordt verminderd.

De werkelijke kosten voor de rekeninghouder kunnen — wanneer de afsluitingen van de rekening betrekking hebben op periodes van minder dan een jaar, waardoor samengestelde rente kan worden berekend — hoger zijn dan het nominale rentepercentage; dit geldt echter alleen wanneer van het krediet ook nog na de datum waarop de rekening is afgesloten, gebruik wordt gemaakt. De hoogte van het effectieve percentage is in dat geval afhankelijk van de duur van het gebruik van het krediet. De totale kosten kunnen echter ook gelijk zijn aan de nominale rente op jaarbasis wanneer het krediet vooral op het moment dat de rekening wordt afgesloten d.m.v. de maandelijkse bijschrijvingen wordt afgelost. Dit is van geval tot geval verschillend en kan niet zonder meer in een bepaald schema worden vastgelegd.

In plaats van rentepercentages op basis van onrealistische voorbeelden voor te schrijven, zou moeten worden overwogen of het niet doelmatiger is, voor het rekening-courantkrediet een bijkomende regeling in te voeren; zo zou kunnen worden bepaald dat de kredietgever behalve het werkelijk berekende rentepercentage ook moet opgeven om de hoeveel tijd de afsluitingen van de rekening plaatsvinden en er rente wordt berekend en hoeveel hoger de effectieve kosten daardoor bij gebruik van het gehele krediet maximaal kunnen uitvallen.

3.6. Men kan zich afvragen of met het in Bijlage I beschreven „eenvoudige voorbeeld” („met een algebraïsch op te lossen vergelijking van de tweede graad”) en met de definitie in artikel 1 van het richtlijnvoorstel („gelijkmaking van de contante waarden van de door de kredietgever en de kredietnemer aangegane of aan te gane verbintenissen”) wel tegemoet wordt gekomen aan de legitieme wensen van de consument. Bovendien zou het nuttig zijn, in de bijlage bij de richtlijn tevens een voorbeeld op te nemen van de berekening van het rentepercentage wanneer de looptijd korter is dan één jaar. Er zou ook een voorbeeld moeten worden opgenomen van een kredietnemer die maandelijks aflost en met name een voorbeeld van onregelmatige aflossingsperiodes.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad houdende vijfde wijziging van richtlijn 74/329/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke voorschriften der lid-staten inzake de emulgatoren, stabilisatoren, verdikkingsmiddelen en geleermiddelen waarvan het gebruik in levensmiddelen is toegestaan

(88/C 337/02)

De Raad heeft op 1 juli 1988 besloten, het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 4 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Williams (corapporteurs: de heren Riera-Marsa en Saiu).

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 29 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

Alle in dit voorstel bedoelde emulgatoren en stabilisatoren zijn in bijlage II van richtlijn 74/329/EEG opgenomen. Dit betekent dat de lid-staten het gebruik van deze stoffen kunnen toestaan, maar dit niet behoeven te doen. Er zijn slechts enkele lid-staten waar momenteel het gebruik van al deze stoffen is toegestaan. Het gaat hier om verschillen van historische aard die op van vóór de EEG daterende redenen zijn terug te voeren. En deze verschillen stammen ook uit een tijd waarin vele van de tegenwoordige gebruiksveiligheidstests nog niet waren uitgevoerd.

Gezien de resultaten van de al jarenlang uitgevoerde gebruiksveiligheidstests stelt de Commissie voor, deze produkten naar bijlage I over te brengen, zodat zij overal in de EG verkrijgbaar worden. Dit voorstel dateert reeds van 1984 en had destijds de algemene goedkeuring van het Economisch en Sociaal Comité en het Parlement. De Raad heeft echter te lang met maatregelen gewacht en dit nieuwe voorstel is nu dan ook noodzakelijk geworden. Bij dit voorstel zijn ook verdere, na 1984 uitgevoerde gebruiksveiligheidstests in aanmerking genomen.

Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie om de stoffen in kwestie van bijlage II (tijdelijke lijst) over te brengen naar bijlage I (permanente lijst) en wel, zoals voorgesteld, per 1 januari 1989; daarmee komt bijlage I dus te vervallen.

Het Comité merkt evenwel op dat de Commissie te gelegenere tijd een breder opgezet voorstel over de gebruiksvoorwaarden van deze stoffen en andere stoffen zal presenteren en dat dit voorstel van belang zal zijn in het kader van de voltooiing van de interne markt in 1992.

2. Tragacanth — E413

2.1. Deze gomsoort wordt gewonnen uit een in Iran en Turkije geteelde plant. Deze stof is zeer goed tegen zuur bestand en wordt daarom in slasaus en mayonaise gebruikt. Ook voor gebak wordt deze stof gebruikt, omdat er zeer dik deeg mee kan worden bereid.

2.2. Zowel het paritair deskundigencomité voor levensmiddelenadditieven (JECFA) van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) als het Wetenschappelijk Comité voor de menselijke voeding hebben deze stof onderzocht en hebben een niet-specifieke (m.a.w. onbeperkte) toegestane dagelijkse dosis (ADI, *acceptable daily intake*) voor tragacanth vastgelegd.

2.3. Het Comité gaat met het onderhavige voorstel van de Commissie akkoord.

3. Karayagom — E416

3.1. Deze gomsoort is van een vooral in India geteelde plant afkomstig. Deze stof wordt als verdikkingsmiddel in medicijnen, maar ook voor bepaalde doeleinden in een aantal levensmiddelen verwerkt.

3.2. Het Wetenschappelijk Comité heeft onlangs een ADI van 0-12,5 mg/kg lichaamsgewicht vastgesteld, terwijl het paritair deskundigencomité een niet-gespecificeerde ADI heeft aangegeven. De reden voor dit verschil is dat het deskundigencomité bij zijn beoordeling gebruik heeft kunnen maken van bepaalde recente Indiase gebruiksveiligheidsstudies.

3.3. Het Comité staat achter het voorstel van de Commissie en blijft aldus bij zijn eerdere mening⁽¹⁾ namelijk dat na verder onderzoek door het Wetenschappelijk Comité het gebruik van deze gomsoort op grotere schaal zou kunnen worden toegelaten en dat deze stof van bijlage II naar bijlage I zou kunnen worden overgebracht.

4. Polysorbaten — E432 t/m E436

4.1. Het betreft hier een familie van uit polyoxyethyleen en vetzuren bereide esters. Polysorbaten zijn zeer efficiënte emulgatoren voor olie in water. De precieze eigenschappen variëren met de concentratie vetzuur,

⁽¹⁾ PB nr. C 248 van 17. 9. 1984, blz. 28/29.

zodat de lipofiele eigenschappen van deze stof nauwkeurig op die van het te bereiden levensmiddel kunnen worden afgestemd.

4.2. Het deskundigencomité heeft voor polysorbaten een ADI van 0-25 mg/kg lichaamsgewicht vastgesteld, terwijl het Wetenschappelijk Comité tot 10 mg/kg lichaamsgewicht komt.

4.3. Het Economisch en Sociaal Comité steunt het voorstel van de Commissie op dit punt en blijft aldus bij zijn eerdere standpunt; het wijst er namelijk op dat volgens het Wetenschappelijk Comité deze stoffen thans in bijlage I kunnen worden opgenomen.

5. Thermisch geoxideerde sojaolie — E 479

5.1. Dit produkt bestaat uit mono- en diglyceriden van vetzuren die een reactie met sojaolie zijn aangegaan; het wordt hoofdzakelijk toegepast ter voorkoming van het opspatten van vet bij margarine die voor bakken en braden wordt gebruikt.

5.2. Het Wetenschappelijk Comité heeft een ADI van 0-25 mg/kg lichaamsgewicht vastgesteld. Het deskundigencomité is tot dusver niet verzocht deze stof te bestuderen.

Ook ten aanzien van dit produkt staat het Comité achter het voorstel van de Commissie.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over:

- de wijziging van het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van richtlijn 76/769/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lid-staten inzake de beperking van het op de markt brengen en het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten, en
- de wijziging van het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lid-staten inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen

(88/C 337/03)

De Raad heeft op 12 oktober 1987 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen inzake de bovengenoemde documenten.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 4 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Beltrami.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie en met het door haar nagestreefde doel.

Het Comité acht de procedure van het Reglementeringscomité ⁽¹⁾ echter geschikter dan die van het Raadgevend Comité. In alle andere richtlijnen betreffende gevaarlij-

ke stoffen en preparaten is immers voor de procedure van het Reglementeringscomité gekozen, nl. in de richtlijnen 73/173/EEG, 77/728/EEG, 78/631/EEG en de daarop gevolgde wijzigingen, en ook in de richtlijnen 79/831/EEG en 88/379/EEG.

⁽¹⁾ Vgl. besluit van de Raad van 13 juli 1987 (PB nr. L 197 van 17. 7. 1987), blz. 33.

Het Comité acht het dan ook wenselijk de al jaren met succes toegepaste formule ongewijzigd te laten.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende een solvabiliteitsratio voor kredietinstellingen⁽¹⁾

(88/C 337/04)

De Raad heeft op 11 mei 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 57 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 5 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Pardon.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

Behoudens onderstaande opmerkingen stemt het Comité met dit richtlijnvoorstel in.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Tegelijk met de tweede coördinatierichtlijn voor het bankbedrijf heeft de Commissie een ontwerp-richtlijn voorgelegd inzake de solvabiliteitsratio voor kredietinstellingen. Zij beschouwt gemeenschappelijke voorschriften voor een in acht te nemen bepaalde verhouding tussen het eigen vermogen enerzijds en de risico-gecorrigeerde activa en verplichtingen buiten de balans anderzijds als een essentieel onderdeel van de harmonisatiemaatregelen die nodig zijn voordat er van wederzijdse erkenning van de door de nationale autoriteiten afgegeven vergunningen sprake kan zijn.

1.2. Behalve deze richtlijn dient er tevens een richtlijn inzake het eigen vermogen van kredietinstellingen⁽²⁾ te worden vastgesteld en in werking te treden, omdat immers het eigen vermogen de teller van de voorgestelde solvabiliteitsratio vormt.

1.3. Voorts dient de inwerkingtreding van deze voorgestelde richtlijn, tegelijk met die betreffende het eigen vermogen, en de communautaire besluiten inzake de controle op de grote risico's en de bescherming van deposito's hand in hand te gaan met de vaststelling van de tweede richtlijn tot coördinatie van de wettelijke, bestuursrechtelijke en administratieve bepalingen betreffende toegang tot en uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen. Het Comité heeft daar reeds op gewezen in zijn advies van 29 september 1988.

1.4. Met de voorgestelde ratio wordt het eigen vermogen van een kredietinstelling uitgedrukt in verhouding tot de risico-gecorrigeerde waarde van haar activa en verplichtingen buiten de balans.

De Commissie wijst erop dat deze vorm van risicoweging in de loop van meerdere jaren is uitgewerkt door het Raadgevend Comité voor het bankwezen, dat bij de eerste coördinatierichtlijn van 1977 werd opgericht.

Het Comité hoopt dat de resultaten van de berekeningen, waaraan op dit moment nog wordt gewerkt, bekend zullen zijn voordat definitief wordt beslist over het voorlopig gekozen percentage van 8 %.

1.5. Terecht stelt de Commissie dat het meten van en het rekening houden met de rente-, wisselkoers- en andere marktrisico's van groot belang is voor het toezicht op kredietinstellingen (overweging nr. 7). Zij kondigt daarom aan dat zij haar studie van de gehanteerde technieken zal voortzetten en geëigende voorstellen zal uitwerken voor een verdere harmonisatie van de regels betreffende het bedrijfseconomisch toezicht op deze risico's.

In zijn advies d.d. 29 september 1988 over het voorstel voor de tweede richtlijn tot coördinatie van de wettelijke, bestuursrechtelijke en administratieve bepalingen betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen, heeft het Comité opgemerkt dat door het toezicht op voldoende dekking tegen marktrisico's aan de autoriteiten van het land van vestiging over te laten een zeer belangrijke uitzondering wordt gemaakt op het beginsel, dat het toezicht op filialen door de autoriteiten van het land van herkomst wordt uitgeoefend, en dat de eenheid van concept van deze richtlijn daardoor wordt aangetast (paragraaf 2.10.3).

Voorts heeft het Comité zich afgevraagd of het niet beter zou zijn geweest, nu al te bepalen dat in de solvabiliteitsratio ook de marktrisico's moeten zijn verdisconteerd.

Het Comité kan het advies op dit punt slechts herhalen en verzoekt de Commissie zo snel mogelijk voorstellen hiertoe uit te werken.

1.6. De vaststelling van normen voor het eigen vermogen is van zo cruciaal belang voor het bankbedrijf dat er sinds verscheidene jaren ook op harmonisatie hiervan wordt gestudeerd door een comité in Basel onder auspiciën van de presidenten van de centrale banken van de Groep van Tien. De Commissie is zeer actief betrokken bij deze werkzaamheden: het Comité merkt op dat de aanpak waarmee in juli van dit jaar te Basel is ingestemd veel overeenkomst vertoont met de aanpak in de onderhavige richtlijn.

⁽¹⁾ PB nr. C 135 van 25. 5. 1988, blz. 4.

⁽²⁾ PB nr. C 243 van 27. 9. 1986, blz. 4. Een voorstel tot wijziging hiervan d.d. 15 januari 1988 is voorgelegd aan de Raad.

Het Comité hoopt dat de benadering van de Commissie en die van de presidenten van de centrale banken hetzelfde resultaat zullen opleveren. Op de eerste plaats om de bedrijfsvoering van kredietinstellingen te vergemakkelijken, maar vooral ook om te vermijden dat de banken binnen de Gemeenschap in een nadelige positie komen te verkeren ten opzichte van hun concurrenten in andere landen, bijvoorbeeld in Amerika of Japan.

De betere vergelijkbaarheid van de jaarrekeningen van banken, die na het inwerkingtreden van richtlijn 86/635/EEG (PB nr. L 372 van 31. 12. 1986) te verwachten is, biedt wellicht mogelijkheden om — vooral op het vlak van de eigen middelen — bepaalde aanpassingen door te voeren, bijvoorbeeld door toe te staan dat de herwaarderingsreserves en voorzieningen voor algemene risico's op adequate wijze worden gewaardeerd.

In concreto spreekt het Comité de hoop uit dat de twee teksten ook qua redactie voldoende overeenstemmen om uiteenlopende interpretaties zo veel mogelijk te voorkomen.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Artikel 1 - Toepassingsgebied en definities

In zijn advies van 29 september 1988 over het voorstel voor een tweede richtlijn tot coördinatie van de wettelijke, bestuursrechtelijke en administratieve bepalingen betreffende de toegang tot en de uitoefening van werkzaamheden van kredietinstellingen heeft het Comité erop gewezen dat er ter wille van de bescherming van de spaarder en consument, en voor de instandhouding van gelijke concurrentievoorwaarden, aan een ruimere definitie van de term « kredietinstellingen » moet worden gedacht dan de definitie die in de eerste richtlijn 77/780/EEG is vervat.

Naar het oordeel van het Comité dient dit advies te worden overgenomen en dient bijgevolg artikel 1, lid 1, dienovereenkomstig te worden gewijzigd.

2.2. Artikel 2 - Binnenlandse/buitenlandse kredietinstellingen

Dit onderscheid speelt een belangrijke rol in de afweging van risico's bedoeld in artikel 6. De hier gegeven definities leiden ertoe dat op risico's in het geval van overheden of kredietinstellingen (bij leningen met een looptijd van meer dan één jaar of bij garanties), zelfs bij landen met de hoogste kredietwaardigheid (Verenigde Staten, Canada, Zwitserland of Japan om er maar enkele te noemen) een vermenigvuldigingsfactor „5” wordt toegepast ten opzichte van risico's in het geval van „binnenlandse” kredietinstellingen. Een dergelijke situatie zou een zeer ongunstige invloed hebben op de transacties op de internationale kapitaalmarkt in het algemeen, maar in het bijzonder zouden kredietinstellingen in de Gemeenschap wier filialen ook in de financiële centra buiten de Gemeenschap gevestigd zijn, daar de dupe van worden.

Het is dan ook raadzaam om landen van de Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (OESO) in dit opzicht met de EG-landen gelijk te stellen.

2.3. Artikel 3 - Algemene beginselen

De percentages moeten overeenkomstig richtlijn 83/350/EEG en 86/635/EEG worden gecalculeerd op geconsolideerde basis.

Niettemin dienen voor alle kredietinstellingen tevens niet geconsolideerde percentages te worden berekend.

Een controle op geconsolideerde basis is zonder twijfel in overeenstemming met de complexe structuur van de belangrijke bankconcerns. Wel dient bij een dergelijke controle te worden vermeden dat moederinstellingen met de dochterinstellingen waarvan zij het gehele of nagenoeg gehele kapitaal hebben, tegelijkertijd worden onderworpen aan een controle op niet geconsolideerde basis.

Om aan een dergelijke eis te kunnen voldoen, zouden verschillende concerns gedwongen zijn tot ingrijpende en fiscaal met veel kosten gepaard gaande structuurveranderingen, waarmee nauwelijks zou worden bijgedragen tot verbetering van de solvabiliteit van het concern.

Daarom stelt het Comité ook voor dat de verplichting tot controle op niet geconsolideerde basis beperkt blijft tot dochterinstellingen die voor minder dan 90 % in handen zijn van één bepaalde moedermaatschappij.

Overigens schijnt dit ook de aan de ontwerp-richtlijn ten grondslag liggende gedachte te zijn geweest, gezien de passage:

„De bevoegde autoriteiten kunnen echter voor kredietinstellingen die dochterondernemingen zijn in plaats van geconsolideerde ratio's subgeconsolideerde ratio's eisen.”

Het Comité hoopt overigens dat er een min of meer soepele procedure voor de controle op de percentages wordt nagestreefd en vooral dat deze controles slechts één keer per jaar hoeven plaats te vinden en niet „ten minste tweemaal per jaar”.

2.4. Artikel 4 - Eigen vermogen: de teller

Bij gebrek aan volledige informatie over de uiteindelijke voorschriften kan het Comité op dit moment over dit punt geen advies uitbrengen, aangezien het richtlijnvoorstel „Eigen vermogen — kredietinstellingen” [doc. COM(86) 169 def.] namelijk op wezenlijke punten is gewijzigd.

Wegens het belang van de teller bij de berekening van het solvabiliteitspercentage, behoudt het ESC zich het recht voor om deze nieuwe versie van bedoeld richtlijnvoorstel te bestuderen, ten einde vooral na te gaan of — zoals door het Comité wordt gewenst — de vereiste convergentie van deze richtlijn en de oplossingen die in Basel zijn goedgekeurd gewaarborgd is.

2.5. Artikel 6 - Weging van de risico's

In het algemeen kan het Comité instemmen met het principe van risicoweging, en ziet het in dat een dergelijke weging slechts bij benadering mogelijk is. Niettemin acht het Comité het zaak om een te grote scheeftrekking van de concurrentieverhoudingen te vermijden en verwijst het in dit verband naar het eerder gesignaleerde probleem met betrekking tot de begrippen „binnenlands” en „buitenlands”.

Aangezien het Comité hier niet in detail wil ingaan op een noodzakelijkerwijs zo ingewikkelde regeling, beperkt het zich hier tot het maken van de onderstaande opmerkingen:

- Ten aanzien van de door hypotheeken gedekte leningen betreurt het Comité dat de gunstige behandeling beperkt blijft tot leningen aan particulieren bij voor eigen gebruik bestemde woningen: men kan namelijk niet zeggen dat het feit dat een onroerend goed voor verhuur wordt bestemd — waarop overigens tijdens de duur van de hypothecaire lening geen controle mogelijk is — het risico vergroot. Ook is het moeilijk in te zien waarom verschil wordt gemaakt tussen een bedrijfspand en een woonpand. Tenslotte zou leasing van onroerend goed moeten worden gelijkgesteld met door hypotheek gedekte leningen.
- Wat overigens de materiële activa betreft, meent het Comité dat het bezit hiervan meestal een waarborg vormt voor de spaarders, en dat het daarom gewettigd zou zijn, op deze activa geen wegingscoëfficiënt toe te passen. Hierdoor zou overigens ook vermeden kunnen worden dat er verschillen ontstaan naar gelang de wijze van bezitsverschaffing omdat deze activa, bij overdracht aan derden met een *lease-back*-constructie, niet meer onder de toepassing van de ratio zouden vallen.

Ten aanzien van de jaarrekeningen van de banken acht het Comité het gewenst dat de aanbeveling van het comité van presidenten van de centrale banken te Basel en de richtlijn „Jaarrekeningen banken” gelijklopen, waar het de waardering van de activa naar gelang van de looptijd betreft.

2.6. Artikel 7 - Overheid

Het Comité vraagt zich af of niet het gevaar bestaat dat verschillende interpretaties worden gegeven aan de term „overheden”, bijvoorbeeld ten aanzien van de juridische status die deze in de publieke sector innemen, zodat er waarschijnlijk geen overeenkomst meer bestaat met het begrip „overheid” zoals dat hier wordt gebruikt.

Bovendien kan men zich afvragen of door artikel 7 niet in de hand wordt gewerkt dat de lid-staten het opnemen van goedkope kredieten door van hen afhankelijke regionale en plaatselijke overheden, gaan stimuleren.

Dit geldt des te meer nu leningen en posten buiten de balanstelling die uitdrukkelijk zijn gewaarborgd door een regionale of plaatselijke overheid dezelfde wegingscoëfficiënt krijgen als leningen die aan deze regionale of plaatselijke overheid worden verstrekt.

Dit systeem berust op wederzijdse erkenning van de wegingscoëfficiënten over en weer door de toezichthoudende autoriteiten in de respectieve lid-staten die zelf ieder voor hun eigen regionale en plaatselijke overheden de volgens eigen inzicht juiste wegingscoëfficiënten vaststellen. Er zou een procedure opgenomen moeten worden, waarmee de vaststelling van een bepaalde factor door een lid-staat kan worden aangevochten.

2.7. Artikel 8 - Technische wijzigingen

De Commissie behoudt zich het recht voor om technische wijzigingen in deze richtlijn aan te brengen, volgens een in dit artikel beschreven procedure.

De mogelijkheden voor technische wijziging worden limitatief genoemd:

- het in artikel 9, lid 3 vastgestelde minimum,
- de wegingscoëfficiënten en actiefposten genoemd in artikel 6,
- de lijst en indeling van de posten buiten de balans in bijlage 2 en 4 en het toepasselijk regime voor de berekening van de coëfficiënt in artikel 5 en bijlagen 1 en 3,
- de overeenkomstige toepassing voor andere landen van dezelfde wegingscoëfficiënten als voor centrale overheden, centrale banken en kredietinstellingen binnen de Gemeenschap, wanneer de risico's als gelijkwaardig worden beschouwd, hetgeen met name het geval is bij kredietinstellingen, waarover internationale overeenkomsten bestaan,
- de toepassing van de wegingscoëfficiënt van 0,5 op hypothecaire leningen ten behoeve van de verwerving van voor woonruimte bestemd onroerend goed in andere landen.

Het Comité acht het noodzakelijk dat de veelal technische bepalingen van deze richtlijn snel kunnen worden aangepast om te kunnen inspelen op het verloop van de economische conjunctuur en op de wijze waarop de kapitaalmarkten functioneren. Daarom vraagt het Comité zich tevens af of de voorgestelde procedures niet wat kunnen worden versoepeld en het toepassingsgebied ervan enigszins kan worden verruimd. Het in artikel 8, lid 3, bedoelde comité dient te bestaan uit personen die in hun eigen lid-staat belast zijn met het toezicht op het kredietwezen.

2.8. Artikel 9

De autoriteiten kunnen percentages boven 8 % vaststellen wanneer zij dat geboden achten.

Het Comité verwijst wat dit betreft naar paragraaf 1.6.2 van zijn advies van 29 september 1988 over het voorstel voor een tweede richtlijn tot coördinatie van de wette-

lijke, bestuursrechtelijke en administratieve bepalingen betreffende de toegang tot en de uitoefening van werk-

zaamheden van kredietinstellingen, en tot wijziging van richtlijn 77/780/EEG.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een vijfde richtlijn van de Raad inzake de bepalingen op het gebied van de zomertijd⁽¹⁾

(88/C 337/05)

De Raad heeft op 2 augustus 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor vervoer en communicatie, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 12 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Haas.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Opmerkingen vooraf

1.1. De afgelopen jaren heeft de Raad al vier richtlijnen inzake de bepalingen op het gebied van de zomertijd vastgesteld. De jongste richtlijn inzake deze materie dateert van 22 december 1987, waarin ten aanzien van de zomertijd voor 1989 is bepaald dat deze in de gehele Gemeenschap op 26 maart 1989 's ochtends om 1 uur aanvangt en — met uitzondering van Ierland en het Verenigd Koninkrijk — op 24 september 1989 's ochtends om 1 uur eindigt (einde van de zomertijd in Ierland en het Verenigd Koninkrijk: 29 oktober 1989 — 1 uur 's ochtends).

1.2. Het Economisch en Sociaal Comité heeft in al zijn adviezen en de laatste keer in zijn advies van 16 november 1987 er steeds op aangedrongen om begin en einde van de zomertijd in de gehele Gemeenschap te harmoniseren.

1.3. Thans heeft de Commissie opnieuw een voorstel ingediend, krachtens hetwelk de huidige regeling voor de jaren 1990, 1991 en 1992 wordt verlengd, d.w.z. dat de zomertijd voor de op het vasteland gelegen EG-lidstaten op een andere datum eindigt dan in Ierland en in het Verenigd Koninkrijk, waarbij het voor laatstgenoemde twee landen mogelijk blijft om vóór 1992 ook de EG-regeling over te nemen.

2. Algemene opmerkingen

Refererend aan zijn voorgaande adviezen over dit onderwerp constateert het Comité tot zijn voldoening dat klaarblijkelijk ook de Commissie de door het Economisch en Sociaal Comité steeds benadrukte doelstelling in aanmerking wil nemen, nl. voor alle lidstaten een uniform begin en einde van de zomertijd vast te stellen.

⁽¹⁾ PB nr. C 201 van 2. 8. 1988, blz. 5.

Wel is het Comité van oordeel dat het onderwerp „zomertijd” niet mag worden gekoppeld aan de eventuele wijziging van de zonetijd in een aantal lid-staten — in casu het Verenigd Koninkrijk en Ierland —, te meer daar de uitkomsten van het overleg in deze twee lid-staten nog niet vaststaan. Daar dit vraagstuk zo ingewikkeld is en gezien de verschillen tussen en in de afzonderlijke EG-lid-staten, is voorts niet te verwachten dat het door de Commissie gestarte onderzoek naar de effecten van de zomertijd duidelijke resultaten zal opleveren die voor alle EG-lid-staten evenzeer gelden.

Daarentegen zouden, door de zomertijd in de gehele Gemeenschap op dezelfde datum te laten eindigen, aanzienlijke — en in sommige gevallen ook met veel kosten gepaard gaande — problemen worden vermeden, waarvoor vervoerondernemingen, reizigers, doch ook andere bedrijfstakken zich in verband met de uiteenlopende data waarop de zomertijd eindigt, geplaatst zien.

Daarom dringt het Comité erop aan dat er op korte termijn niet alleen een uniforme datum voor het begin, maar ook voor het einde van de zomertijd wordt vastgesteld.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad tot goedkeuring van een specifiek programma voor de verspreiding en de toepassing van de resultaten van wetenschappelijk en technologisch onderzoek, 1988 t/m 1992

(88/C 337/06)

De Raad van de Europese Gemeenschappen heeft op 16 juni 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 130 Q van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor energie, nucleaire vraagstukken en onderzoek, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Proença.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De mededeling van de Commissie en het voorstel voor een beschikking sluiten aan bij actiepunt 8.4 van het kaderprogramma voor communautaire activiteiten inzake onderzoek en technologisch ontwikkeling (O & TO) (1987-1991).

Het door de Commissie voorgestelde programma omvat twee subprogramma's, die op twee van de drie uit dit actiepunt voortvloeiende onderzoeksgebieden betrekking hebben:

- verspreiding en toepassing van de resultaten van EG-activiteiten op het gebied van O & TO,
- het opzetten van computernetwerken.

Het derde onderzoeksgebied beslaat de ontwikkeling van geïnformatiseerde vertaalsystemen en vormt de voortzetting van het eind 1982 goedgekeurde EUROTRA-programma.

1.2. Het eerste subprogramma heeft ten doel, informatie over communautaire O & TO-programma's en -projecten te verspreiden en de resultaten hiervan in de praktijk toe te passen. Aldus wordt beoogd, de technisch-wetenschappelijke basis van de Europese industrie te versterken. Hiertoe moeten concreet de volgende vijf doelstellingen bereikt worden:

- verspreiding van de informatie van O & TO-programma's,
- vaststelling, beschrijving en screening van de resultaten,

- rechtsbescherming hiervan,
- verspreiding, en
- exploitatie van deze resultaten.

1.3. Het tweede subprogramma is erop gericht, de efficiency van de over de hele EG verspreide O & TO-activiteiten te verhogen door een gemeenschappelijke infrastructuur voor communicatie tussen informatie-systemen te stimuleren. In het kader van dit programma zijn de volgende drie maatregelen gepland:

- steun voor het functioneren van de organisatie RARE,
- deelname aan het COSINE-project in EUREKA-verband,
- werkzaamheden die verband houden met de noodzakelijke vertrouwelijkheid en integriteit van communautaire O & TO-informatie.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité spreekt er zijn voldoening over uit dat het onderhavige programma in daden wordt omgezet. Dit sluit aan bij het ESC-advies over het kaderprogramma ⁽¹⁾, waarin het volgende wordt gesteld:

„De trage en ondoeltreffende omzetting van O & TO-resultaten in commerciële producten is een ernstige tekortkoming in het industriële concurrentievermogen van de Gemeenschap. De Gemeenschap moet proberen ervoor te zorgen dat sneller van onderzoeksresultaten gebruik wordt gemaakt.”

2.2. Het Comité gaat met de doelstellingen van het programma akkoord, maar vindt dat enkele vragen die het oproept, nog opgehelderd moeten worden. Deze hebben vooral betrekking op de wijze van tenuitvoerlegging.

2.3. Het Comité is van mening dat het programma op directe en doeltreffende wijze moet bijdragen tot:

- versterking van de sociaal-economische gevolgen van het kaderprogramma en andere communautaire O & TO-programma's,
- steun voor een gecoördineerde O & TO-strategie op Europese schaal,
- versterking van de samenhang binnen de EG, met name door steun aan de regio's die een ontwikkelingsachterstand hebben,
- versteviging van de technologische basis van het midden- en kleinbedrijf (MKB) in de Gemeenschap.

Deze doelstellingen worden in de inleiding tot het programma al genoemd, maar zij moeten door de Commissie nog verder worden uitgediept, zodat zij gemakkelijker geconcretiseerd kunnen worden.

2.4. Het Comité hoopt dat de Commissie bij de uitvoering van het programma efficiënt te werk zal gaan, zodat de invloed hiervan in de gehele EG voelbaar is; het programma moet de EG niet alleen in geografisch opzicht bestrijken, maar ook alle mogelijk hierbij betrokken sociaal-economische subjecten.

2.5. De belangrijkste taak van het kaderprogramma is bevordering van nog niet op de markt toegespitst onderzoek in bepaalde geavanceerde gebieden waarop de internationale concurrentie zeer fel is.

Voor de beoordeling van onderzoeksresultaten, die de commerciële toepassing bespoedigt, dient dit programma goed aan te sluiten bij andere programma's m.b.t. de ontwikkeling van de technologische basis van de Gemeenschap.

2.6. Door de EG gefinancierd onderzoek omvat 2 à 3 % van het totale in de lid-staten uitgevoerde onderzoek. Naar wordt aangenomen, zou dit programma voorwaarden moeten scheppen voor een gecoördineerde poging om in de toekomst op Europese schaal O & TO-resultaten toe te passen, met name d.m.v. nauwe samenwerking met de nationale organisaties voor de toepassing van onderzoeksresultaten, maar ook met lokale, regionale of nationale instanties die op dit vlak werkzaam zijn.

2.7. De bestaande communautaire O & TO-programma's hebben momenteel nog maar op beperkte schaal ingang gevonden. Bedrijven, met name het MKB, wetenschappelijke kringen en het publiek in het algemeen zijn slecht op de hoogte van de mogelijkheden die zij bieden en de manier waarop hieraan kan worden deelgenomen.

De ervaringen van enkele EG-landen die specifieke maatregelen hebben genomen om ruimere bekendheid aan deze programma's te geven en deelname hieraan te bevorderen (b.v. Denemarken en Ierland), zijn representatief voor de mogelijkheden die er zijn om de deelname uit te breiden.

De verspreiding van programma's is van groot belang en dient dan ook beslist gerealiseerd te worden. Hierbij moet nauw worden samengewerkt met de lid-staten en de sociaal-economische partners en met name ook met regionale instanties en groeperingen.

2.8. Het Comité heeft zich in verscheidene adviezen bezorgd afgevraagd of de op O & TO-gebied te nemen maatregelen wel direct het MKB in de Gemeenschap ten goede komen en de positie hiervan versterken.

Dit gebeurde ook in het informatief rapport over de „Betekenis van technologisch O & TO voor het midden- en kleinbedrijf”, waarin duidelijk omliggende aanbevelingen worden gedaan om de technologische ontwikkeling van het MKB in de lid-staten te stimuleren.

⁽¹⁾ PB nr. C 333 van 29. 12. 1986.

Bijzondere aandacht verdienen de beschikbaarheid van communautaire onderzoeksresultaten en de commerciële exploitatie hiervan voor het MKB. In dit verband wordt in het ESC-advies over het kaderprogramma ⁽¹⁾ o.a. het volgende gesteld:

„Onderzocht zou moeten worden hoe op databases opgeslagen onderzoeksresultaten gemakkelijker toegankelijk kunnen worden gemaakt voor midden- en kleinbedrijven.”

„Er moet (...) onderzoek worden gedaan naar de behoeften van het midden- en kleinbedrijf indien men wil dat deze bedrijfscategorie volledig kan meedelen in de exploitatie van de resultaten van O & TO van de Gemeenschap.”

Grote ondernemingen zijn meestal al bij communautaire O & TO-programma's betrokken. Daarom is het Comité van mening dat dit programma met name aandacht aan het MKB moet besteden.

2.9. Het Comité is van oordeel dat er geen „Europa van twee snelheden” mag ontstaan. In dit verband moet het opzetten van een solide en concurrerende technologische basis in regio's met een ontwikkelingsachterstand gestimuleerd worden.

Het Comité is zich ervan bewust dat het STRIDE-programma speciaal op dit doel gericht is.

Afgezien hiervan dient volgens het Comité nagegaan te worden hoe aan de in EG-programma's opgenomen doelstellingen en mogelijkheden in de bedoelde categorie regio's het best bekendheid kan worden gegeven, zodat de bedrijven in die regio's beter met de communautaire O & TO-programma's vertrouwd kunnen raken en meer van de hieruit voortvloeiende voordelen kunnen profiteren.

2.10. Het voorgestelde bedrag van 38 miljoen Ecu lijkt voldoende, maar kan nog gewijzigd worden in het licht van de ervaringen van de eerste twee jaar, het evaluatieverslag en eventueel door de Commissie ingediende voorstellen.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. *Ad artikel 1*

De datum „1 juli 1988” die voor de inwerkingtreding van het programma wordt voorgesteld, is verlopen en dient derhalve herzien te worden.

3.2. *Ad artikel 2 - Subprogramma 1*

Verspreiding van informatie en resultaten

3.2.1. Subprogramma I wordt op te beperkte wijze omschreven. Punt 1.1 in Bijlage 1 is hierbij niet opgenomen. Dit subprogramma heeft als titel „Verspreiding en toepassing van communautaire O & TO-resultaten”; het gaat echter niet slechts om de resultaten, maar om de verspreiding van deze programma's.

De titel van subprogramma I zou derhalve als volgt moeten luiden: „Verspreiding van communautaire O & TO-programma's en -projecten en van de resultaten van communautaire O & TO-activiteiten”.

Het Comité acht de uitvoering van dit programma zeer belangrijk. Dit dient concreet vorm te krijgen in een met behulp van lokale vertegenwoordigers, die de informatie selectief en gericht kunnen verspreiden, op te zetten informatienetwerk.

3.2.2. Het lijkt het Comité zinvol, een gegevensbank op te zetten om de informatie m.b.t. de programma's, de uitvoering en resultaten hiervan systematisch op te slaan. Hierbij dient aan eventuele eisen van bedrijven en andere deelnemers t.a.v. de bescherming van vertrouwelijke gegevens tegemoet te worden gekomen.

Identificatie, kenmerking en screening van resultaten en de juridische bescherming hiervan

3.2.3. Wat de punten 1.2 en 1.3 van Bijlage I betreft, vindt het Comité dat dit voorstel van de Commissie een aanvulling moet vormen op de verplichtingen van de contractanten m.b.t. door de EG gefinancierd onderzoek op contractbasis.

3.2.4. Het Comité verzoekt de Commissie de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen om te voorkomen dat activiteiten die in belangwekkende resultaten uitmonden, door een embargo van onderzoekers of instellingen getroffen worden, zodat zij niet onmiddellijk of in het geheel niet in de lid-staten commercieel geëxploiteerd kunnen worden, waardoor EG-belangen geschaad zouden worden.

3.2.5. Het Comité acht het ook van groot belang dat de rechten m.b.t. wetenschappelijk eigendom duidelijk vastgelegd en gewaarborgd worden, zowel ten opzichte van de bij de programma's betrokken werknemers als van de bedrijven of instellingen.

In de EG dienen voorschriften te komen die onderzoekers beschermen en motiveren, zodat commerciële exploitatie van onderzoeksresultaten intensiever kan plaatsvinden.

Exploitatie van de resultaten

3.2.6. Exploitatie van de resultaten is het meest gevoelige punt van het programma. Om een goed inzicht hierin te krijgen, is voorafgaande kennis nodig van de verordening die deze kwestie regelt.

Hierin dient duidelijk te zijn vastgelegd dat alle economische subjecten van de EG gelijke kansen hebben. Daartoe moeten met name:

- de exploitatierechten d.m.v. openbare aanbestedingen worden toegekend,
- de t.o.v. verschillende geïnteresseerde bedrijven te hanteren selectiecriteria van tevoren worden bekendgemaakt.

⁽¹⁾ PB nr. C 333 van 29. 12. 1986.

3.2.7. Het Comité is van mening dat de financiering van de EG, ongeacht het type hiervan, over het algemeen niet *à fonds perdu* mag geschieden. In geval de commerciële exploitatie succesvol is, dienen de kosten via een percentage van de omzet van het produkt of procédé waarvan de ontwikkeling is gefinancierd, volledig te worden terugbetaald.

3.2.8. Wanneer het gaat om de financiering van prototypen, proef- of demonstratieprojecten, mag volgens het Comité niet als voorwaarde gesteld worden dat partners uit minstens twee lid-staten participeren (eerder was dit wel een selectiecriteria).

3.2.9. Bij de exploitatie van de resultaten dient de Commissie na te gaan wat het effect hiervan op de concurrentiepositie van de bedrijven is en wat de sociale en economische consequenties ervan zijn.

3.3. *Ad artikel 2 - Subprogramma II*

Het Comité staat over het geheel genomen positief tegenover de tenuitvoerlegging van subprogramma II en meent dat dit tot de ontwikkeling van gemeenschappelijke O & TO-programma's zou kunnen bijdragen. Het vindt echter wel dat duidelijk moet worden aangegeven in hoeverre de EG financieel deelneemt in de organisatie RARE en het EUREKA/COSINE-project en in welke mate de diverse lid-staten hieraan rechtstreeks deelnemen.

3.4. *Ad artikel 3*

Het Comité acht zich niet in de positie om zich uit te spreken over de voorgestelde aanstelling van 20 tijdelijke medewerkers. Het vraagt zich af in hoeverre de werkzaamheden inderdaad tijdelijk zijn.

Met het oog op de geografische spreiding van de resultaten, vooral in gebieden met een ontwikkelingsachterstand, dient volgens het Comité nagegaan te worden of sommige functionarissen zich in de lid-staten kunnen vestigen (in plaats van in Brussel) of aansluiting bij lokale programma's, zoals geïntegreerde middellandse-zeeprogramma's (GMP) kunnen bevorderen.

3.5. *Ad artikel 7*

3.5.1. Krachtens artikel 7 wordt het programma na twee jaar aan een onderzoek onderworpen en worden de Raad en het Europese Parlement een verslag en eventuele voorstellen voorgelegd. Hierbij is het Economisch en Sociaal Comité over het hoofd gezien.

Het Comité betreurt deze nalatigheid en dringt er nogmaals op aan, deze Instelling hierbij te betrekken.

3.5.2. Hetzelfde geldt voor het eindverslag m.b.t. de evaluatie van de bereikte resultaten als bedoeld in artikel 7, tweede lid.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over:

- het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 804/68 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector melk en zuivelprodukten,
- het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 857/84 houdende algemene voorschriften voor de toepassing van de in artikel 5 *quater* van Verordening (EEG) nr. 804/68 bedoelde heffing in de sector melk en zuivelprodukten,
- het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 2237/88 tot vaststelling, voor de periode van 1 april 1988 tot en met 31 maart 1989, van de communautaire reserve voor de toepassing van de in artikel 5 *quater* van Verordening (EEG) nr. 804/68 bedoelde heffing in de sector melk en zuivelprodukten,
- het voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van de met ingang van 1 ... 1988 geldende interventieprijzen voor boter, en
- het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1079/77 inzake een medeverantwoordelijkheidshemming en maatregelen ter verruiming van de markten in de sector melk en zuivelprodukten

(88/C 337/07)

De Raad heeft op 23 september 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over de bovengenoemde voorstellen.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 6 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Luchetti, die mondeling verslag uitbracht.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen werd goedgekeurd.

1. Het Comité neemt nota van de redenen die de Commissie ertoe hebben aanzet, de onderhavige voorstellen in te dienen. Het stelt vast dat met deze voorstellen gevolg wordt gegeven aan het arrest van het Hof van justitie van 28 april 1988: in Verordening (EEG) nr. 857/84 wordt nl. het geval opgenomen van de producenten aan wie in het kader van Verordening (EEG) nr. 1078/77 een premie voor niet-levering is toegekend, zodat zij geen melk hebben geleverd in het door de betrokken lid-staat in aanmerking genomen referentiejaar.

1.1. Deze voorstellen liggen tevens in de lijn van het tot nu toe in de zuivelsector gevoerde beleid.

2. Het Comité begrijpt wel waarom de Commissie deze voorstellen als een onlosmakelijk geheel ziet en bijgevolg wil dat hierover één globaal besluit wordt genomen, maar het vraagt zich toch af of het billijk is de interventieprijs voor boter vanaf 1 oktober 1988 met 2% te verlagen, als tegengewicht voor de verhoging van de communautaire reserve met 500 000 ton, die de uitgaven met naar schatting ongeveer 93 miljoen Ecu zal doen stijgen.

2.1. Het is namelijk eigenlijk toch niet verantwoord dat de kosten van een uit een beoordelingsfout van de Commissie voortvloeiende maatregel gedragen moet worden door de producenten, en dan nog tijdens een reeds begonnen verkoopseizoen.

2.2. In dit verband zij erop gewezen dat de in verband met de Algemene Overeenkomst betreffende tarieven en handel (GATT) afgesproken internationale minimumprijzen voor zuivelprodukten onlangs — als gevolg van de betere marktsituatie — zijn verhoogd, hetgeen voor de Gemeenschap een besparing op de restituties meebrengt.

2.3. De gunstiger EG-begrotingssituatie [Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw (EOGFL)] zou dan ook de voorgestelde compenserende besparingen overbodig moeten maken.

2.4. Het Comité verzoekt de Commissie bijgevolg om na te gaan of geen andere maatregelen kunnen worden genomen die de communautaire producenten niet treffen.

3. Het Comité vestigt tenslotte de aandacht van de Commissie op het gevaar van grote administratieve en juridische problemen bij de toepassing van het door de Commissie vastgelegde criterium waarbij de zgn. SLOM ⁽¹⁾-producenten tussen 31 maart 1984 en 31 juli 1988 bij de bevoegde instantie van de lid-staten een

⁽¹⁾ Initialen van de aanduiding «Slacht- en Omschakelingspremie».

aanvraag tot toekenning van een referentiehoeveelheid moesten indienen die vervolgens werd afgewezen. In

talrijke lid-staten zijn de producenten door de bevoegde instantie nl. geadviseerd geen aanvraag in te dienen.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1360/78 betreffende producentengroeperingen en unies van producentengroeperingen

(88/C 337/08)

De Raad heeft op 5 oktober 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 6 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Rea, die het advies mondeling heeft toegelicht.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

Het Comité stemt met het Commissievoorstel in, maar tekent daarbij wel het volgende aan.

De landbouw neemt in Ierland 11 % van het bruto nationaal produkt (BNP), 16 % van de totale werkgelegenheid en 27 % van de totale export voor zijn rekening en is voor dat land dus van groot economisch belang.

De Ierse landbouwsector is echter sterk afhankelijk van landbouwprodukten die in de EG als overschotprodukten worden beschouwd en waarvoor een strikte prijsregeling en stabilisatiemechanismen gelden (de melk-, rundvlees- en graanproductie vertegenwoordigt er 72 % van de totale landbouwproductie).

Naast het restrictieve marktondersteuningsbeleid zorgen ook structurele tekortkomingen voor de nodige problemen: Ierland ligt ver van de belangrijkste Europese markten, de bedrijven zijn er klein en de productie is er sterk seizoengebonden.

Verder ondervinden de Ierse landbouwproducenten ook nog nadeel van de concentratie bij de toeleveringsindustrie en de afnemers.

De Commissie wil Verordening (EEG) nr. 1360/78 ook voor Ierland doen gelden om:

- de Ierse landbouwers de mogelijkheid tot gezamenlijk in- en verkopen te bieden ten einde hen te laten profiteren van de daarmee samenhangende schaalvoordelen,

- het verstrekken van advies en informatie over onderzoeksresultaten efficiënter te doen verlopen,

- de landbouwers meer bewust te maken van de veranderende smaak van de consument en de kwaliteit van de produkten te verbeteren ten einde aan de eisen van de consument te voldoen,

- de producenten in staat te stellen de afzet van de landbouwproductie beter te organiseren, en de productie minder seizoengebonden en tevens rendabeler te maken,

- de graanproducenten in staat te stellen hun productie op het bedrijf zelf op te slaan en hun afhankelijkheid van de marktsituatie in de oogstperiode te verminderen (70 % van de graanproductie wordt afgezet in de oogstperiode),

- de aardappelproducenten, die een aanzienlijk inkomensverlies lijden als gevolg van prijsschommelingen en de concentratie van de kleinhandel, de mogelijkheid te bieden hun productie op te slaan en de plaatselijke markt beter te organiseren.

Het Comité stemt dus met het Commissievoorstel in, maar betreurt dat dit niet geldt voor producenten van

varkensvlees, pluimvee en eieren, die óók producentengroeperingen zouden willen oprichten.

Het dringt er dan ook bij de Commissie op aan dat zij ook deze sectoren in haar voorstel opneemt.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over de situatie op de haringmarkt

(88/C 337/09)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 15 december 1987 besloten, overeenkomstig artikel 20, vierde alinea, van het reglement van orde, een advies op te stellen over de situatie op de haringmarkt en de sardinemarkt in de Gemeenschap — Situatie en vooruitzichten.

Op 29 september 1988 heeft het Comité besloten, het document in tweeën te splitsen en over beide delen een apart advies op te stellen.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de werkzaamheden inzake „De situatie op de haringmarkt” belast was, heeft haar advies op 6 oktober 1988 uitgebracht. Rapporteur was de heer Hancock, die mondeling verslag uitbracht.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Recente marktgegevens en inleidende opmerkingen

Sinds de publikatie van het verslag van de Commissie op 9 november 1987 heeft de marktsituatie zich verder ontwikkeld.

Denemarken	155 550 ton	(30,9 % van EEG-TAC)
Verenigd Koninkrijk	107 460 ton	(21,4 % van EEG-TAC)
Nederland	88 350 ton	(17,6 % van EEG-TAC)
Bondsrepubliek Duitsland	71 240 ton	(14,2 % van EEG-TAC)
Frankrijk	37 670 ton	(7,5 % van EEG-TAC)
Ierland	33 440 ton	(6,6 % van EEG-TAC)
België	9 190 ton	(1,8 % van EEG-TAC).

Deze vielen ca. 47 000 ton lager uit dan in 1987 vanwege een neerwaartse herziening van wetenschappelijke ramingen. Desondanks bleven hierdoor de conclusies in het Commissiedocument overeind. Verwacht wordt dat het beschikbare visbestand uiteindelijk 800 000 ton of meer per jaar zou kunnen bedragen. De vraag stelt zich nu, welke methoden gebruikt zouden moeten worden om dit bestand commercieel te exploiteren.

1.1 De totale vangstquota (*total allowed catch*, TAC) voor de EG-vloot werden voor 1988 op 502 900 ton vastgesteld [Verordening van de Raad (EEG) nr. 3977/87]⁽¹⁾. Deze waren als volgt verdeeld:

1.2. De ophoudprijzen voor 1988 werden met 9 % verlaagd (aanpassingen van de groene koersen niet meegerekend). Uit de vierde tabel in de bijlage bij het verslag van de Commissie, „Ontwikkeling van de haringprijzen”, blijkt dat er in 1986 grote verschillen in de gemiddelde prijzen in de diverse lid-staten bestonden.

⁽¹⁾ PB nr. L 375 van 31. 12. 1987.

Ofschoon voor 1987 nog geen officiële EG-cijfers m.b.t. de prijzen in de verschillende lid-staten beschikbaar zijn, lijken de prijzen in dat jaar gestabiliseerd te zijn. De opbrengst in het Verenigd Koninkrijk (in de praktijk Schotland) was 8 % per verkochte ton hoger, maar nam in Ierland, Nederland en Denemarken iets af. De gemiddelde prijs in de EG in 1987 bedroeg 242,73 Ecu per ton voor verse haring.

Opgemerkt dient te worden dat vermelding van gemiddelde prijzen enigszins misleidend is, omdat er verscheidene markten in het spel zijn, met elk hun eigen prijzen, produkteisen en hiermee samenhangende problemen.

1.3. Bij het huidige prijsniveau kunnen naar verluidt alleen grotere boten (die over een vries- of koelinstallatie beschikken) rendabel werken; door kleinere vissers wordt derhalve niet langer meer op haring gevestigd, waardoor de quota niet volledig opgebruikt worden. Op grond van de voorlopige cijfers voor de benuttingsgraad van de quota lijkt deze bewering te gedurfd. Uit onderstaande cijfers blijkt in hoeverre de quota gehaald zijn:

België	0,4 %
Denemarken	89,0 %
Frankrijk	23,0 %
Ierland	102,0 %
Nederland	101,0 %
Verenigd Koninkrijk	98,0 %
Bondsrepubliek Duitsland	18,0 %

Terwijl België dus praktisch geen haring meer vangt en Frankrijk zijn visserijactiviteit kennelijk aanzienlijk heeft beperkt, hebben drie landen hun quota bijna of geheel verbruikt. Duitsland is een bijzonder geval, omdat handelaars hun haring daar op de internationale en op de EG-markt kopen in verband met de specifieke behoeften van de verwerkende industrie. De ongelukkige publiciteit rondom nematoden heeft de Duitse visvangst waarschijnlijk ook beïnvloed. In het geval van Ierland en het Verenigd Koninkrijk werden grote hoeveelheden geleverd aan zg. klondijkers (fabrieksschepen

die gedurende lange perioden op zee actief zijn). Er dient op gewezen te worden dat deze fabrieksschepen uit derde landen afkomstig zijn en dat de gehele activiteit door de autoriteiten moeilijk onder controle gehouden kan worden.

In 1986 werd van de volgende leveringen aan klondijkers aangifte gedaan:

- schepen uit de Sovjetunie: 53 734 ton,
- schepen uit de Bondsrepubliek Duitsland: 12 297 ton,
- schepen uit Polen: 5 165 ton,
- schepen uit Bulgarije: 555 ton.

De situatie in het Verenigd Koninkrijk was in 1987 aanzienlijk beter dan daarvoor, omdat vissers minder vis aanvoerden en hogere prijzen kregen. Dit heeft ertoe bijgedragen dat de voortdurende neerwaartse druk op EG-prijzen verlicht werd.

1.4. Het Commissieverslag biedt een uitvoerige analyse, maar is minder concreet wat conclusies betreft. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door meningsverschillen op politiek niveau. Hoewel in het onderhavige advies beter een tweedeling gemaakt zou kunnen worden tussen vraagstukken die op korte termijn aangepakt zouden kunnen worden en kwesties die meer tijd vergen, zal voor de duidelijkheid dezelfde volgorde als in het Commissiedocument worden aangehouden. Daarna volgt nog een aparte evaluatie van enkele sociale aspecten van de haringindustrie.

2. Beheersing van de invoer

2.1. De invoer wordt bijna geheel voor de visverwerkende industrie gebruikt, vooral in Duitsland. In 1986 beliep de import 108 734 ton, waarvan 81 518 ton vers, gekoeld, in gehele staat, zonder kop of in moten was. De rest, t.w. 21 664 (de cijfers kloppen niet helemaal), werd bevroren ingevoerd.

De voornaamste leveranciers van verse en gekoelde haring waren:

(39,60 %)	Zweden	32 284 ton	(94 % aan Denemarken)
(53,92 %)	Noorwegen	43 954 ton	(67 % aan Denemarken, 22 % aan de Bondsrepubliek Duitsland)
(3,40 %)	Faeröer	2 774 ton	(alles aan Denemarken)
(96,92 %)			

De voornaamste leveranciers van ingevroren haring waren:

(49,32 %)	Noorwegen	10 685 ton	(49 % aan de Bondsrepubliek Duitsland, 25 % aan het Verenigd Koninkrijk, 10 % aan Frankrijk en 10 % aan Nederland)
(23,79 %)	IJsland	5 155 ton	(41 % aan het Verenigd Koninkrijk, 34 % aan de Bondsrepubliek Duitsland, 17 % aan Frankrijk)
(23,56 %)	Canada	5 105 ton	(78 % aan de Bondsrepubliek Duitsland, 7 % aan Nederland, 7 % aan het Verenigd Koninkrijk)
(96,67 %)			

In elke categorie zorgden dus drie landen voor meer dan 96 % van de totale invoer.

In 1987 was er een duidelijke daling in de invoer van verse haring, nl. tot 72 440 ton. Dit kwam vooral doordat de import vanuit Zweden met 50 % afnam. De haringinvoer uit Noorwegen steeg tot 50 920 ton en neemt nu 70 % van het totaal voor zijn rekening. Deze duidelijke daling heeft de EG-visserij echter niet veel opgeleverd, aangezien de uit Zweden ingevoerde haring een speciale soort is die in de EG niet verkrijgbaar is en voor verwerking gebruikt wordt. De concurrentie van de Noorse verse-haringinvoer nam dus in feite toe.

De cijfers voor ingevroren haring stegen slechts licht: van 21 664 tot 22 683 ton. IJsland voerde minder uit, maar Noorwegen (+ 769 ton) en Canada (+ 1 688 ton) meer.

De statistieken m.b.t. invoer dienen met voorzichtigheid bekeken te worden. De douanenomenclatuur maakt namelijk geen onderscheid tussen haring in gehele staat en haringfilet. Het totale gewicht kan dus kloppen, terwijl één haringfilet in termen van bruikbaar gewicht voor twee haringen in gehele staat kan tellen. Uit de cijfers blijkt dus niet wat het gewicht van bruikbare vis is die de EG binnenkomt. Dit zou kunnen toenemen, terwijl het lijkt of de import daalt. Deze situatie is uiteraard niet bevredigend, en er wordt dan ook aanbevolen de nomenclatuur te wijzigen, zodat de statistieken m.b.t. invoer zowel exact als bruikbaar zijn.

Bovendien zouden quota van de Algemene Overeenkomst betreffende tarieven en handel (GATT) in equivalent „haring in gehele staat” uitgedrukt moeten worden.

2.2. Beperking van de import zou de haringmarkt van de EG van enig nut kunnen zijn. De vraag kan namelijk gesteld worden hoe groot de werkelijke behoefte aan deze invoer is. Misschien kan de visindustrie van de EG verweten worden dat zij niet voldoende tracht aan de reële behoefte van de verwerkingssector te voldoen. Als in zone 2a een TAC werd toegewezen, zou dit de kwaliteit van de EG-aanvoer in haar geheel ten goede komen.

2.3. Voorts wordt door het Algemeen comité van landbouwcoöperaties in de EEG (COGECA) gesteld dat een groot deel van de uit derde landen geïmporteerde verse haring niet aan de specifieke kwaliteitsnormen van de verwerkende industrie voldoet. Als dit klopt, zullen de prijzen hierdoor alleen maar dalen, omdat deze onder de kwaliteitsnorm liggende hoeveelheden dan naar de markt voor verse vis moeten worden doorgeleid.

Het is duidelijk dat strenger de hand moet worden gehouden aan kwaliteitsnormen bij invoer, met name wat de over de weg aangevoerde haring betreft.

2.4. Sommige lid-staten zouden graag zien dat over de GATT-voorschriften voor de haringinvoer opnieuw wordt onderhandeld. Dat is weliswaar mogelijk, maar tijdrovend en het zou vrijwel zeker concessies op andere gebieden vergen. Hoe dan ook zou het probleem hiermee niet opgelost worden. Dit geldt ook voor het vaststellen van een referentieprij voor verse haringfilets en -moten. In 1986 overschreed de invoer van haring in gehele staat verre de heffingvrije quota, en over het teveel werden douanerechten betaald. Het probleem in het verleden was, dat tijdens een periode van tekort zodanige afspraken werden gemaakt dat op bepaalde tijdstippen van het jaar aanzienlijke extra hoeveelheden vrij van rechten mogen worden ingevoerd. Dit leidt tot de situatie dat 90 % van alle ingevoerde haring de EG vrij van rechten binnenkomt. Deze afspraken zijn nu niet meer nodig omdat er voldoende aanbod van de EG is. Hierover kan en moet dan ook opnieuw onderhandeld worden.

2.5. Er is gesuggereerd dat referentieprijzen, die nu alleen voor verse en gekoelde haring gelden, ook op ingevroren vis van toepassing zouden moeten zijn, vooral nu Noorse zegenvissersvaartuigen beginnen te fileren en in te vriezen aan boord. Dit zou alleen nuttig zijn als

— het stelsel van referentieprijzen als vastgelegd in artikel 21 van de basisverordening (EEG) nr. 3796/81 gewijzigd wordt. De referentieprij is momenteel gelijk aan de ophoudprijs en bedraagt maximaal 90 % van de oriëntatieprijs. Voor 1988 ligt de referentieprij voor verse haring (maat 1) op 199 Ecu per ton. De gemiddelde EG-prijs in 1987 bedroeg 242,73 Ecu per ton. Zelfs als de huidige referentieprij dus op alle invoer werd toegepast, zouden verbruikers dus nog aanzienlijke hoeveelheden kunnen kopen, 15 % invoerrechten betalen en toch nog goedkoper uit zijn, vooral omdat de kosten voor vervoer vanuit perifere regio's beduidend hoger kunnen zijn dan het bedrag dat aan invoerrechten geheven wordt.

Gebleken is dat de referentieprij (ophoudprijs) in feite de marktprijs wordt. Dit zal op de lange termijn de efficiëntie van de EG-vloot aantasten, want de visvangst levert straks niet meer voldoende op om investeringen in nieuwe en betere vissersvaartuigen mogelijk te maken. De Deense vloot is nu gemiddeld 30 jaar oud.

2.5.1. Er wordt wel beweerd dat de prijzen op bij de invoer behorende facturen soms alleen maar *pro forma*-prijzen zijn en dat in feite iets minder betaald wordt. Dit zou zeer wel mogelijk kunnen zijn in het geval van Noorwegen, waar de vloot naar verluidt 100 miljoen Ecu per jaar aan subsidies krijgt. De Commissie heeft echter nooit concreet bewijsmateriaal gekregen om deze beweringen te staven. Dit is niet verbazingwekkend, aangezien de enige manier om dergelijke overtredingen te ontdekken, controles ter plekke zijn, door de douane van een lid-staat uit te voeren bij de importeur zelf. Er

zou dus een redelijke grond voor argwaan moeten zijn; zulke controles worden echter al wel uitgevoerd bij rozijnen, waar een minimum-invoerprijs geldt. Daarom wordt aanbevolen, bij de invoer van haring even strikte controles uit te voeren. Bij deze controles moet ook beter worden nagegaan hoeveel vis in werkelijkheid wordt aangevoerd, en of dit klopt met de opgegeven hoeveelheid.

Als alle in derde landen geregistreerde vaartuigen die vis in EG-havens aanvoeren, even goed geijkt zouden zijn als EG-schepen, zouden de controles gemakkelijker verlopen.

2.5.2. Weliswaar kan een compenserende heffing worden opgelegd, gebaseerd op het verschil tussen de referentieprijs en de prijs franco-grens (als vastgesteld in artikel 21, lid 4, van de basisverordening), maar het probleem is dat de ingevoerde vis uit een bepaald derde land drie opeenvolgende marktdagen onder de referentieprijs moet worden verkocht. Lid-staten zijn op hun beurt verplicht om onmiddellijk te melden tegen welke prijzen de haring feitelijk wordt ingevoerd. Anders kan er niets ondernomen worden. In de praktijk is, tegen de tijd dat de meldingen binnen en geverifieerd zijn, de markt al verstoord en is het te laat om nog iets te doen.

2.5.3. Aangezien het huidige stelsel niet werkt, wordt voorgesteld na te gaan of bepaalde wijzigingen hierin mogelijk zijn, bijv.:

- vaststelling van door de hoeveelheid en/of de prijs veroorzaakte marktverstoring, waarbij moet worden nagegaan in hoeverre de markt in iedere lidstaat hieraan onderhevig is,
- vastlegging van een referentieprijs m.b.t. invoer voor iedere lid-staat,
- de mogelijkheid om van marktverstoring te spreken, zelfs als de aanvoer uit meer dan één land afkomstig is,
- het verlenen van het recht aan de lid-staten om de compenserende heffing onmiddellijk toe te passen.

2.5.4. Aangezien veranderingen in het referentieprijzenstelsel echter slechts in geringe mate bijdragen tot het oplossen van de problemen van de haringmarkt, moet zorgvuldig overwogen worden of zij geen moeilijkheden veroorzaken m.b.t. de invoer van andere vissoorten die nodig zijn voor het efficiënt functioneren van de visverwerkende industrie in de EG.

2.5.5. Tenslotte dient er in verband met referentieprijzen op gewezen te worden dat de Commissie, ondanks sterke vermoedens dat vloten die haring vangen en deze vervolgens in de EG aanvoeren, gesubsidieerd worden, niets doet om deze evidente concurrentiedistorsies tegen te gaan.

Na een onderzoek sloot de regering van de Verenigde Staten de grenzen voor Canadese vis tot de subsidies

waren ingetrokken. Het Comité weet niet hoe de situatie is t.a.v. Canada en de EG. Het kan echter geen eerlijke gang van zaken zijn dat de EG-vloten uit de Canadese wateren worden geweerd, terwijl Canada wel naar de Gemeenschap mag exporteren.

Aanbevolen wordt, een onderzoek te doen naar de subsidiëring van alle vloten die in het kader van een contingent vis naar de EG mogen uitvoeren. Indien daarbij oneerlijke praktijken ontdekt worden, zouden de leveranties uit het betreffende land moeten worden stopgezet of aan een compenserende heffing worden onderworpen totdat de situatie rechtgetrokken is. Mocht dit moeilijk uitvoerbaar blijken en er geen compromis mogelijk zou zijn, dan zou de EG er als alternatieve oplossing om kunnen vragen dat een GATT-panel wordt ingesteld om de zaak te onderzoeken.

2.5.6. Het Noorse systeem, waarbij EG-vaartuigen en -aanvoer worden gecontroleerd, blijkt de opbrengst in Noorwegen aanzienlijk te hebben opgevoerd. Het zou daarom zowel redelijk als logisch zijn, dit systeem omgekeerd ook toe te passen.

2.6. Het lijkt erop dat negatieve maatregelen, van welke aard ook, slechts een marginaal antwoord zullen vormen. EG-producenten zouden eenvoudigweg meer pogingen moeten doen, de door de verwerkers gevraagde kwaliteit te leveren.

De meeste voor verwerking bestemde haring is van oudsher in de Noordzee gevangen (zones IV en VII d). De jaarlijkse behoefte van de verwerkende industrie in de EG wordt op ca. 300 000 ton geraamd. Er wordt gesteld dat tot 40 à 50 000 ton van een dermate kwaliteit is dat die vis een alternatief voor invoer biedt, mits voor de in paragraaf 2.4 beschreven situatie een behoorlijke oplossing wordt gevonden.

Het is duidelijk dat meer onderzoek naar dit vraagstuk geboden is.

2.6.1. Hierdoor rijst de vraag of het bij een overmatig aanbod nog wel nodig is, individuele staten in gebieden met een overvloedig aanbod quota op te leggen. Gepleit zou kunnen worden voor de invoering van globale TAC in die viswateren, waarbij de landen die echt een afzetmogelijkheid hebben, bijvoorbeeld voor diepgevroren haring voor de export, dan de gelegenheid krijgen zoveel te vangen als zij nodig hebben. De Raad, die de uiteindelijke beslissing hierover moet nemen, wordt verzocht zich over dit vraagstuk te buigen.

Omdat het zeer moeilijk zal zijn, hierover een besluit te nemen, zou een tussentijdse oplossing kunnen liggen in onderhandelingen over quotaruil tussen de betrokken lid-staten, met of zonder wederzijdse concessies.

Met het oog op een complete herziening van het quotasyteem vóór eind 1992, zou het hoe dan ook misschien beter zijn, fundamentele besluiten te laten liggen tot met deze herziening wordt aangevangen.

2.6.2. De grootte van de haring vormt in zoverre een probleem dat de Noordzeeharing, die vroeger op grote schaal als kipper werd gebruikt, tegenwoordig als te klein voor dit doel wordt beschouwd, zodat hiervoor nu ingevoerde haring wordt gebruikt.

Er dient te worden nagegaan hoe consumenten bewust kunnen worden gemaakt van de goede smaak van de Noordzeeharing, zodat verwerkers weer gestimuleerd worden, deze te gebruiken.

2.6.3. De grootte is niet het enige criterium bij de verwerking; het vetgehalte is ook belangrijk, evenals de behandeling aan boord van het schip (bescherming tegen zonlicht, bevochtiging en snelle koeling, en voorzichtige behandeling), omdat haringen ranzig kunnen worden. Verwezen wordt naar tabel 2 van document COM(84) 629 def., waaruit de verschillende eisen van de industrie blijken.

2.6.4. Het is niet waarschijnlijk dat de industrie vrijwillig de nodige maatregelen zal nemen om de normen te verhogen, al komt dit hier en daar wel voor. Derhalve wordt in principe ingestemd met de pogingen van de Commissie om op het gebied van vishygiëne en marketing voorstellen te doen. Misschien zou tevens overwogen moeten worden, een kwaliteitsmerk in te voeren, zoals bij fruit gedaan is, om de consument vertrouwen in de kwaliteit van het produkt te geven.

2.6.5. Voorts wordt voorgesteld dat de lid-staten veel strenger toezien op het aan wal brengen en voor alle haring kwaliteitsnormen te hanteren.

3. Verbetering van het intracommunautair handelsverkeer en ontwikkeling van het intern verbruik

3.1. De Commissie doet in dit hoofdstuk verscheidene concrete voorstellen:

3.1.1. Zij wil dat een geregionaliseerde ophoudprijs als bepaald in artikel 12, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 3796/81 wordt ingesteld om producenten in aanvoerzones die ver van de grote verbruikscentra verwijderd zijn, tegemoet te komen. Deze maatregel, die eerder voor andere vissoorten, o.a. makreel, en één keer voor haring is genomen, zou hen in staat stellen, verwerkers tegen concurrerende prijzen vis te leveren en toch een goede opbrengst voor hun activiteit te krijgen.

Er kleven echter zowel politieke als commerciële bezwaren aan deze maatregel, omdat deze

— concurrentievervalsing zou werken,

— slechts marginaal tot oplossing van het probleem zou bijdragen,

— een stap terug zou betekenen i.v.m. het principe van eenheidsprijzen in 1992.

Het tweede bezwaar snijdt misschien hout, maar de andere twee kunnen ontzenuwd worden. Wat concurrentievervalsing betreft, moet niet uit het oog worden verloren dat er groepen groothandelaars en verwerkers zijn die t.o.v. producentenorganisaties in een sterke positie staan en derhalve prijzen tot een onrendabel niveau kunnen drukken. Dit heeft overigens tot kwalijk gevolg dat het voor vissers minder aantrekkelijk wordt, hun vis zo goed mogelijk te presenteren. Deze groepen hebben er natuurlijk belang bij dat de huidige situatie blijft bestaan. Daarbij komt dat het voornaamste probleem, nu en in de nabije toekomst, in concurrentievervalsing door invoer uit derde landen ligt.

Het is niet correct te beweren dat regionale prijsverschillen een stap terug betekenen, omdat zij reeds bestaan: tussen 288 Ecu per ton in Denemarken en 165 Ecu in het Verenigd Koninkrijk in 1986. Deze situatie zou heel goed kunnen voortduren daar waar de marktprijs ruwweg gelijk is aan de ophoudprijs; het verschil wordt namelijk hoofdzakelijk bepaald door de kosten van vervoer naar de grote markten.

Deze belangrijke nieuwe maatregel mag echter niet genomen worden zonder dat hieraan een diepgaande kosten/batenanalyse voorafgegaan is. De Commissie wordt daarom verzocht, vast te stellen welke de betrokken regio's zijn en zo snel mogelijk met de nodige onderzoeken te beginnen.

Een dergelijk onderzoek zou bij voorkeur breed opgezet moeten worden om na te gaan of onder Verordening (EEG) nr. 355/77 en latere wetgeving vallende maatregelen om voor meer verwerkingsinstallaties te zorgen waar een overschot bestaat, een rendabele oplossing, dan wel een aanvulling zouden kunnen vormen. Daar haring d.m.v. verwerking toegevoegde waarde krijgt, zouden de transportkosten, uitgedrukt als percentage van de produktwaarde, draaglijker kunnen worden.

3.1.2. Verruiming van de tolerantie marge t.o.v. de ophoudprijs.

Er is momenteel een positieve marge van 5% en een negatieve marge van 10%; de positieve marge wordt, naar overeengekomen is, nog verruimd. Deze kwestie kan uiteraard niet los gezien worden van die van de geregionaliseerde ophoudprijzen. Komen deze er niet, dan zou de positieve marge tot 10% vergroot kunnen worden en de negatieve zelfs tot 20%, ook al zou dit moeilijk zijn i.v.m. de financiële-compensatiegrens, die op 85% van de ophoudprijs gesteld is. Zelfs met enige steun zou deze maatregel echter toch maar marginaal de problemen van de industrie beïnvloeden, en de pro-

blemen binnen de Gemeenschap mogelijk zelfs naar andere gebieden verschuiven.

3.1.3. Er wordt nota van genomen dat de Raad akkoord is gegaan met de opneming van haring in de lijst van de soorten waarvoor een uitstelpremie kan worden toegekend. Bovendien telt 80 % van de voor uitstelpremie in aanmerking genomen hoeveelheden mee in het stelsel van financiële vergoeding bij het uit de markt nemen van vis (doordraai). Naar aangenomen wordt, zal het werkelijke probleem hierdoor echter niet uit de weg worden geruimd.

De voorschriften krachtens welke een uitstelpremie verkregen kan worden, zijn thans buitengewoon strikt (zie artikel 14 van de basisverordening). Slechts 15 % van de jaarlijks aangevoerde hoeveelheden komt hiervoor in aanmerking, en hierbij moeten verscheidene verwerkingsmethoden gebruikt worden, waardoor moeilijkheden kunnen ontstaan. Dergelijke voorzieningen kunnen niet gehandhaafd worden als hiervan weinig en op een onvoorspelbare wijze gebruik wordt gemaakt. De uitstelpremie is tot nu toe dan ook slechts zelden gebruikt voor de soorten die er momenteel onder vallen.

Voor een herziening van de voorschriften m.b.t. de uitstelpremie is het misschien te laat, maar het is de vraag of wijzigingen hierin substantieel zouden bijdragen tot de stabilisering van de haringmarkt. Als leveranties met het juiste vetgehalte en de andere vereiste kenmerken aangevoerd worden, kopen verwerkers al voorraden in om te zorgen dat zij het gehele jaar door kunnen blijven verwerken. Ook al zou er voldoende opslagcapaciteit voorhanden zijn, dan is het toch niet waarschijnlijk dat de marktsituatie zou verbeteren wanneer voorraden weer op de markt worden gebracht.

Integendeel, gezien het overaanbod zou na enige tijd sprake zijn van concurrentie van de met premie opgeslagen haring ten opzichte van nieuwe aanlandingen. Het effect daarvan is per saldo prijsdrukkend.

Elke verdere verandering of verfijning van de verordening zou derhalve slechts effect sorteren als deze tegelijkertijd met maatregelen om de capaciteit van de verwerkende industrie te vergroten, ten uitvoer wordt gelegd. Latere maatregelen dan die welke in Verordening (EEG) nr. 355/77 zijn vastgelegd, dienen beslist dezelfde draagwijdte te hebben en bij voorkeur door ruimere financiële middelen gesteund te worden.

3.2. Andere mogelijkheden die worden nagegaan zijn o.m.:

3.2.1. Meer onderzoek naar de wijze waarop de kwaliteitsnormen verhoogd kunnen worden. Willen de consumenten meer vertrouwen krijgen in het produkt, dan is dit essentieel. In Denemarken en Nederland wordt op dit gebied reeds onderzoek gedaan. Een aanvullend EG-onderzoeksprogramma op dit vlak lijkt nuttig.

3.2.2. Een — zelfs tijdelijke — verzachting van de gevolgen van het stelsel van degressieve betalingen. Na bestudering van deze kwestie is men tot de conclusie

gekomen dat een verruiming van de marge als aanbevolen in paragraaf 3.1.2, veel beter aanslaat en daarom de voorkeur verdient.

3.2.3. Het klondijkers-probleem moet vooral worden aangepakt omdat de exportmogelijkheden, met name naar Oost-Europa, hierdoor verminderd zijn. De EG mag dit probleem echter ook weer niet te rigoureuus aanpakken.

De aan klondijkers berekende verkoopprijzen zijn niet hoog, maar deze verkoopmogelijkheid vormt, mits onder controle gehouden, een uitlaatklep in tijden van een overvloedig aanbod. Bovendien is er, met het oog op de geografische ligging van sommige haringhavens, niet altijd een alternatief voor fabrieksschepen als de vangst verwerkt moet worden. Het afgelopen jaar is in Ierland een commissie met vertegenwoordigers van drie partijen actief geweest; vissers, verwerkers en regering. Vergunningen aan klondijkers worden slechts afgegeven als vaststaat dat er een overaanbod is. Zij worden maximaal voor een etmaal verstrekt en bepaald wordt in welke haven de verscheping moet plaatsvinden en welke vaartuigen de vis mogen leveren. Als dit systeem algemeen werd toegepast, en rekening gehouden zou worden met de omstandigheid dat iedere regio specifieke problemen heeft, zou een efficiënte stelselmatige controle kunnen worden uitgevoerd.

In de EG begint een toenemend aantal visserij-ondernemingen aan klondiking te doen. Aan deze situatie kleven zowel voor- als nadelen, waarover de Raad en de Commissie zich met spoed moeten buigen.

3.2.4. Het fundamentele probleem is dat de EG-haringmarkt, afgezien van een beperkte periode van het jaar waarin er een behoorlijke vraag naar maatjesharing of onbewerkte haring voor verwerking is, in te grote mate afhankelijk van één EG-markt is. De lid-staat in kwestie treft geen blaam, maar een dergelijke situatie met slechts één belangrijke afnemer brengt altijd een neerwaartse druk op de prijzen met zich mee. De hoogste prioriteit moet dus aan een verbreding van de markt worden gegeven, waardoor automatisch de concurrentie tussen verwerkers sterker wordt en de vissers hogere inkomsten krijgen.

3.2.5. Er moeten beslist maatregelen genomen worden om het geslonken vertrouwen van de consument door misleidende berichten in de media, zoals in het geval van nematoden, te herstellen. Hiertoe dienen in samenwerking met de lid-staten noodplannen te worden opgezet, zodat snel tot tegenactie kan worden overgegaan.

4. Uitvoering van een actie tot bevordering van het interne verbruik van de produkten

Deze weg lijkt allerlei perspectieven te bieden. Misschien zou het woord „actie” in het Commissieverslag

uitgebreid moeten worden tot „actie op afzetgebied”, omdat onderzoek en ontwikkeling van nieuwe producten, alsmede de reeds genoemde aanscherping van de normen m.b.t. rauwe vis hierin alle een rol spelen. Reclame alleen vormt waarschijnlijk geen oplossing. Stimulering van het consumptieniveau tot dat van het begin van de jaren 70 (ca. 640 000 ton in 1975) zou wel helpen, maar sommige markten hebben sinds de eerste twintig jaar van deze eeuw een gestage daling in de consumptie van verse en gerookte haring te zien gegeven.

Tevens moet in het oog gehouden worden dat de behoefte aan haring in de toekomst zou kunnen oplopen tot 800 000 ton per jaar.

In deze situatie moet men wel verbaasd zijn over het feit dat de Commissie zo weinig haast aan de dag legt bij haar pogingen, het verkoopklimaat d.m.v. actiemaatregelen te verbeteren. Met name kan men zich afvragen waarom pas op 26 juli 1988 maatregelen tot toepassing van artikel 29, lid 3, en artikel 31, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 4028/86 werden voorgesteld, terwijl de Raad al eerder overeengekomen was, subsidie voor deze maatregelen toe te kennen.

Nu het programma er is, valt te hopen dat de financiële steun voldoende is om het gestelde doel te bereiken. De omvang van de visserijbegroting in aanmerking genomen, lijkt dit twijfelachtig. Daarom dient vooral naar de perifere regio's gekeken te worden; hiervoor zou misschien extra steun van het thans over meer geld beschikkende regionale en sociale fonds verkregen kunnen worden.

Het lijkt logisch deze steun ook voor verkoop buiten de EG te verstrekken. Als men van mening is dat dit buiten het kader van de oorspronkelijke verordening valt, zouden hiervoor misschien nationale subsidies kunnen worden toegekend, die dan wel eerst door de Commissie moeten zijn goedgekeurd.

4.1. Om de haringconsumptie omhoog te krijgen, moeten nieuwe producten op de markt gebracht worden die aan de wensen van eigentijdse consumenten voldoen. Uit marktonderzoek is gebleken dat jonge huisvrouwen niet graag bepaalde soorten verse natte vis in gehele staat in de keuken bereiden. Dit geldt in het bijzonder voor haring, met zijn uitgesproken aroma. Oudere huisvrouwen zijn sinds de tekorten in de jaren 70 niet meer gewend, verse haring te kopen. Het is daarom niet realistisch te denken dat het van oudsher bestaande consumptieniveau van verse haring opnieuw gehaald kan worden. Bovendien zal het door andere ontwikkelingen op het gebied van voorschriften m.b.t. hygiëne onmogelijk worden, in tenminste één lid-staat, die voordien een flinke consument was, verse haring op de markt te brengen.

4.1.1. De enige realistische alternatieven zijn:

- ontwikkeling van nieuwe kant-en-klaarmaaltijden met haring als voornaamste ingrediënt,

- aanbod van haring in panklare vorm, dus in gehele staat maar zonder ingewanden en reeds met garnering, zoals bijvoorbeeld peperkorrels, toe bereid.

Voordat dit gebeurd is, zal waarschijnlijk alleen algemene, indirecte reclame op beperkte schaal (demonstraties in winkels e.d.) rendabel zijn.

4.1.2. Toegegeven moet worden dat deze producten dan op een markt met felle concurrentie terechtkomen, nl. de markt voor kruidenierswaren, waar aankoop in hoge mate gecentraliseerd is. Alleen als grote supermarkten en *catering*-bedrijven bereid zijn, deze producten in hun aanbod op te nemen, zullen de verkoopresultaten hiervan aanzienlijk toenemen. Met name supermarkten zullen deze goederen echter alleen inkopen als zij denken dat deze aantrekkelijk zijn voor huisvrouwen en door een forse reclamecampagne ondersteund worden. In de praktijk betekent dit dat de hele onderneming alleen succesvol zal zijn wanneer grote voedselbedrijven zien dat exploitatie van deze producten rendabel is.

4.1.3. Deze ontwikkeling is te belangrijk om ze aan het toeval over te laten. De Commissie wordt aanbevolen, produktontwikkelingsonderzoek in onafhankelijke instellingen te financieren. Als hieruit producten te voorschijn komen, zou onderzoek gedaan moeten worden naar de reactie van de consument. Indien deze t.a.v. een bepaald produkt of groep producten positief uitvalt, zouden de resultaten klaar en duidelijk aan alle groeperingen van voedselabrikanten in de EG moeten worden meegedeeld.

4.1.4. Als producten volgens de bovengenoemde werkwijze op de markt gebracht worden, dient de Commissie te beoordelen of er nog verdere steun nodig is om de betreffende producten succesvol aan de man te brengen. Dit zal waarschijnlijk van geval tot geval bekeken moeten worden.

Er is wel gesteld dat in de zuidelijke lid-staten een flinke markt voor haring van goede kwaliteit zou kunnen bestaan. Dit is maar de vraag, omdat het produkt ingevroren zou moeten worden en als zodanig met plaatselijk gevangen verse vis zou concurreren. Toch zou men geen potentiële marktkansen zonder onderzoek mogen laten lopen.

Het lijkt nuttig dat de Commissie een marktonderzoek zou laten uitvoeren om na te gaan wat het feitelijke potentieel is. Er dient echter voor gezorgd te worden dat er geen markt voor haring wordt ontwikkeld ten koste van andere soorten met een overschot, zoals sardines. De mogelijke reclamekosten voor de ontwikkeling van een echt nieuwe markt moeten in het oog gehouden worden.

5. Restituties bij uitvoer en bevordering van uitvoer

5.1. Uit recente, door een lid-staat op een volledig commerciële basis geleverde prestaties op exportgebied

blijkt dat een uitgebreid stelsel van restituties bij uitvoer waarschijnlijk niet nodig is. Anderzijds blijkt echter dat een beperkt stelsel van afnemende restituties bij export gedurende een periode van vijf jaar nuttig zou kunnen zijn. Verwerkers die met uitvoer begonnen zijn, zouden vermoedelijk geneigd zijn hiermee door te gaan op een marginale kostprijsbasis, zoals ook met makreel gebeurd is, maar niet om meteen al tegen dergelijke prijzen te verkopen, als zij nog alle extra kosten van het opzetten van een markt moeten dragen.

5.2. Overwogen zou kunnen worden, subsidie te verstrekken voor algemene reclame voor haring ten behoeve van handel en consumenten in nieuwe markten en markten waarop de EG-verkoop momenteel op een laag peil staat.

5.3. Dit geldt zou alleen beschikbaar gesteld mogen worden voor ingevroren produkten van aan de kust gevestigde verwerkers die door EG-schepen gevangen vis gebruiken, of vis die aan boord van hetzelfde EG-fabrieksschip zowel gevangen als verwerkt is.

5.4. Voorts lijkt er in ontwikkelingslanden en het Midden-Oosten, waar de vraag groter is dan het aanbod, een markt voor ingevroren en ingeblikte haring te bestaan. Door ernstige financiële problemen en, in sommige landen, moeilijkheden met de ter zake bevoegde instanties komt de handel echter niet op gang. Het financiële probleem zou waarschijnlijk kunnen worden opgelost door een verzekeringsstelsel dat geheel of gedeeltelijk wordt gefinancierd met door de exporteurs te betalen premies. Over de moeilijkheden met de instanties in de invoerlanden moeten de Raad en de Commissie zich buigen, zodat bilaterale onderhandelingen kunnen worden aangegaan met die markten waarop zich problemen voordoen.

6. Industriële visvangst

6.1. Industriële haringvisserij wordt slechts in één gebied op niet-officiële basis beoefend. Het zou echter beter zijn als deze activiteit adequaat geregeld werd en tevens voorzieningen voor industrieel vissen in de toekomst werden getroffen.

6.2. Als het in de toekomst ooit zo ver komt dat er een TAC is van, bijvoorbeeld, 700 000 ton in EG-watervaten met een onbenut gedeelte van meer dan 100 000 ton, zou de situatie anders liggen, vooral nu de vismeelindustrie produkten met een hogere toegevoegde waarde aan het ontwikkelen is en op middellange termijn dan ook betere economische vooruitzichten heeft.

6.3. Milieu-overwegingen moeten net zo goed een rol spelen als overwegingen t.a.v. het behoud van de visserij. Hierbij dient ook de situatie met betrekking tot de Noordzeesprot betrokken te worden.

6.4. Het is duidelijk dat reeds nu en ook in de toekomst zeer strikte maatregelen nodig zijn om de situatie in de hand te houden. Deze zouden minimaal het volgende moeten inhouden:

- Het beheer zou aan nationaal toezicht onderworpen moeten zijn.
- Elk vaartuig zou een individuele vergunning moeten krijgen.
- Deze boten zouden voor de normale visvangst moeten worden ingezet, maar een extra quotum toegekend kunnen krijgen dat voor industriële doeleinden gebruikt kan worden.
- Alle leveringen aan vismeelfabrieken moeten als haringleveringen beschouwd worden en van dit quotum worden afgetrokken, tenzij het vaartuig in kwestie om specifieke controle verzoekt om aan te tonen dat een andere vissoort, bijvoorbeeld knorhaan, wordt binnengehaald.

7. Alternatieve gebruiksmogelijkheden

Het Comité kan op dit terrein geen aanzienlijke bijdrage leveren. Zo kan het bijvoorbeeld geen commentaar geven op de vindingrijke suggestie van de Commissie m.b.t. het gebruik van geslachtsklieren van haring bij de behandeling van Aids.

Er zijn echter wel enkele sectoren waarin maatregelen genomen zouden kunnen worden:

7.1. Er zou meer bekendheid gegeven kunnen worden aan de mogelijkheid om bij de produktie van Surimi haring te gebruiken in plaats van witte vis, omdat dit een snel groeiende markt is.

7.2. Het reeds lopende onderzoek naar het groter gebruik van visolie voor farmaceutische doeleinden zou gestimuleerd en misschien zelfs gesubsidieerd kunnen worden. In Nieuw-Zeeland en Canada zijn succesvolle reclamecampagnes gehouden om de verkoop van Omega H3 in allerlei soorten, dat een cholesterolverlagende werking zou hebben, te stimuleren. Hierdoor steeg de consumptie van visolie. Dit zou vooral nuttig zijn bij het gebruik van kleine vis.

7.3. Aangenomen wordt dat het gebruik van visolie als ingrediënt in levensmiddelen i.v.m. gezondheids-overwegingen zou kunnen stijgen. Er zou onderzocht moeten worden op welke manier dit kan worden gestimuleerd.

7.4. De toename van de visteelt, vooral van zalm, betekent dat er een stijgende behoefte aan vismeel als visvoer is. In het huidige groeitempo zal Ierland over twee jaar 150 000 ton haring nodig hebben, als die als enige grondstof hiervoor gebruikt werd. Dit zou uiteraard een extra gebruiksmogelijkheid voor haring vormen, die, zelfs in tweede instantie, een hoogwaardig produkt zou bieden.

8. Sociale factoren

Bij alle kwesties die de visserij betreffen, dient in het oog gehouden te worden dat één visser op zee zes banen aan de wal oplevert. De haringvisserij in Ierland en Schotland — dat ruim 95 % van de totale vangst van het Verenigd Koninkrijk voor zijn rekening neemt — en in het noorden van Denemarken wordt in perifere gebieden beoefend, en is daar een bron van werkgelegenheid en inkomen. In Noord-Denemarken is de werkgelegenheid voor ten minste een kwart van de haringindustrie afhankelijk.

Om allerlei redenen, onder meer de nematodenkwestie in Duitsland, heeft ook de Ierse industrie met grote problemen te kampen. Minstens twee verwerkingsfabrieken hebben hun poorten al moeten sluiten. Er zijn nauwelijks alternatieve werkgelegenheidsmogelijkheden in dit gebied.

8.1. De EG dient te besluiten of zij het momenteel praktisch ongelimiteerde niveau van invoer (waarvan 70 % in Denemarken binnenkomt) intact laat, zodat de lokale industrie wegwijnt, of dat zij maatregelen neemt. In het eerste geval zal zij aanzienlijke bedragen moeten investeren om voor alternatieve werkgelegenheid te zorgen.

8.2. Het lijkt beter, geen globale steun te verstrekken, maar te kijken wat er met behulp van het Regionaal en het Sociaal Fonds gedaan kan worden om deze zeer ongewenste situatie te voorkomen.

9. Conclusies

Uit dit onderzoek is duidelijk naar voren gekomen dat er geen onmiddellijke of wonderbaarlijke oplossingen bestaan, en dat sleutelen aan de EG-mechanismen die de haringmarkt beheersen, niet meer dan een marginaal positief effect zal hebben. Onze aanbevelingen houden het volgende in:

9.1. De douanenomenclatuur moet worden veranderd, zodat onderscheid gemaakt kan worden tussen haring in gehele staat en haringfilets.

9.2. GATT-quota moeten in equivalent „haring in gehele staat” worden uitgedrukt.

9.3. Er moet een TAC worden ingesteld in zone 2 a, waar zich haring van de door de verwerkende industrie vereiste kwaliteit bevindt.

9.4. Er dient in grotere mate naar gestreefd te worden, kwaliteitsnormen voor ingevoerde vis, met name voor over de weg aangevoerde vis, te doen naleven.

9.5. Er moet opnieuw onderhandeld worden over regelingen waarbij aanzienlijke hoeveelheden haring boven de GATT-quota vrij van heffingen mogen worden ingevoerd.

9.6. De douane-autoriteiten van de lid-staten dienen strenge controles bij de importeur zelf uit te voeren om erop toe te zien dat de voorschriften m.b.t. de referentieprijs worden nageleefd.

9.7. Alle vaartuigen uit derde landen die verse of aan boord verwerkte vis in EG-havens aanvoeren, dienen op dezelfde manier als EG-schepen geijkt te worden.

9.8. Om verstoring van de markt door invoer te voorkomen, dient te worden bekeken of de in paragraaf 2.5.3 voorgestelde wijzigingen kunnen worden doorgevoerd.

9.9. Er zou onderzoek naar oneerlijke subsidiëring van invoer moeten worden gedaan of er moet om instelling van een GATT-commissie gevraagd worden om zich over deze kwestie te buigen.

9.10. Er moet een systeem komen voor controle van aankomst en verscheping van vissersvaartuigen uit derde landen.

9.11. Evenals bij fruit zou er voor haring een kwaliteitsmerk moeten worden ingevoerd, dat aan strikte kwaliteitsnormen voldoet, om zo de consument meer vertrouwen in het produkt te geven. Tevens dient er ten aanzien van de bestaande kwaliteitsnormen een veel strikter beleid gevoerd te worden.

9.12. De Commissie zou moeten nagaan wat het kosten-bateneffect zou zijn van een eventueel in te voeren stelsel van regionale ophoudprijzen als bedoeld in artikel 12, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 3976/81. Tevens zou onderzocht moeten worden of uitbreiding van de verwerkingsvoorzieningen in overschotgebieden nuttig zou zijn.

9.13. De tolerantiemarge zou verruimd moeten worden als voorgesteld in paragraaf 3.1.2.

9.14. Er moeten maatregelen komen om de ophoudpremie doelmatiger te maken door de uitbreiding van de capaciteit van de verwerkende industrie te stimuleren.

9.15. Er dient een EG-onderzoeksprogramma ter verbetering van kwaliteitsnormen te komen.

9.15.1. Om te voorkomen dat nog eens door misleidende berichtgeving angst wordt gewekt, zoals in het geval van nematoden, dient de Commissie samen met de lid-staten een noodplan op te stellen om de ware toedracht snel openbaar te kunnen maken.

9.16. Een vergunningenstelsel voor klondijkers — analoog aan het in Ierland bestaande systeem — zou overwogen moeten worden. Tevens dient de situatie m.b.t. EG-klondijkers onder de loep genomen te worden.

9.17. Daar de krachtens artikel 29, lid 3, en artikel 31, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 4028/86 voor stimuleringsmaatregelen beschikbare middelen waarschijnlijk niet toereikend zijn, dienen voor de hiervoor in aanmerking komende regio's aanvullende subsidies van het Regionaal en/of Sociaal Fonds verstrekt te worden.

9.18. Stimuleringsprogramma's zouden op ruimere schaal uitgevoerd moeten worden, zodat hierbij ook — onder strikte voorwaarden — middelen buiten de EG gebruikt kunnen worden.

9.19. De EG dient onderzoek naar de ontwikkeling van nieuwe op haring gebaseerde consumptieproducten te financieren; de resultaten hiervan zouden aan groeperingen van levensmiddelenfabrikanten in de lidstaten moeten worden megedeeld.

9.20. Via marktonderzoek dient nagegaan te worden of er inderdaad, zoals beweerd wordt, een markt voor haring in de zuidelijke lidstaten bestaat.

9.21. Er zouden restituties bij uitvoer moeten worden verstrekt onder de in paragraaf 5.1 t/m 5.3 aangegeven voorwaarden.

9.22. Er dient nagegaan te worden hoe de belemmeringen voor de uitvoer van ingevroren en ingeblikte haring naar het Midden-Oosten en ontwikkelingslanden kunnen worden weggenomen.

9.23. Er moeten maatregelen genomen worden met het oog op de mogelijkheid dat in de toekomst industrieel vissen wordt toegestaan. Tevens moet bekeken worden hoe het bestaande systeem aan voorschriften kan worden gebonden.

9.24. Het alternatief gebruik van haring en haringolie in Surimi, farmaceutische producten en levensmiddelen moet gestimuleerd worden.

9.25. Het gebruik van haring als voer voor de visteelt dient overwogen te worden.

9.26. In een vroeg stadium dient gelet te worden op de sociale problemen die in perifere regio's kunnen ontstaan als gevolg van een verdere achteruitgang van de haringindustrie, en dienen met enige spoed adequate maatregelen genomen te worden. Hierbij moet rekening worden gehouden met het feit dat de meeste andere aanbevelingen uit dit document pas na enige tijd effect zullen sorteren.

Gezien de inventiviteit en de vastberadenheid van de Commissie en de Raad neemt het Comité aan dat er een positief programma voor de haringmarkt van de EG kan worden ontwikkeld. Het is van groot belang dat dit waardevolle voedingsmiddel, dat bovendien een bron van werkgelegenheid in perifere regio's vormt, niet verloren gaat.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988..

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over de afbakening van de wijnbouwzones in de Gemeenschap

(88/C 337/10)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 28 januari 1988 besloten overeenkomstig artikel 20 (vierde alinea) van het reglement van orde een initiatiefadvies op te stellen over de afbakening van de wijnbouwzones in de Gemeenschap.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 6 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Margalef-Masia.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen bij 2 onthoudingen werd goedgekeurd.

1. De nieuwe regeling inzake de afbakening van de communautaire wijnbouwzones mag niet uitsluitend tot doel hebben de bestaande situatie te consolideren, maar dient een fundamenteel instrument van het toekomstige wijnbouwbeleid te worden.
2. Zij moet een Europees aanplantbeleid mogelijk maken dat erop gericht is de wijnbouw vooral daar tot ontwikkeling te brengen waar de klimatologische omstandigheden het mogelijk maken op natuurlijke wijze kwaliteitsprodukten te verkrijgen, en tegelijk meer evenwicht in het wijnbouwpotentieel te brengen. Een dergelijk instrument is dus in wezen een middel om de produktie te differentiëren naar gelang van de zone.
3. Het is verder ook een belangrijk middel om voor wijnbouw geschikte gebieden te beschermen. Daarbij moet evenwel rekening worden gehouden met de van oudsher in de diverse produktiegebieden bestaande gebruiken.

De verrijksvoorschriften en het minimum natuurlijk alcohol-volumegehalte moeten bijgevolg worden gedifferentieerd om overproduktie tegen te gaan en dus meer evenwicht op de wijnbouwmarkt te brengen.
4. Hoewel de begrippen „wijnbouwzone” en „categorie” niet met elkaar mogen worden verward, moet er toch rekening mee worden gehouden dat deze beide begrippen nauw met elkaar verweven zijn.
5. Belangrijk is in de eerste plaats dat het verloop van de groeicyclus in de diverse wijnbouwzones voldoende rijpe druiven oplevert.
6. Hoewel de kwaliteit van de wijn wordt bepaald door factoren als de zuurtegraad, het aroma, het gehalte aan fenolen en droge stof, enz., is voor de afbakening van de wijnbouwzones het natuurlijk alcoholgehalte — dat afhangt van de mate van rijpheid van de druiven en van de geproduceerde hoeveelheden per ha — uitermate belangrijk.
7. Daarom beschouwt het Comité de klimatologische omstandigheden — die mede bepalend zijn voor het verkrijgen van een minimum natuurlijk alcoholgehalte — als een uitermate belangrijk criterium voor het indelen en afbakenen van de wijnbouwzones.
8. Het Comité dringt erop aan dat men deze toch al zeer complexe problematiek niet nodeloos nog ingewikkelder maakt, omdat het uitwerken van een regeling voor de Gemeenschap van Twaalf anders veel te lang zou duren.
- 8.1. Het Comité is van oordeel dat rekening moet worden gehouden met de ervaring die vóór de uitbreiding van de Gemeenschap met het afbakenen van de wijnbouwzones is opgedaan, aangezien die regeling aanvaardbaar bleek.
- 8.2. Daarom moeten de algemene beginselen van die regeling worden overgenomen en op een zo billijk mogelijke manier ook op de nieuwe lid-staten worden toegepast, zoals het Comité in zijn vorig advies over deze problematiek heeft bepleit. Wel is het niet meer dan normaal dat de criteria dan enigszins worden bijgeschaafd om rekening te houden met de specifieke omstandigheden in de nieuwe lid-staten.
- 8.3. Van bijzonder belang zijn volgens het Comité de volgende criteria (in alfabetische volgorde):
 - breedteligging,
 - hoogteligging,
 - neerslag,
 - temperatuur,
 - aantal uren zonneschijn.
9. Wijngaarden waar VQPRD (*vins de qualité produits dans des régions déterminées*) wordt geproduceerd, vormen volgens het Comité een speciaal geval.
- 9.1. Bij de indeling van die wijngaarden is tot dusverre steeds rekening gehouden met de bestaande gebruiken en tradities. Daardoor heeft elke VQPRD zijn specifieke kenmerken, waaraan door de consument veel belang wordt gehecht.
- 9.2. De VQPRD-wijngaarden moeten echter ook geschikt zijn om wijn te produceren die ten minste aan de voor de produktie van tafelwijn in de betrokken zone geldende minimumnormen (met name wat het suikergehalte betreft) voldoet.

Het feit dat de specifieke regeling voor sommige VQPRD veel strengere voorwaarden inhoudt, betekent nog niet dat deze wijngaarden binnen een andere zone moeten vallen.

10. Het Comité zou graag zien dat de Commissie een voorbereidend rapport opstelt om het verloop van de werkzaamheden te bespoedigen. Om binnen een redelijke termijn een regeling te kunnen uitwerken, stelt het de volgende werkmethode voor:

- Afbakening — in samenwerking met in de klimatologie gespecialiseerde instellingen en instanties — van homogene klimaatzones, waarbij met name rekening moet worden gehouden met de in paragraaf 8.3 vermelde criteria.
- Vergelijking van de aldus verkregen indeling met de huidige regeling.
- Opstellen van een overzicht van bij deze vergelijking vastgestelde anomalieën.
- Inventarisatie van de wijzigingen die in de huidige regeling moeten worden aangebracht, waarbij gebruik moet worden gemaakt van nauwkeurige geografische kaarten waarop het bestaande wijnbouwareaal is aangegeven.
- Toepassing van dezelfde methoden en criteria op de nieuwe lid-staten.
- Voorlegging van de voorstellen voor de afbakening en indeling van de wijnbouwzones of voor het aanbrengen van wijzigingen in de bestaande regeling

aan de bevoegde nationale en regionale instanties en niet-gouvernementele organisaties.

- a) Opstellen van een algemene kaart met de afbakening van de communautaire wijnbouwzones.
- b) Opstellen van detailkaarten van elke wijnbouwzone waarop ook het op dat moment bestaande wijnbouwareaal is aangegeven.

10.1. Het Comité meent uit de door de Commissie verstrekte informatie te kunnen opmaken dat de voorbereidende werkzaamheden te langzaam vorderen.

Het dringt er dan ook bij de Commissie op aan zo veel mogelijk spoed achter haar werkzaamheden te zetten om uiterlijk over één jaar met een voorstel te kunnen komen.

11. Het wijst op het belang van toezicht en controle op de ontwikkeling van het wijnbouwareaal in de diverse wijnbouwzones van de Gemeenschap omdat zulks het in de hand houden van het communautaire wijnbouwpotentieel aanzienlijk kan vergemakkelijken.

12. Het spreekt vanzelf dat het Comité in een uitvoerig advies nader op deze problematiek zal ingaan wanneer de Commissie met concrete voorstellen komt of, daarvóór nog, als zij een informatief en/of oriënterend document over deze problematiek of over bepaalde aspecten ervan zou uitbrengen.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten betreffende machines⁽¹⁾

(88/C 337/11)

De Raad heeft op 15 januari 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 september 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Perrin-Pelletier.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat is goedgekeurd met 119 stemmen vóór en 2 stemmen tegen, bij 15 onthoudingen.

Behoudens onderstaande opmerkingen stemt het Comité in met dit richtlijnvoorstel en met een tijdens de werkzaamheden voorgestelde wijziging inzake houtbewerkingsmachines.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Sinds de Raad op 7 mei 1985 een resolutie over een nieuwe aanpak op het vlak van de harmonisatie heeft goedgekeurd, heeft de Commissie overeenkomstig het in het Witboek vervatte programma verscheidene voorstellen ingediend waarvan een aantal reeds door de Raad is goedgekeurd (drukken, speelgoed), terwijl andere nog in behandeling zijn.

De sector waarop dit voorstel betrekking heeft, is een wezenlijke factor voor de verwezenlijking van de binnenmarkt en voor de uitbreiding *c.q.* verbetering alsmede de toepassing van de nieuwe aanpak.

De in de resolutie van de Raad omschreven beginselen zijn tot dusver op zeer uiteenlopende wijze toegepast. Krachtens deze resolutie zijn niet alleen tal van keuzes mogelijk, maar de Commissie heeft in haar voorstellen ook nog de bijzondere kenmerken van de sector waarop dit voorstel betrekking heeft in aanmerking genomen.

1.2. Doel van dit richtlijnvoorstel is, het vrije verkeer van de onder het toepassingsgebied vallende machines en toestellen tot stand te brengen. In dit verband onderkent het Comité de zeer belangrijke draagwijdte van deze tekst voor de verwezenlijking van de Europese binnenmarkt die per 1 januari 1993 een feit dient te zijn. De handelsbelemmeringen vloeien in dit geval voort uit de uiteenlopende reglementeringen van de lid-staten op het vlak van ontwerp en constructie van de machines. Deze reglementeringen zijn in de regel onderdeel van het arbeidsrecht en vullen de voorschriften betreffende de arbeidsomstandigheden aan.

Aangezien het in dit geval gaat om een op het begrip „geïntegreerde veiligheid” gebaseerd richtlijnvoorstel dat is ingediend in het kader van de „nieuwe aanpak”, welke aanpak inhoudt dat de werkzaamheden van de Gemeenschap in verband met het opstellen van wettelijke voorschriften beperkt blijven tot het omschrijven van fundamentele eisen op het vlak van hygiëne en veiligheid, welke zaken uitsluitend onder het hoofdstuk „Voorkoming van ongevallen” vallen, beschouwt het Comité dit voorstel tevens als een essentieel onderdeel van een EG-sociaal beleid.

Het spreekt evenwel vanzelf dat dit sociaal beleid slechts werkelijk vrucht zal afwerpen wanneer de Commissie — zoals zij in de toelichting en in het financieel memorandum vermeldt — de voor het normalisatieproces noodzakelijke financiële middelen ter beschikking stelt en de voor de sociale partners noodzakelijke informatie- en consultatieprocedures op gang brengt.

Daarom is het volgens het Comité te loven dat de Commissie voorts een aantal richtlijnvoorstellen heeft ingediend, waarvan er één in het bijzonder betrekking heeft op de minimumvoorschriften ter bescherming van de veiligheid en gezondheid van personen die machines, toestellen, werktuigen, producten en installaties bedienen. Het Comité benadrukt dat deze richtlijnen elkaar aanvullen en dat ervoor moet worden gezorgd dat zij volledig op elkaar aansluiten, ten einde te komen tot een hoge mate van veiligheid op de werkplek.

Uit het feit dat deze „fundamentele eisen” gegrondvest zijn op het begrip „geïntegreerde veiligheid”, d.w.z. dat gepoogd wordt middels ontwerp en bouw de gevaren weg te nemen, blijkt duidelijk het streven van de Commissie om door middel van deze tekst dit „hoge beschermingsniveau” te waarborgen. Bij het hanteren van dit beginsel spelen evenwel twee zaken die naar het oordeel van het Comité met inachtneming van de opmerkingen in paragrafen 2.3 en 2.5 in het onderstaande dienen te worden benadrukt, nl.:

— Wat bij het ontwerpen en bouwen van nieuwe machines wel mogelijk is, is ná de bouw ervan niet noodzakelijkerwijs mogelijk. Het Comité heeft dan ook bedenkingen tegen datgene wat in dit richtlijnvoorstel zou kunnen worden opgevat als mogelijkheid om reeds vervaardigde machines met de richtlijn „in overeenstemming te brengen”; met name de laatste zin van artikel 2, lid 4, of van artikel 4, lid 2, zouden aldus kunnen worden geïnterpreteerd.

In het algemeen zij opgemerkt dat wanneer het aan de zorg van de importeur (of aan de in de Gemeenschap gevestigde gevolmachtigde van de fabrikant), of zelfs aan de gebruiker wordt overgelaten, te verklaren dat een machine met de richtlijn in overeenstemming is gebracht voordat het EG-merkteken erop wordt aangebracht, zulks zou betekenen dat aanmerkelijk wordt afgeweken van het overeengekomen beginsel van de „geïntegreerde veiligheid”. Daarom zou het gewenst zijn dat niet een tussenpersoon, maar de fabrikant zelf ongeacht diens land van herkomst als enige verplicht is om de overeenstemming te bevestigen [art. 8, b)] en op de machines in kwestie het EG-merkteken aan te brengen (art. 9).

⁽¹⁾ PB nr. C 29 van 3. 2. 1988, blz. 1.

- Bij machines die reeds vóór het van kracht worden van deze richtlijn in bedrijf zijn gesteld of bij niet-nieuwe machines die na deze datum op de markt worden gebracht, is het in overeenstemming brengen per definitie niet mogelijk. Het Comité heeft er nota van genomen dat ten aanzien van reeds in bedrijf gestelde machines met betrekking tot de verbetering van het materieel thans een richtlijnvoorstel inzake het gebruik ervan is opgesteld en dat de Commissie ten aanzien van tweedehandsmachines denkt aan het uitwerken van een specifiek richtlijnvoorstel.

1.3. Het toepassingsgebied van dit richtlijnvoorstel is zeer veelomvattend.

Het Comité heeft er nota van genomen dat een aantal niet onder het toepassingsgebied vallende materialen overeenkomstig de in artikel 149, lid 3, van het Verdrag bedoelde procedure weer in het toepassingsgebied van de richtlijn dient te worden opgenomen. Wel is het Comité van oordeel dat op zich genomen alle machines niet even gevaarlijk zijn. Zo zouden voor machines waaraan aanzienlijke gevaren verbonden zijn bijzondere fundamentele veiligheidseisen moeten gelden en zouden deze machines tevoren aan een door derden te verrichten controle moeten worden onderworpen. In dit verband heeft het Comité met voldoening kennis genomen van de door de Commissie voorgestelde wijziging aangaande houtbewerkingsmachines. Het Comité dringt erop aan om — net als bij dit richtlijnvoorstel — over de krachtens deze procedure voorgestelde wijzigingen te worden geraadpleegd, te meer daar dan de kans aanwezig is dat de procedures voor het aantonen van de overeenstemming worden gewijzigd en in dat verband de vraag kan rijzen of het ten aanzien van materialen die als het gevaarlijkst worden beschouwd niet zaak is om aan bijzondere procedures te denken.

Voorts acht het Comité het gewenst dat het toepassingsgebied van het onderhavige richtlijnvoorstel en dat van andere EG-richtlijnen waarin technische voorschriften voor het ontwerp en gebruik op het vlak van veiligheid en gezondheid zijn vervat, explicieter en nauwkeuriger worden geformuleerd. Dit geldt in het bijzonder voor Richtlijn 73/123/EEG van 19 februari 1973 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke voorschriften der lid-staten inzake elektrisch materiaal bestemd voor gebruik binnen bepaalde spanningsgrenzen, de zogenoemde „laagspanningsrichtlijn”.

1.4. Dit richtlijnvoorstel is opgesteld op basis van de in de resolutie van 7 mei 1985 neergelegde beginselen van de „nieuwe aanpak”. Het Comité zou het echter op prijs hebben gesteld om te vernemen, binnen welke termijnen ongeveer voor alle fundamentele veiligheids-eisen van de richtlijn (zie Bijlage I) geharmoniseerde normen zullen gelden. De Commissie is niet bij machte geweest, deze vraag met enige nauwkeurigheid te beantwoorden, doch zelfs in het gunstigste geval zou naar het oordeel van het Comité de „overgangperiode”, na het verstrijken waarvan de bepalingen van de „nieuwe aanpak” volledig van toepassing zouden zijn, zoveel tijd vergen dat de uiterst belangrijke datum, 31 december 1992, ruimschoots wordt overschreden. Hierdoor wordt het toezicht op de naleving van de richtlijn, vooral tijdens de overgangperiode, een zaak van vitaal belang.

1.4.1. In de resolutie van 7 mei 1985 staat dat de „fundamentele veiligheidsvoorschriften, die moeten worden nagekomen voor de in de handel gebrachte

produkten, voldoende nauwkeurig moeten worden omschreven, opdat zij bij hun omzetting in het nationale recht verplichtingen kunnen vormen waarvan de niet-nakoming wordt bestraft”. Het Comité geeft zich er rekenschap van dat bij rechtstreekse toepassing van de fundamentele veiligheidseisen problemen kunnen ontstaan en in het ongunstigste geval belemmeringen als gevolg van een restrictieve interpretatie door de met het toezicht belaste instanties van de lid-staten, hetgeen ertoe leidt dat te vaak gebruik wordt gemaakt van de in artikel 7 vervatte verbodsprocedures (deze theoretische mogelijkheid wordt door de Commissie in haar Toelichting op het richtlijnvoorstel genoemd, zie hoofdstuk I, paragraaf 4, 6e alinea).

1.4.2. Niettemin is het Comité van oordeel dat met dit voorstel van de Commissie globaal gesproken de onmiddellijke toepassing van deze eisen, zelfs wanneer er geen normen bestaan, mogelijk moet zijn.

1.5. *In concreto* stelt het Comité voor de volgende maatregelen te hanteren:

1.5.1. Teneinde zowel voor de ondernemingen als voor de met het toezicht belaste instanties de overgangperiode gemakkelijker te doen verlopen waarin voor het overgrote deel van de onder het toepassingsgebied vallende materialen geen volledige normen per type machine zal gelden, dient het Europees Comité voor normalisatie (CEN) voor zover nodig en in opdracht van de Commissie volgens de gebruikelijke procedures een interpretatie bevattende documenten op te stellen waarin per categorie machines het volgende wordt aangegeven:

- de in het desbetreffende geval geldende fundamentele veiligheidseisen (een dergelijke selectie is uitdrukkelijk geregeld in artikel 8, lid a), i), en in de „Voorafgaande opmerkingen” van Bijlage I) alsmede
- voor zover van toepassing de als gelijkwaardig erkende nationale normen (art. 5).

Het opstellen van een dergelijk document zou niet alleen van buitengewoon veel nut zijn voor de ontwerpafdelingen van de constructeurs en voor de met het toezicht belaste instanties van de lid-staten, maar zou ook een belangrijke stimulans dienen te zijn voor het opstellen van volledige produktnormen (C-normen), waarvan zij het uitgangspunt zouden vormen.

1.5.2. Tot slot dringt het Comité er bij de Commissie op aan, alle voorwaarden te creëren die noodzakelijk zijn voor de geplande samenwerking met het CEN en het Europees Comité voor elektrotechnische normalisatie (Cenelec). Het ESC ziet met belangstelling de resultaten tegemoet van het overleg bij de Commissie om de sociale partners meer bij de werkzaamheden van het CEN/Cenelec te betrekken.

1.6. Het Comité ziet in, hoe moeilijk het is de economische draagwijdte van een dergelijke richtlijn, vooral voor het midden- en kleinbedrijf (MKB), te taxeren. Daarbij mag niet alleen worden gekeken naar de kosten wanneer er geen gemeenschappelijke markt zou zijn, en de voordelen voor de fabrikanten van een geharmoniseerde regelgeving — en bijgevolg van identieke produk-

ties — voor alle markten van de lid-staten tezamen. Tevens dienen de belangrijke maatschappelijke gevolgen in aanmerking te worden genomen welke voortvloeien uit het gebruik van aan het denkbeeld van de „geïntegreerde veiligheid” beantwoordende machines.

Het Comité ziet zich echter genoopt in dit verband twee soorten kanttekeningen te maken.

1.6.1. Uniforme naleving van de fundamentele veiligheidseisen zal voor de fabrikanten in hoofdzaak inhouden dat de belemmeringen van het vrije verkeer tussen de lid-staten uit de weg worden geruimd, waarbij het Comité het ondenkbaar acht dat onderscheid wordt gemaakt tussen de produkties van de afzonderlijke lid-staten naar gelang van hun industrialiseringspeil en evenmin tussen produkties van grote ondernemingen respectievelijk produkties van het MKB.

1.6.2. Daarentegen is het in verband met het recht van de gebruikers op deze veiligheidsniveaus noodzakelijk dat deze niveaus ongeacht de herkomst van de materialen, vooral van materialen uit niet-lid-staten, in acht worden genomen.

1.7. Het Comité is van oordeel dat in verband met de „tenuitvoerlegging van de richtlijn” een (in de resolutie van 7 mei 1985 genoemd) gespecialiseerd permanent comité in het leven dient te worden geroepen waarvan „deskundigen of adviseurs” deel uitmaken die de sociale partners vertegenwoordigen.

Het aanzienlijke belang dat de Commissie zelf aan dit richtlijnvoorstel hecht, wettigt volgens het Comité ten volle het oprichten van een dergelijk comité in plaats van slechts gebruik te maken van een gespecialiseerde werkgroep van dit comité dat is ingesteld krachtens artikel 5 van Richtlijn 83/189/EEG, welke richtlijn een bepaling inzake een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften omvat. De Commissie heeft trouwens een dergelijk comité ook voor andere richtlijnen voorgesteld, in het bijzonder voor het richtlijnvoorstel betreffende voor de bouw bestemde produkten. In laatstgenoemd geval had het Economisch en Sociaal Comité niet alleen met dit initiatief ingestemd, maar er bij de Commissie ook nog op aangedrongen om erop toe te zien dat de betrokkenen, en vooral de fabrikanten en gebruikers bij de werkzaamheden in verband met de tenuitvoerlegging van de richtlijn worden ingeschakeld.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Artikel 1, lid 3

2.1.1. Een aantal in artikel 1, derde lid, genoemde uitzonderingen, zoals „verplaatsbare bouwwerfmachines”, is vrij vaag geformuleerd en zou aanleiding tot onzekerheid kunnen geven over de vraag of bepaalde machines nu wel of niet onder de richtlijn vallen. Het zou daarom nuttig zijn nauwkeurigere definities op te nemen.

2.1.2. Tijdens de behandeling van dit richtlijnvoorstel heeft het Comité een wijziging op dit voorstel ontvangen, waarbij het toepassingsgebied van de richtlijn wordt uitgebreid met houtbewerkingsmachines. Dit stemt het Comité tot voldoening. Het is van oordeel

dat de omvang van de lijst van niet onder het toepassingsgebied vallende materialen zo spoedig mogelijk na raadpleging van de betrokken beroepsgroepen dient te worden verminderd. Tevens moet de wisselwerking met andere richtlijnen, vooral met de „laagspanningsrichtlijn” worden verduidelijkt. Daartoe dient naar het oordeel van het Comité lid 3, laatste gedachtenstreepje, van artikel 1 als volgt te worden gewijzigd:

„— alle machines die aan bovengenoemde omschrijving voldoen en onder een EEG-richtlijn vallen waarin fundamentele veiligheidseisen worden gesteld of waarin technische voorschriften inzake ontwerp en bouw vanuit het oogpunt van veiligheid en gezondheid zijn vervat, voor wat betreft de gevaren die onder genoemde richtlijn vallen.”

2.2. Artikel 2

Er dient aan dit artikel van het richtlijnvoorstel een als volgt luidend nieuw lid 5 te worden toegevoegd, dat betrekking heeft op het eventuele vrije verkeer van voor testdoeleinden bestemde machines:

„5. De lid-staten verhinderen niet het vrije verkeer en het functioneren van niet met de voorschriften van de richtlijn in overeenstemming zijnde machines, ingeval deze machines voor testdoeleinden worden gebruikt en deze handelingen geen deel uitmaken van de normale productieactiviteiten.”

2.3. Artikel 2, lid 4

Jaarbeurzen en tentoonstellingen zijn manifestaties van commerciële aard met een veelal internationaal uitstralingseffect. Het presenteren van materialen die voor niet-lid-staten zijn bestemd en bijgevolg aan de regels van die landen voldoen, dient derhalve te worden toegestaan.

Jaarbeurzen en tentoonstellingen zijn manifestaties van commerciële aard met een veelal internationaal uitstralingseffect. Het presenteren van materialen die voor niet-lid-staten zijn bestemd en bijgevolg aan de regels van die landen voldoen, dient derhalve te worden toegestaan.

Daarom stelt het Comité voor, de strekking van lid 4 uit te breiden en dit lid als volgt te formuleren:

„De lid-staten verhinderen niet dat op jaarbeurzen, bij tentoonstellingen, enz. (...) machines worden gepresenteerd die niet in overeenstemming zijn met de bepalingen van deze richtlijn, mits duidelijk op een daartoe aangebracht bord is aangegeven dat de machines niet in overeenstemming zijn, en ten aanzien van de aankoop en het gebruik van deze machines in een lid-staat de verplichting geldt dat

- hetzij deze machines door de fabrikant of door de tentoonstellingsdeelnemer in overeenstemming worden gebracht, ingeval de machine voor tentoonstellings- en demonstratiedoeleinden gedeeltelijk is gedemonteerd,
- hetzij een type machine wordt geleverd dat in overeenstemming is met de eisen van deze richtlijn, ingeval het een voor levering in een niet-lid-staat ontworpen en vervaardigd type machine betreft.”

2.4. Artikel 3

Het Comité beklemtoont dat de in dit artikel bedoelde en in Bijlage I vermelde fundamentele veiligheidseisen

uitsluitend van toepassing zijn op machines die overeenkomstig artikel 2 ná het van kracht worden van deze richtlijn op de markt worden gebracht. Dit dient duidelijk tot uiting te komen in artikel 2 of artikel 3.

2.5. Artikel 4 - lid 2

Ter voorkoming van misverstand over de interpretatie van dit lid dient duidelijk te worden bepaald dat machines die zijn bestemd om in een samenstel van machines te worden ingebouwd, doch die ook zelfstandig kunnen werken, voorzien dienen te zijn van de door de fabrikant afgegeven verklaring van overeenstemming en het EG-merkteken.

Daarentegen is de afgifte van de verklaring van overeenstemming voor en het aanbrengen van het EG-merkteken op machines of onderdelen daarvan (in de zin van artikel 1) die uitsluitend in een samenstel kunnen functioneren, een zaak van degene die uiteindelijk verantwoordelijk is voor het ontwerp en/of het assembleren daarvan ten einde een complex gemechaniseerd samenstel van machines en apparaten te verkrijgen.

2.6. Artikel 5

2.6.1. Teneinde artikel 5, lid 1, met artikel 8 in overeenstemming te brengen, dient dit lid als volgt te worden geformuleerd:

„De lid-staten gaan ervan uit dat machines die zijn voorzien van het EG-merkteken en vergezeld gaan van de door de fabrikant afgegeven EG-verklaring van overeenstemming aan de in artikel 3 bedoelde fundamentele veiligheidseisen voldoen.”

2.7. Artikel 6

Overeenkomstig de opmerkingen in paragraaf 1.7 is het Comité van oordeel dat niet kan worden volstaan met het inschakelen van het bij Richtlijn 83/189/EEG opgerichte permanent comité waarvan de bevoegdheden niet van dien aard zijn dat daarmee de naleving van de richtlijn kan worden gewaarborgd. Volgens het Comité is het in dit geval absoluut noodzakelijk, over te gaan tot oprichting van een in de resolutie van 7 mei 1985 bedoeld gespecialiseerd permanent comité.

Het Comité heeft er met belangstelling kennis van genomen dat de Commissie de sociale partners bij het toezicht op de naleving van deze richtlijn wil betrekken. Denkbaar is dat de sociale partners in dit comité een medebeslissingsrecht willen hebben, doch evenzeer dient te worden voorkomen dat dit comité een te log orgaan wordt doordat het te veel leden telt.

Daarom stelt het Economisch en Sociaal Comité voor, de samenstelling van dit comité als volgt te regelen:

- Door de lid-staten aangewezen vertegenwoordigers.
- Deze leden worden bijgestaan door vertegenwoordigers van de fabrikanten en vertegenwoordigers van de werknemers (wanneer het om consumentenbelangen gaat, zouden ook vertegenwoordigers van de consumenten moeten worden opgenomen).

- Dit comité wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Commissie.

Bovengenoemd comité vervult de taken waarmee het door de Commissie is belast en dient in het bijzonder te worden geraadpleegd over alle met de tenuitvoerlegging van de richtlijn verband houdende vraagstukken. Het comité functioneert overeenkomstig procedure III, variant a), van de beschikking van de Raad d.d. 13 juli 1987.

2.8. Artikel 7

In haar toelichting noemt de Commissie artikel 7 de „vrijwaringsclausule”. Deze benaming, (die trouwens in de resolutie van 7 mei 1985 wordt gebruikt) is dubbelzinnig.

In artikel 226 van het Verdrag wordt de term „vrijwaring” namelijk gebruikt in de betekenis van „beschermende maatregelen”, (hetgeen tevens het geval is in o.m. de artikelen 91 met betrekking tot dumpingpraktijken en 115 met betrekking tot het handelsbeleid).

Het zou te betreuren zijn als de lid-staten de bepalingen van artikel 7 zouden opvatten en zouden aangrijpen als middel om hun eigen markt te beschermen. Daarom zou artikel 7, lid 1, sub c), dienen te worden geschrapt.

2.9. Artikel 8

2.9.1. Volgens het Comité dient de inhoud van het over te leggen dossier om de volgende redenen te worden vereenvoudigd:

- Doordat in de ontwerpafdelingen nieuwe werkmethode ingang hebben gevonden, wordt steeds meer gebruik gemaakt van informatica ten opzichte van schriftelijke documentatie.
- Voor de constructeur is het absoluut noodzakelijk dat zijn *know-how* en fabrieksgeheimen niet worden aangetast. Dit houdt in dat geen gegevens moeten worden verstrekt die niet absoluut noodzakelijk zijn om aan te tonen dat fundamentele veiligheidseisen terdege in acht zijn genomen en dat dit dossier niet ter beschikking moet worden gesteld van niet-bevoegde autoriteiten die niet aan het beroepsgeheim gebonden zijn.

2.9.2. Voorts wijst het Comité erop dat de juridische draagwijdte van de term „zijn in de Gemeenschap gevestigde gevolmachtigde” beperkt is en hieronder in de meeste gevallen niet de importeurs vallen. Bijgevolg zou het gewenst zijn om in de EG-verklaring van overeenstemming uitdrukkelijk te vermelden, waar precies het dossier kan worden opgevraagd.

2.9.3. Tot slot verklaart het Comité te betwijfelen of er mogelijkheden zijn om deze bepalingen daadwerkelijk ten uitvoer te leggen bij machines die uit niet-lid-staten afkomstig zijn. Zodra er evenwel normen voor de „fundamentele veiligheidseisen” zullen zijn, zouden met behulp hiervan aan de grenzen controles kunnen worden verricht uit hoofde van de overeenkomst van 12 april 1979 over de technische handelsbelemmeringen

en de internationale overeenkomst van 21 oktober 1982 over de harmonisering van de controles op goederen aan de grenzen.

2.9.4. Dit zal zonder meer het geval zijn, zodra de geharmoniseerde normen van toepassing zullen zijn op onder het toepassingsgebied van de richtlijn vallende machines (of gedeelten daarvan).

2.9.5. Zoals reeds eerder is gesteld (paragraaf 1.2, voorlaatste alinea) zal de verklaring van overeenkomst hoe dan ook alleen maar door de fabrikant kunnen worden afgegeven.

2.9.6. Bijgevolg stelt het Comité voor om:

- in de eerste en derde alinea van artikel 8 de passage „of zijn in de Gemeenschap gevestigde gevolmachtigde” te schrappen evenals,
- de eerste zin van lid 4 („wanneer noch de fabrikant, (...) noch zijn gevolmachtigde in de Gemeenschap gevestigd is,”).

2.10. Artikel 9 - lid 1

Krachtens de door de Commissie op grondslag van artikel 149, lid 3, voorgestelde nieuwe formulering van lid 1 dient bij materiaal dat aan een type-onderzoek wordt onderworpen behalve het EG-merkten ook het identificatieteken te worden vermeld van de erkende instantie die de verklaring van EG-type-onderzoek heeft afgegeven.

Een dergelijke aanpak is niet van gevaar ontbloomt, aangezien hierdoor bepaalde handelwijzen in de hand kunnen worden gewerkt waarbij men geneigd is door nationale certificatie-instanties gekeurd materiaal aan te kopen. Deze handelwijzen vormen in feite een belemmering van het gebruik doch niet van het vrije verkeer. Derhalve dient men zich af te vragen of deze vermelding uitdrukkelijk op de machine moet zijn aangebracht, of dat kan worden volstaan met een vermelding in de gebruiksaanwijzing. Daartoe wordt voorgesteld om het slot van de eerste alinea van lid 1 als volgt te wijzigen:

„...en, eventueel, een speciale afkorting waaruit blijkt dat de machine aan een EG-type-onderzoek is onderworpen”.

2.11. Artikel 9 - lid 3

2.11.1. In verband met het verbod om op de machines merktekens of opschriften aan te brengen die met het EG-merkten kunnen worden verward, vraagt het Comité zich af of het mogelijk is veiligheidsmerktekens te gebruiken, uiteraard voor zover deze merktekens van dien aard zijn dat hierdoor de precieze toepassing van de in de richtlijn vervatte fundamentele veiligheids-eisen wordt bevestigd.

2.11.2. Het blijven gebruiken van bestaande merktekens zou aanleiding kunnen geven tot handelsbelemmeringen die des te gevaarlijker zijn omdat zij in beginsel niet het vrije verkeer zouden belemmeren, maar deze merktekens een nadelig effect zouden kunnen hebben op het gebruik i.v.m. het belang dat hieraan door de met het toezicht belaste instanties in de bedrijven wordt gehecht.

2.11.3. Daarentegen wordt het veiligheidsmerkteken, dat in de Resolutie van 7 mei 1985 als één van de

bewijzen van overeenstemming wordt beschouwd, in dit richtlijnvoorstel niet beschouwd als zaak die de lid-staten kan worden tegengeworpen (zie toelichting, paragraaf 2 „De verklaring van overeenstemming”).

2.11.4. Toch kan men zich met recht afvragen of het onder door de Commissie vastgestelde voorwaarden af te geven veiligheidsmerkteken aan fabrikanten die zulks zouden wensen (doch niet daartoe verplicht zijn) niet een middenweg zou zijn tussen de regeling betreffende de autocertificatie door de constructeur, die de grondslag van dit richtlijnvoorstel vormt, en de voor de gevaarlijkste machines voorgestelde certificatie door een derde om te komen tot een behoorlijke tenuitvoerlegging van de richtlijn zonder dat dit voor de fabrikant buitensporige verplichtingen met zich meebrengt.

2.11.5. Artikel 9 - lid 3

Een als volgt luidend lid 4 toe te voegen:

„4. Mocht een door een derde afgegeven merkteken ten doel hebben, om met name te verklaren dat de machine in kwestie aan de fundamentele veiligheids-eisen van de richtlijn voldoet, dan dient dit een door de Commissie na advies van het permanent comité goedgekeurd merkteken te zijn.”

2.12. Artikel 10

In dit artikel van het richtlijnvoorstel na de woorden „Ieder besluit van een lid-staat” toevoegen: „of van een erkende instantie”.

De beroepsprocedure, van welke mogelijkheid fabrikanten gebruik kunnen maken ingeval een lid-staat van oordeel is dat de fundamentele veiligheidseisen van de richtlijn niet naar behoren in acht zijn genomen, heeft een afschrikkingseffect, vooral op het midden- en kleinbedrijf. Ten einde dit midden- en kleinbedrijf in staat te stellen om zonder veel formaliteiten voor hun rechtmatige belangen op te komen, zou in EG-verband een procedure moeten worden uitgewerkt die voor iedereen open staat en weinig kosten met zich meebrengt.

Daartoe doet het Comité de volgende twee suggesties:

- ofwel wordt de Commissie verzocht om een bijzondere richtlijn voor te stellen, ten einde een EG-procedure te creëren die geldt voor alle richtlijnen waarbij soortgelijke problemen kunnen rijzen,
- ofwel dient in dit richtlijnvoorstel een procedure te worden opgenomen krachtens welke de fabrikant zich in eerste aanleg zou kunnen wenden tot het (in par. 2.7 in het voorgaande bedoelde) permanent comité en vervolgens bij het Europese Hof van justitie in beroep zou kunnen gaan. De gehele procedure zou vereenvoudigd zijn, geheel schriftelijk worden afgewikkeld en indien de verzoeker zulks wenst, zonder een advocaat in de arm te moeten nemen.

2.13. Bijlage I

Het Comité heeft weinig opmerkingen over deze bijlage, waarin de fundamentele veiligheids-eisen in de zin de

„nieuwe aanpak” zijn vervat, en spreekt er haar waardering over uit dat deze bijlage zo volledig is. Wel acht het Comité het gewenst, de Commissie op het volgende te attenderen:

2.13.1. De titel van paragraaf 1.1.2 „In het concept van de machine verwerkte veiligheidsbeginselen” dient in ruimere zin te worden opgevat, en wel zodanig dat veiligheid bescherming van lijf en leden van de mens inhoudt, wat zowel betrekking heeft op de kans op ongevallen als op de gevaren voor de gezondheid. Dit wordt trouwens ook sub a) van deze paragraaf expliciet gezegd.

2.13.2. Sub d) van paragraaf 1.1.2 aan te vullen met het volgende „en op de redelijkerwijs te verwachten wijzen van gebruik”.

Daarentegen heeft punt 2 „Aanvullende fundamentele veiligheidseisen voor bepaalde categorieën machines” tevens betrekking op de t.a.v. de consument in acht te nemen eisen op het gebied van hygiëne, en dient dit in de titel als volgt te worden geformuleerd „Aanvullende fundamentele eisen op het stuk van hygiëne en veiligheid ...”.

2.13.3. Paragraaf 1.1.4 „Verlichting”. Het Comité stelt de volgende formulering voor „De machine moet zodanig zijn ontworpen en gebouwd dat een adequate verlichting van de werkplek mogelijk is ...”.

2.13.4. Paragraaf 1.7.4 b). Richtlijn 86/188/EEG inzake bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan lawaai op het werk wordt pas per 1 januari 1990 van kracht. Daarom is het niet gewenst dat in de reglementering nieuwe maatregelen op dit vlak worden opgenomen, aangezien immers krachtens artikel 8 van bovengenoemde richtlijn op de machines „een plaatje met informatie over de geluidsdruk van de machine” moet zijn aangebracht.

Wel moet het zo zijn dat teksten van beide richtlijnen op elkaar aansluiten, en dient het geluidsdruk niveau 85 dB(A) te bedragen zoals is bepaald in richtlijn 86/188/EEG en niet 80 dB(A) zoals in paragraaf 1.7.4, f) is bepaald.

2.13.5. Paragraaf 2.1, d). Gezien de doelstelling van dit richtlijnvoorstel en los van het daartoe te gebruiken middel dat op het vlak van de normalisatie ligt, dienen in de tweede zin van sub d) de woorden „voldoende zijn afgerond om ... te”.

2.13.6. Paragraaf 2.1, f). De hierin vervatte bepaling is wellicht niet haalbaar. Waar het op aankomt, is dat alle delen van de machine toegankelijk zijn zodat zij kunnen worden schoongemaakt, om te vermijden dat in de machine vloeistoffen achterblijven of wellicht insecten die ondanks voorzorgsmaatregelen toch in de machine zouden zijn gekomen.

2.14. Bijlage II

„EG-verklaring van overeenstemming (1)

De fabrikant (2)

.....

verklaart dat de in het onderstaande beschreven nieuwe machine (3)

.....

(4) in overeenstemming is met de wettelijke bepalingen die een omzetting zijn van richtlijn/...../EEG

(5) identiek is met de machine waarop de verklaring van EG-type onderzoek nr. betrekking heeft, welke verklaring is afgegeven door (6) gebouwd is volgens norm nr.

— Het in artikel 8 bedoelde dossier is voor de bevoegde nationale autoriteiten verkrijgbaar bij (7)

— De fabrikant verklaart te hebben gemachtigd om hem in de Gemeenschap waar het de rechten en verplichtingen betreft die voortvloeien uit de wettelijke voorschriften ter omzetting van bovengenoemde richtlijn (8), te vertegenwoordigen.

Gedaan te, datum

Handtekening (9)

1. Deze verklaring moet in dezelfde taal worden opgesteld als de gebruiksaanwijzing (zie bijlage 1, punt 1.7.4), en wel zijn getypt of in drukletters zijn geschreven.
2. Firmanaam, volledig adres van de fabrikant.
3. Beschrijving van de machine (merk, type, serienummer, enz.).
4. Schrappen wanneer de in artikel 8, lid 2, b) bedoelde procedure wordt toegepast.

5. Schrappen wanneer de in artikel 8, lid 2, a) bedoelde procedure wordt toegepast.
6. Naam en adres van de erkende instantie.
7. Naam en volledig adres van de onderneming of de persoon die dit dossier ter beschikking houdt.
8. Firmanaam, naam en volledig adres van de gevolmachtigde.
9. Naam en functie van de ondertekenaar."

2.15. (nieuw) Bijlage III

„Te gebruiken model bij toepassing van de in artikel 8, lid 2, b), bedoelde procedure” te wijzigen.

In plaats van het identificatieteken van de erkende instantie dient naast het EG-merkteken een symbool te worden aangebracht (b.v. ET), wat betekent dat de machine aan een type-onderzoek is onderworpen.

2.16. (nieuw) Bijlage V

De bepaling in Bijlage V, dat het technische constructiedossier „een beschrijving van de preventieve voorzieningen met het oog op de aan de machine verbonden gevaren” dient te bevatten, is een goed voorbeeld van de onvoorwaardelijke wijze van formuleren die op een aantal plaatsen in dit voorstel wordt gebruikt. Het is vaak onmogelijk alle risico's te voorzien die kunnen voortvloeien uit onverklaarbaar of tijdelijk irrationeel gedrag van degene die de machine bedient. Het zou daarom realistischer zijn, een bepaling als „voor zover redelijkerwijze uitvoerbaar” op deze en op andere daarvoor in aanmerking komende plaatsen in de tekst op te nemen."

In lid 1 en 2 de woorden „of zijn in de Gemeenschap gevestigde gevolmachtigde” te schrappen.

In lid 3 tussen de woorden „of zijn in de Gemeenschap gevestigde” en „gevolmachtigde” het volgende in te voegen „en in de verklaring van overeenstemming met name genoemde”.

2.17. (nieuw) Bijlage VI

In deze bijlage wordt een omschrijving gegeven van het EG-type-onderzoek, welke procedure reeds in andere teksten is vervat, o.m. in richtlijn 84/528/EEG en 84/532/EEG. In het belang van de geloofwaardigheid van de EG-reglementeringen is het uitermate gewenst dat procedures met dezelfde benaming identiek of althans geharmoniseerd zijn. Uiteraard is het terecht dat de Commissie aan de hand van de opgedane ervaring de door haar toedoen tot stand gekomen reglementering preciseert en aanpast, maar het is absoluut noodzakelijk dat onderling verschillende teksten, die alleen maar aanleiding zouden kunnen geven tot misverstand en verkeerde interpretatie, worden gewijzigd.

In artikel 9, lid 1, wordt gesproken van de „erkende instantie die de verklaring van EG-type-onderzoek heeft afgegeven”.

Derhalve zou het gewenst zijn om overal in de richtlijn dezelfde benaming te gebruiken. Aangezien in bijlage VI wordt gesproken van een „aangewezen” (keuringsinstantie), stelt het Comité voor, overal in de richtlijn het woord „erkende” te gebruiken en daar waar het woord „aangewezen” wordt gebruikt, nl. in lid 2, 3, 4 (2e alinea), 5, 6 en 9 dit door het woord „erkend(e)” te vervangen.

In lid 2, derde alinea, van bijlage VI na de zin „Zij gaat vergezeld van een machine die representatief is voor de voorgenomen produktie” het volgende toe te voegen: „of, eventueel, met vermelding van de plaats waar de machine kan worden onderzocht”.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten betreffende persoonlijke beschermingsmiddelen ⁽¹⁾

(88/C 337/12)

De Raad heeft op 28 april 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 5 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Pearson.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen (twee onthoudingen) is goedgekeurd).

1. Inleiding

1.1. Het Comité vindt het een goede zaak dat de Commissie voorstellen over dit belangrijke onderwerp heeft uitgewerkt en bijzonder veel aandacht schenkt aan de problemen die zich voordoen bij de onderlinge aanpassing van de voor persoonlijke beschermingsmiddelen geldende normen. Het schaaft zich achter de inspanningen van de Commissie ter voltooiing van de interne markt en stelt vast dat zij aansluiten bij de sociale doelstellingen in de Europese Akte en in dit opzicht een grote stap voorwaarts betekenen. Het verwacht evenwel praktische problemen bij de tenuitvoerlegging van een groot aantal maatregelen.

1.2. Het Comité is van mening dat het midden- en kleinbedrijf (MKB) geen problemen mag ondervinden bij de toepassing van de voor deze marktsector vastgelegde normen.

1.3. De voorstellen van de Commissie sluiten ook aan bij de „nieuwe aanpak op het gebied van technische harmonisatie en normalisatie” in de Gemeenschap. De door het Europees Comité voor normalisering (CEN), het Europees Comité voor elektrotechnische normalisering (Cenelec) of andere bevoegde instanties vast te stellen normen moeten zijn gebaseerd op de eisen in de richtlijn. Deze normen gelden dan in elke lid-staat. Werkgevers, werknemers en consumenten dienen bij het uitwerken van dergelijke normen te worden betrokken.

1.4. Een adequate bescherming van de gebruikers van deze middelen is van het grootste belang en dit wordt in de toelichting van het Commissiedocument op sommige specifieke punten niet duidelijk en overtuigend genoeg gezegd. Te oordelen naar de toelichting op het voorstel schenkt de Commissie bij haar streven om via deze richtlijn vóór 1993 het vrije verkeer van goederen tot stand te brengen en handelsbelemmeringen binnen de Gemeenschap op te ruimen, onvoldoende aandacht aan bindende minimumeisen t.a.v. veiligheid en gezondheid van personen, die evenwel uiterst belangrijk zijn.

1.5. Het verheugt het Comité dat er een parallelle richtlijn [doc. COM(88) 76 def.] is voorgesteld, waarin de sociale, gezondheids- en veiligheidsaspecten van persoonlijke beschermingsmiddelen worden behandeld; het verband tussen artikel 100 A en artikel 118 A van het door de Europese Akte gewijzigde EEG-Verdrag moet immers worden gehandhaafd.

1.6. Het Comité stelt vast dat de Commissie een enquête heeft uitgevoerd waaruit zou blijken dat er op het gebied van persoonlijke beschermingsmiddelen aanzienlijke verschillen tussen de lid-staten bestaan. Het Comité acht het nuttig, de resultaten van deze enquête en statistische gegevens betreffende verzekeringsclaims bekend te maken, zodat de meest gevaarlijke situaties kunnen worden opgespoord en veiligheid en gezondheid van de gebruikers beter kunnen worden beschermd.

1.7. Volgens het richtlijnvoorstel dienen beschermingsmiddelen die een gevaar voor de veiligheid kunnen betekenen, uit de handel te worden genomen.

Er wordt echter niet aangegeven welke sancties moeten worden opgelegd indien dergelijke produkten toch in de handel worden gebracht. De aansprakelijkheid van de producent geldt mogelijk niet meer indien het produkt is vervaardigd naar een ontwerp dat niet door hem is gemaakt. Het is nog steeds niet duidelijk hoe wettelijke aansprakelijkheid betreffende produkten met gebreken zich verhoudt tot certificatie ⁽²⁾. Er dient nauwkeurig te worden aangegeven wie in dergelijke gevallen de verantwoordelijkheid voor het betalen van schadevergoedingen draagt.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Volgens het Comité is de huidige situatie als volgt: iedere lid-staat kent zijn eigen bepalingen die naar gelang van de lid-staat meer of minder stringent zijn. Andere richtlijnen in het kader van de „Nieuwe aanpak” voorzien in één enkel permanent comité (het in Richtlijn 83/189/EEG bedoelde Comité), dat de Commissie van advies dient over de tenuitvoerlegging van de richtlijnen. In dit verband heeft het Economisch en

⁽¹⁾ PB nr. C 141 van 3. 5. 1988, blz. 14.

⁽²⁾ PB nr. C 169 van 8. 7. 1985, blz. 5.

Sociaal Comité steeds aanbevolen, voor elke belangrijke richtlijn een afzonderlijk, meer gespecialiseerd adviescomité op te richten, en het stelt voor, dit ook in dit geval te doen en de in paragraaf 1.3 genoemde sociale partners hierbij te betrekken.

2.2. Dit gespecialiseerde adviescomité zal in het begin waarschijnlijk advies moeten uitbrengen over normen die wellicht strenger zijn dan in sommige lid-staten en minder streng dan in andere. Het Comité is van mening dat de overgangperiode en de in die fase opgestelde compromis-normen slechts mogen worden beschouwd als de eerste stap naar het objectief vastgestelde hogere niveau, waar zo snel mogelijk naartoe moet worden gewerkt.

2.3. Het Comité beschouwt het feit dat de voorgestelde maatregelen niet uitsluitend voor de werkplek gelden, als een groot probleem. Het is het met deze aanpak eens, maar moet vaststellen dat de in bijlage I vermelde uitzonderingen tot verwarring leiden. Onduidelijk is ook, in hoeverre het richtlijnvoorstel op farmaceutische en medische apparatuur betrekking heeft; het bevat geen enkele verwijzing naar het verband met andere geldende of door de Commissie geplande communautaire maatregelen voor de bescherming van de werknemer.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Artikel 1, tweede lid

De definitie van „persoonlijke beschermingsmiddelen” dient te worden uitgebreid om duidelijk te maken dat medische beschermingsmiddelen of -apparatuur ook hieronder vallen. Binnenkort mag overigens een richtlijnvoorstel over medische instrumenten voor eenmalig gebruik worden verwacht.

3.2. Artikel 2, derde lid

Hoewel het Comité begrijpt dat een organisatie of een burger van de Gemeenschap op „jaarbeurzen, tentoonstellingen, enzovoorts” prototypes wil kunnen laten zien waarvoor nog geen certificaat van overeenstemming is toegekend, dient het wel duidelijk te zijn dat deze prototypes aan de daarvoor geldende minimumveiligheidseisen moeten voldoen.

3.3. Artikel 3, derde lid

De tot en met 31 december 1992 lopende overgangperiode voor deze produkten en uitrustingen waarvoor geharmoniseerde normen ontbreken, moet goed worden benut, zodat de gehele scala van produkten uiterlijk op die datum in overeenstemming is met de richtlijn.

3.4. Artikel 6

De voorlaatste overweging luidt als volgt: „Overwegende dat bij de normalisatie en de beheerswerkzaamheden met betrekking tot deze richtlijn dient te worden gezorgd voor voldoende overleg met de sociale partners, met name met de werknemersorganisaties”. In artikel 6 wordt echter slechts verwezen naar het krachtens Richtlijn 83/189/EEG opgerichte Permanent Comité⁽¹⁾. Het Comité vindt dat het „Raadgevend Comité voor de veiligheid, de hygiëne en de gezondheidsbescherming op de arbeidsplaats” moet worden ingeschakeld, zodat de hierboven geciteerde doelstellingen worden bereikt.

3.5. Artikel 7

3.5.1. Het Comité vindt dat de bepaling in artikel 2, eerste lid, moet worden opgenomen in de derde alinea van artikel 7, eerste lid, aangezien het in beide gevallen om de veiligheid of gezondheid van personen, huisdieren of goederen gaat.

3.5.2. In artikel 7, derde lid, dient duidelijk te worden bepaald dat het recht om een „EG”-merkteken op persoonlijke beschermingsmiddelen aan te brengen, moet worden ingetrokken en dat dit feit in het Publikatieblad en algemeen onder de aandacht van het publiek moet worden gebracht indien de bedoelde beschermingsmiddelen niet conform zijn omdat zij niet aan de minimumeisen voldoen of omdat het merkteken ten onrechte is aangebracht.

3.6. Artikel 8, derde lid

De formulering van de tweede alinea dient in een voetnoot te worden verduidelijkt: met „zonnestraling” wordt bijvoorbeeld „zonlicht” bedoeld, en „tuinieren” is een weinig nauwkeurige term.

3.7. Artikel 13, tweede lid

Uit deze passage mag niet worden opgemaakt dat de verpakking dient te worden bewaard. De formulering dient in die zin te worden aangepast.

3.8. Bijlage I, de punten 1, 2 en 3

Aangezien de ontwerp-richtlijn voor alle personen (zie paragraaf 2.3) geldt, vindt het Comité dat ook de politie hieronder moet vallen en er uitsluitend voor de operationele onderdelen van de strijdkrachten een uitzondering mag worden gemaakt. De in het tweede en het derde lid genoemde uitzonderingen zijn onaanvaardbaar indien hiervoor geen verklaring wordt gegeven.

3.9.1. Bijlage II, punt 1.1.2

Het Comité stelt voor, hieraan een zin toe te voegen, bijvoorbeeld „Er dient altijd te worden gezorgd voor

⁽¹⁾ PB nr. L 109 van 26. 4. 1983, blz. 8.

adequate bescherming van de gezondheid en de veiligheid gemeten aan de omvang van het risico.”

3.9.2. *Bijlage II, punt 1.4*

Het Comité wijst op zijn advies⁽¹⁾ over de parallelle richtlijn betreffende dit onderwerp [doc. COM(88) 76 def.], waarin sprake is van de informatie die de fabrikant over het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen moet verstrekken; de relatie tussen fabrikant en gebruiker wordt zeer belangrijk geacht voor het tot stand brengen van een zo doelmatig mogelijke persoonlijke bescherming.

3.10.1. *Bijlage III, hoofdstuk I, eerste lid*

Hier kan verwarring ontstaan, aangezien in artikel 8, lid 1, wordt bepaald dat de fabrikant een dossier moet samenstellen, terwijl hij niet verplicht wordt dit dossier voor te leggen. Volgens de artikelen 10 en 11 is die voorlegging wel nodig voor de keuring en de verklaring van overeenstemming.

⁽¹⁾ PB nr. C 318 van 12. 12. 1988.

De tweede zin van hoofdstuk I, lid 1 b) dient als volgt te worden gewijzigd: „...dient het fabricagedossier voldoende gegevens te bevatten om de erkende keuringsinstelling, ..., in staat te stellen om te verifiëren ...”

3.10.2. *Bijlage III, hoofdstuk I, lid 2, a) (Engelse versie)*

De zin dient als volgt te worden gelezen: „a) its conformity to harmonized standards or other technical specifications referred to in Article 5.”

3.11. *Bijlage III, hoofdstuk II*

Het Comité is het eens met de door de lid-staten bij de aanwijzing van keuringsinstellingen te hanteren minimumcriteria. Het herhaalt echter wat in eerdere adviezen reeds is gezegd, namelijk dat de lid-staten elkaars testcentra en keuringsinstanties op basis van een communautaire regeling dienen te erkennen.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van toepassingsbepalingen voor Verordening (EEG) nr. 2052/88 met betrekking tot de coördinatie van de bijstandsverlening door de onderscheiden structuurfondsen, enerzijds, en van die met de bijstandsverlening door de Europese Investeringsfondsen en de overige bestaande financieringsinstrumenten, anderzijds

(88/C 337/13)

De Raad heeft op 8 augustus 1988 besloten overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 123, 130E en 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor regionale ontwikkeling, ruimtelijke ordening en urbanisme, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 18 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Serra Caracciolo; co-rapporteur was de heer Amato.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Voorwoord

1.1. Het onderhavige voorstel van de Commissie moet worden gezien tegen de achtergrond van Titel V van de Europese Akte („Economische en sociale samenhang”).

Daarin wordt nl. bepaald dat, ter bevordering van de harmonische ontwikkeling van de Gemeenschap in haar geheel, de economische en sociale samenhang binnen de Gemeenschap moet worden versterkt en de regionale verschillen — en met name de ontwikkelingsachterstand van de meest achterop geraakte regio's — moeten worden verkleind (art. 130 A).

1.2. Het Comité heeft reeds eerder verklaard dat het dit streven naar meer evenwicht tussen de regio's volledig onderschrijft. Het dringt er dan ook op aan dat de Gemeenschap een zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht weldoordacht investeringsbeleid voert en het nodige doet om de huidige ontwikkelings- en inkomensverschillen binnen de Gemeenschap werkelijk te verminderen.

1.3. Om de economische en sociale samenhang binnen de Gemeenschap te kunnen versterken is het van essentieel belang dat de werking en de criteria van de structuurfondsen op een andere leest worden geschoeid, hoewel deze fondsen in feite alleen maar zijn bedoeld om het gebrek aan evenwicht tussen de regio's weg te werken.

1.4. Een echte, zinvolle hervorming van het structuurbeleid van de Gemeenschap dient op de volgende pijlers te steunen:

- Coördinatie van alle communautaire, nationale en regionale beleidsmaatregelen met rechtstreekse — of althans aanzienlijke — gevolgen voor de regio's, met name op het vlak van de werkgelegenheid.
- Concrete en efficiënte samenwerking zowel met de regionale en plaatselijke overheden als met de sociaal-economische kringen en hun vertegenwoordigers („partnerschap”).
- Vereenvoudigde, geharmoniseerde en flexibele procedures.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité betreurt dat de Raad in zijn kaderverordening over de structuurfondsen geen rekening heeft gehouden met enkele opmerkingen die het in zijn vorige adviezen over deze problematiek ⁽¹⁾ naar voren heeft gebracht. Bovendien stelt het tot zijn spijt vast dat deze suggesties evenmin in de nieuwe voorstellen zijn verwerkt.

2.2. Wel bevat het Commissievoorstel een aantal bepalingen waarmee het Comité zeer ingenomen is.

Positief vindt het in de eerste plaats dat het additionaliteitsbeginsel wordt ingevoerd en tevens een methode wordt vastgesteld om na te gaan of dit beginsel in de praktijk wel wordt nageleefd (art. 9). Het zou wel graag zien dat nader wordt aangegeven wat met „overeenkomstige uitbreiding van de totale overheidsuitgaven” precies wordt bedoeld. De toepassing van het additionaliteitsbeginsel mag er nl. niet toe leiden dat sommige lid-staten met extra uitgaven geconfronteerd worden. De jaarlijkse uitbreiding van de financiële middelen van de communautaire Fondsen moet dus gepaard gaan met een netto verhoging van de overheidsuitgaven voor investeringen in de diverse lid-staten.

Positief vindt het verder ook dat de structurele steunmaatregelen voortaan vooraf en achteraf geëvalueerd zullen worden (art. 27, lid 2). Dat nu steeds een evaluatie vooraf zal plaatshebben, is beslist een stap in de goede richting. Wel zou het hele controlesysteem moeten worden verbeterd en nader moeten worden omschreven.

2.3. Toch stelt het Comité met bezorgdheid vast dat een aantal aspecten niet voldoende uit de verf komen of zelfs helemaal niet worden aangesneden; het is dan ook van oordeel dat de Commissie haar voorstel op drie punten dient te wijzigen.

3. „Partnerschap”: raadpleging en overleg

3.1. In zijn vorige adviezen over de hervorming van de structuurfondsen heeft het Comité de wens te kennen gegeven dat:

- de regionale en plaatselijke instanties niet alleen bij het uitwerken en indienen van de plannen, maar ook bij het uitwerken van de communautaire bestekken geraadpleegd worden,
- de raadpleging van de sociaal-economische kringen tot alle beleidsmaatregelen met structurele inslag wordt uitgebreid.

3.2. In artikel 4, lid 1, van de kaderverordening wordt bepaald dat de lid-staten moeten beslissen welke instanties aan dit overleg kunnen deelnemen. Dit sluit echter niet uit dat ook de vertegenwoordigers van de sociaal-economische kringen bij dit „partnerschap” kunnen worden betrokken.

Het Comité betreurt dat deze mogelijkheid in het onderhavige voorstel voor een verordening niet is opgenomen en nader uitgewerkt.

3.3. In de verordening moet duidelijk worden bepaald dat:

- de regionale en plaatselijke instanties bij het opstellen van de nationale plannen i.v.m. de vijf doelstellingen, het uitwerken van de communautaire bestekken, het toezicht en de evaluatie dienen te worden betrokken,
- de sociaal-economische kringen in de drie fasen van het besluitvormingsproces — plannen, communautair bestek en operationele programma's — dienen te worden ingeschakeld.

3.4. Dit overleg zou — op communautair niveau — moeten worden gevoerd met de vertegenwoordigers van de nationale, regionale en plaatselijke sociaal-economische kringen. De Commissie zou zich bij het uitwerken van een concrete regeling kunnen laten leiden door de ervaring die met de verordening inzake de geïntegreerde middellandse-zeeprogramma's (GMP) is opgedaan. Wel zou zij daarbij nog de nodige verbeteringen moeten aanbrengen.

3.5. Zowel in de nationale plannen als in de communautaire bestekken en de controle- en toezichtrapporten zou moeten worden aangegeven welke representatieve organisaties geraadpleegd zijn. Eventueel zou ook hun advies daaraan kunnen worden toegevoegd.

⁽¹⁾ PB nr. C 356 van 31. 12. 1987, blz. 13, en PB nr. C 175 van 4. 7. 1988, blz. 56.

4. Comités

4.1. In zijn vorige adviezen heeft het Comité zich onvoorwaardelijk voor de instelling van één enkel comité uitgesproken. Dat comité zou dan voor alle drie fondsen en voor alle vijf doelstellingen bevoegd zijn en bestaan uit vertegenwoordigers van alle betrokken instanties en partijen (de communautaire, nationale, regionale en andere overheden en de sociaal-economische kringen).

4.2. De Commissie wil echter drie comités instellen.

Het Comité betreurt dit omdat de door de Commissie voorgestelde oplossing — één comité voor elk van de drie structuurfondsen — beslist heel wat moeilijkheden zal doen rijzen. Die oplossing biedt nl. geen uitkomst voor het probleem van de coördinatie van de diverse steunmaatregelen die met het oog op de vijf doelstellingen en in het kader van de drie fondsen worden genomen; bovendien zouden de sociaal-economische kringen dan alleen in het comité van het Europees Sociaal Fonds vertegenwoordigd zijn (art. 124 van het EEG-Verdrag).

4.3. Het Comité acht het absoluut noodzakelijk dat voor deze twee problemen een oplossing wordt gevonden. Daarom dringt het erop aan dat men een speciale instantie in het leven roept en deze laat nagaan in hoeverre de diverse steunmaatregelen ter verwezenlijking van de vijf prioritaire doelstellingen in het communautaire bestek gecoördineerd zijn. Er moet dus beslist tenminste een raadgevend comité worden ingesteld, dat erop toeziet dat de sociaal-economische kringen en de Commissie bij de zaak worden betrokken.

4.4. Door „vertegenwoordigers van de lid-staten” te interpreteren in de zin van artikel 124 van het EEG-Verdrag (waarin sprake is van „vertegenwoordigers van de regeringen en van de vakverenigingen van werknemers en van werkgevers”) zou aan de deelname van de sociaal-economische kringen aan de werkzaamheden van de comités i.v.m. de doelstellingen nrs. 1, 2 en 5 een juridische grondslag kunnen worden gegeven.

4.5. In verband met de in de artikelen 26 en 27 bedoelde toezichtcomités en evaluatieprocedures zou men er goed aan doen rekening te houden met de ervaring die met de GMP's is opgedaan. Wel zou men de toezicht- en evaluatieprocedures nog moeten verbeteren door er ook vertegenwoordigers van de sociaal-economische kringen bij te betrekken.

4.6. Het Comité zou graag zien dat in de verordening de volgende zaken duidelijker wordt aangegeven

- Op welk niveau deze comités hun activiteiten dienen te ontplooiën (er moet nl. voor worden gezorgd dat zij ook op regionaal niveau kunnen opereren).
- Welke vertegenwoordigers van de sociaal-economische kringen in aanmerking komen om in het kader van een verruimd „partnerschap” aan de werkzaamheden van die comités deel te nemen.
- Van welke fysische en financiële indicatoren de Commissie bij het toezicht op en de evaluatie van de communautaire steunverlening zal uitgaan.

- Wat de inhoud van de op te stellen toezichtverslagen dient te zijn (het voorstel laat dat in het vage).

5. Criteria

5.1. Het Comité neemt kennis van de criteria die reeds zijn uitgewerkt om te bepalen welke regio's in het kader van de doelstellingen nrs. 1 en 2 voor structurele steun in aanmerking komen. Het dringt er echter op aan dat:

- met name m.b.t. doelstelling nr. 2 rekening wordt gehouden met de mogelijkheid tot steunverlening op grond van artikel 9, lid 2, tweede alinea, derde streepje, van de kaderverordening (verlies van werkgelegenheid — herstructurering van de ijzer- en staalsector of andere industriële sectoren die met een crisis te kampen hebben),
- de voor doelstelling nr. 5 b voorgestelde criteria worden herzien; deze zijn nl. onaanvaardbaar omdat zij te talrijk en te onnauwkeurig zijn en indruisen tegen het beginsel dat de steun gebundeld moet worden.

Het Comité verwijst daarom naar zijn vorig advies over deze problematiek, waarin het heeft voorgesteld de steun van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) en van het Europees Sociaal Fonds (ESF) ten behoeve van regio's die wel onder doelstelling nr. 5 b maar niet onder doelstellingen nrs. 1 en 2 vallen vooral aan bergstreken en achtergebleven eilandgebieden te doen toekomen.

5.2. Het Comité ziet in dat de Commissie over enige armslag moet kunnen beschikken, maar is niettemin van oordeel dat zij zich daarbij aan welbepaalde criteria dient te houden.

6. Geïntegreerde aanpak

6.1. Het Comité wijst er nogmaals op dat zijn voorkeur uitgaat naar een methode die het mogelijk maakt op regionaal niveau een zo groot mogelijke synergie teweeg te brengen; vandaar zijn positieve houding t.o.v. „partnerschap”, coördinatie, concentratie van de steun en meerjarenplanning.

6.2. Net als in zijn vorige adviezen dringt het Comité erop aan dat een bijzondere inspanning wordt geleverd om de structurele steunverlening op een geïntegreerde manier aan te pakken. De thans voorgestelde wijzigingen m.b.t. de integratie van de vijf prioritaire doelstellingen in het kader van de regionale plannen, het „partnerschap” en de coördinatie van de steunverlening zijn ingegeven door het verlangen om de positieve gevolgen van een dergelijke aanpak op zo veel mogelijk gebieden te laten doorwerken, b.v. door de oprichting van gemeenschappelijke regionale en plaatselijke organen en maatschappijen ter bevordering van de economische ontwikkeling en de werkgelegenheid. Bovendien moet worden bepaald dat geïntegreerde projecten in het kader van structurele steunmaatregelen met een horizontaal karakter steeds voor regio's op niveau NUTS III dienen te gelden, ook al blijven zij onder de bevoegdheid van de regionale overheden vallen.

6.3. Het Comité is dan ook van oordeel dat de Commissie ruimere mogelijkheden moet krijgen om de steunverlening op een dergelijke manier aan te pakken.

7. Nieuwe procedures

Het Comité dringt erop aan dat beter wordt aangegeven waarin de diverse fasen van de nieuwe procedure precies bestaan. Het is nl. van oordeel dat in deze verordening in de eerste plaats naar duidelijkheid dient te worden gestreefd. De verordening moet meteen kunnen worden begrepen en ten uitvoer gelegd zonder dat daarvoor eerst nog een aantal toepassingsbesluiten moeten worden uitgevaardigd.

7.1. Plannen

7.1.1. Het Comité is van oordeel dat de regionale plannen voor de onder de doelstellingen nrs. 2 en 5 vallende regio's in de regionale planning moeten worden geïntegreerd, maar het had eigenlijk liever gezien dat slechts één regionaal plan voor de vijf doelstellingen samen moest worden opgesteld.

7.1.2. In de kaderverordening wordt weliswaar bepaald dat voor de doelstellingen nrs. 3 en 4 een nationaal plan moet worden opgesteld, maar dit betekent niet dat het verboden is dit plan verder onder te verdelen naar regio.

7.1.3. Het Comité zou graag zien dat nader wordt aangegeven op welk niveau de plannen moeten worden uitgewerkt. „De territoriale eenheid die (de bevoegde instanties van de lid-staten) het geschikt achten” leent zich z.i. voor al te uiteenlopende interpretaties. Daarom stelt het voor te bepalen dat plannen die slechts voor één regio bedoeld zijn op regionaal niveau (d.w.z. door de bevoegde regionale instanties) dienen te worden opgesteld. Plannen die voor meer dan één regio bedoeld zijn of een sectoraal aspect van de ontwikkeling van meer dan één regio ten goede komen, zouden daarentegen overeenkomstig de regels van het „partnerschap” gezamenlijk door de nationale overheid en door alle betrokken regionale en plaatselijke instanties moeten worden uitgewerkt. Daarom zou de tekst van artikel 5, lid 2, derde alinea, als volgt moeten worden gewijzigd: „... wordt onderscheid gemaakt tussen de acties en uitgaven voor elk van de regio's ...”.

7.1.4. Het feit dat sommige problemen op niveau NUTS III worden aangepakt betekent niet dat de desbetreffende maatregelen niet in het regionaal plan mogen worden opgenomen of — indien er geen regionaal plan als zodanig bestaat — niet op de regionale planning mogen worden afgestemd.

7.1.5. Het grootste probleem houdt echter verband met doelstelling nr. 5 a. Het planningsbeginsel geldt voor alle doelstellingen zonder uitzondering. Het is dan ook onaanvaardbaar dat doelstelling nr. 5 a van meet af aan buiten de nieuwe procedures wordt gelaten.

7.1.6. Gelet op de in de kaderverordening gestelde termijnen dringt het Comité aan op een spoedige herziening van de landbouwverordeningen en verzoekt het de Commissie en de Raad daarbij naar een betere coördi-

natie en integratie tussen doelstelling nr. 5 a en de overige doelstellingen — zowel op het niveau van de plannen als op dat van de communautaire bestekken — te streven.

7.1.7. Het Comité acht de in artikel 6 aangegeven termijn voor het indienen van de plannen te krap en zou dan ook graag zien dat deze wordt gelijkgetrokken met die voor de doelstellingen nrs. 3 en 4 (1 juni 1989).

7.2. Communautaire bestekken

7.2.1. Het Comité betreurt dat de juridische omschrijving van de communautaire bestekken te wensen overlaat, hoewel het hier een fundamenteel onderdeel van de hervorming van de structuurfondsen betreft. Deze bestekken worden namelijk omschreven als „intentieverklaringen aan de lid-staten”, hetgeen weinig garanties biedt dat het overleg met de betrokken instanties concrete resultaten zal opleveren.

7.2.2. Het Comité stelt voor te bepalen dat bij de herziening van de communautaire bestekken alle betrokken kringen geraadpleegd dienen te worden.

7.2.3. Verder vindt het Comité het absoluut noodzakelijk dat precies wordt aangegeven of voor ieder plan een communautair bestek moet worden opgesteld dan wel of een communautair bestek meer dan één plan of slechts een deel van een plan kan omvatten. Dit is nl. van doorslaggevend belang voor de draagwijdte en het effect van de communautaire bestekken. Daarom zou de inhoud van de communautaire bestekken duidelijker moeten worden omschreven.

7.2.4. In de Spaanse versie van het Commissiedocument moet Titel III van de voorgestelde coördinatieverordening — overeenkomstig de in artikel 8, lid 5, van Verordening (EEG) nr. 2052/88 van 24 juni 1988 gebruikte terminologie — *marcos comunitarios de apoyo* (i.p.v. *estructuras comunitarias de apoyo*) worden.

7.3. Vormen van bijstandsverlening

7.3.1. Operationele programma's

Het Comité acht het van fundamenteel belang dat met — al dan niet geïntegreerde — operationele programma's wordt gewerkt.

7.3.2. Programmacontracten

Het Comité betreurt dat in het Commissievoorstel met geen woord wordt gerept over programmacontracten, hoewel daarmee in het kader van de GMP's positieve ervaringen zijn opgedaan. Het wijst er nogmaals op dat het programmacontracten als een uitermate belangrijk instrument beschouwt, waarvan de toepassing bij elk operationeel programma verplicht zou moeten worden gesteld. Bovendien is het Comité van oordeel dat niet alleen de communautaire, nationale en regionale of plaatselijke overheidsinstanties, maar ook de andere bij de tenuitvoerlegging van het programma ingeschakelde overheidsinstanties bij deze programmacontracten betrokken zouden moeten worden.

7.4. *Bijstand van de fondsen*

7.4.1. Het Comité is tegen een vorm van coördinatie waarbij de financiële middelen van de diverse fondsen afzonderlijk worden beheerd. Het is veeleer voorstander van een algemene planning van de ontwikkelingsbehoeften op regionaal niveau, omdat zulks tot een geleidelijke integratie van de diverse steunmaatregelen zou leiden en meer garanties zou bieden voor het tot stand komen van de noodzakelijke synergie, met name wat de afdeling „Oriëntatie” van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL) betreft.

7.4.2. Het Comité betreurt dat niet wordt aangegeven hoeveel geld resp. het ESF en het EOGFL voor doelstelling 1 zullen uittrekken.

7.4.3. Uit de formulering van artikel 14, lid 1, blijkt niet duidelijk genoeg dat in de aanvragen om bijstand precies moet worden aangegeven op welke vorm van bijstandsverlening de aanvraag betrekking heeft. „Specifieke actie” is — juridisch gezien — een te vaag begrip en moet daarom worden vervangen door de term „vormen van bijstandsverlening” genoemd in artikel 5 van Verordening (EEG) nr. 2052/88.

7.4.4. In vergelijking met de richtsnoeren van artikel 13 van de kaderverordening (minimum- en maximumpercentages voor de bijstandsverlening door de fondsen) geven de bepalingen van artikel 18 van het onderhavige voorstel (variatie van de hoogte van de bijstand) aanleiding tot verwarring, daar de opgegeven percentages niet bindend zijn en slechts als richtsnoer kunnen worden gebruikt.

7.4.5. De voorgestelde acties en maatregelen dienen in ieder geval in overeenstemming te zijn met het communautaire bestek. De woorden „in voorkomend geval” in artikel 14, lid 3, eerste streepje, moeten dus geschrapt worden.

8. *Bijzondere opmerkingen*

8.1. Het Comité is van oordeel dat verschillende andere punten in het voorstel voor een verordening meer aandacht zouden moeten krijgen en op een passende manier zouden moeten worden geregeld.

8.1.1. Artikel 3, dat betrekking heeft op de coördinatie tussen de structuurfondsen, de Europese Investeringsbank (EIB) en de overige financieringsinstrumenten van de Gemeenschap, is onbevredigend omdat er niet concreet in wordt aangegeven hoe deze coördinatie tot stand moet worden gebracht.

8.1.2. Artikel 33, dat betrekking heeft op de aan de communautaire maatregelen te geven publiciteit, zou de Commissie meer mogelijkheden moeten geven om de lid-staten bepaalde verplichtingen op te leggen.

8.1.3. Verder zou er meer nadruk op moeten worden gelegd dat technische bijstand bij voorrang aan de meest achterop geraakte regio's moet worden verleend en dat hiermee reeds bij de uitwerking van de plannen een aanvang dient te worden gemaakt, zodat die regio's zoveel mogelijk van de communautaire steun kunnen profiteren.

8.1.4. Uit niets blijkt dat de Commissie bij het uitwerken van de financiële regeling oog heeft gehad voor de doeltreffendheid van de structurele steunverlening.

8.2. Wat de coördinatie van de communautaire steunmaatregelen met structurele inslag betreft, wijst het Comité er nogmaals op dat alle financieringsinstrumenten zó moeten worden gecombineerd dat een zo groot mogelijke spreiding van nieuwe arbeidsplaatsen wordt bereikt.

8.3. Het Comité acht het noodzakelijk dat de Commissie bij de tenuitvoerlegging van de hervorming voor een duidelijke en precieze organisatie zorgt, waarbij de nodige coördinatie verzekerd wordt en de nieuwe structurele steunmaatregelen het gewenste effect sorteren.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van toepassingsbepalingen voor Verordening (EEG) nr. 2052/88 met betrekking tot het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling

(88/C 337/14)

De Raad heeft op 8 augustus 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 123, 130 E en 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen inzake het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor regionale ontwikkeling, ruimtelijke ordening en urbanisme die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 18 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Amato; co-rapporteur was de heer Serra Caracciolo.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Voorwoord

In het voorstel voor een verordening wordt met geen woord gerept over de rol welke het regionaal beleid dient te spelen op grond van artikel 130 A van de Europese Akte, d.w.z. om de economische en sociale samenhang te versterken.

In het advies van het ESC over de kaderverordening⁽¹⁾ heeft het Comité nadrukkelijk gesteld dat het communautair beleid belast moet worden met:

- het beheer van de structurele maatregelen in genoemde regio's,
- de coördinatie van alle communautaire beleidsmaatregelen die een regionaal effect hebben (te beginnen met het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en de totstandbrenging van de interne markt),
- de coördinatie van de regionale beleidsmaatregelen van de lid-staten,
- de coördinatie van de nationale steunregelingen.

In hetzelfde advies nodigde het Comité de Commissie daarom uit, de nodige normatieve en procedurevoorstellen in te dienen ten einde het communautair regionaal beleid in staat te stellen deze taak ten uitvoer te leggen. Ook het Europese Parlement had een dergelijk verzoek tot de Commissie gericht.

Het Comité is van oordeel dat dergelijke uitvoeringsbepalingen tegelijk met de hervorming van de structuurfondsen hadden moeten worden goedgekeurd: deze hervorming was zo trouwens ook vollediger geworden.

De Commissie zal de desbetreffende voorstellen ten spoedigste moeten indienen; zij blijft momenteel nl. in gebreke wat de uitvoering van artikel 130 A van de Europese Akte (economische en sociale samenhang) betreft.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité kan zijn instemming betuigen met de voorstellen van de Commissie om de doelmatigheid en doeltreffendheid van de steunmaatregelen van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) te vergroten. Deze voorstellen zijn overigens in overeenstemming met zowel de in Verordening (EEG) nr. 2052/88 vastgelegde doelstellingen als het beginsel dat de steunmaatregelen complementair moeten zijn en onderling gecoördineerd moeten worden.

2.2. Niettemin vindt het Comité dat in de ontwerpverordening enkele wijzigingen moeten worden aangebracht, ten einde haar beter op de specifieke doelstellingen en taken van het Fonds af te stemmen.

2.3. De grootst mogelijke consensus en de actieve steun van de economische en sociale kringen zijn onontbeerlijk voor het succes van de Fondsmaatregelen; het gaat er niet om de procedures ingewikkelder te maken. Daarom moet de medewerking en de geregelde raadpleging van deze kringen op de verschillende niveaus en in alle door de verordening voorziene fasen (planning, uitvoering, beoordeling) verzekerd worden. Op communautair niveau zouden de economische en sociale kringen vertegenwoordigd moeten zijn in het Raadgevend comité dat krachtens artikel 27 van Verordening (EEG) nr. 2052/88 voor de doelstellingen nrs. 1 en 2 moet worden opgericht.

3. Actieterrein en prioriteiten (artikel 1)

3.1. De criteria voor de toekenning van financiële steun door het EFRO dienen te worden gepreciseerd; daarbij moet absolute prioriteit worden gegeven aan intensieve maatregelen om vooral in de regio's met grote werkloosheid snel nieuwe arbeidsplaatsen te scheppen. Daarom moet lid 2, sub a), b) en c), van artikel 1 in deze zin nader worden uitgewerkt.

3.2. Van de investeringen in ondernemingen zouden bij voorkeur die investeringen in aanmerking moeten komen die meer werkgelegenheid scheppen, en innoverende factoren in de productieprocessen introduceren.

⁽¹⁾ PB nr. C 356 van 31. 12. 1987, blz. 13.

3.3. Van de infrastructuurwerken in de regio's waarvoor doelstelling nr. 1 geldt, zouden de projecten die de zgn. „externe economische activiteiten» (telematica- en telecommunicatienetten, onderzoekscentra, ruimtelijke ordening enz.) moeten scheppen, de voorrang moeten krijgen; infrastructuurwerken die tot de sociale ontwikkeling, de kwaliteit van het leefklimaat, de bescherming van het milieu en de zorg voor de kunsthistorische en culturele monumenten bijdragen en die in bepaalde omstandigheden essentiële voorwaarden voor de economische ontwikkeling vormen, zouden echter niet bij voorbaat mogen worden uitgesloten.

3.4. Voorts zou duidelijk bepaald moeten worden dat de infrastructuurwerken voor zones met een verval- len industrie (doelstelling nr. 2) ook voor de schepping van nieuwe economische activiteiten buiten de „verval- len industriegebieden” verwezenlijkt kunnen worden, zolang ze zich maar binnen de voor doelstelling nr. 2 afgebakende zones bevinden.

3.5. Wat de ontsluiting van het eigen potentieel van de regio's betreft, is niet duidelijk genoeg bepaald welke bijstand het EFRO verleent ten behoeve van de oprich- ting en werking van instellingen en maatschappijen voor de stimulering van de economie, voor de steun aan en vernieuwing van bedrijven, en voor het (vooral toeristisch) uitbaten van kunsthistorische en culturele monumenten.

4. Plannen met een regionaal karakter (artikel 2)

4.1. De plannen met een regionaal karakter waar- voor doelstelling nr. 1 geldt, zouden in het algemeen één enkele regio van niveau NUTS II moeten betreffen. Bovendien moet het mogelijk worden gemaakt dat bij sommige plannen regio's van verschillende landen van de Gemeenschap betrokken zijn. Deze kunnen op geza- menlijk initiatief van de betrokken regionale (of andere door de lid-staten aangewezen) autoriteiten dan wel op initiatief van de Commissie, met gebruikmaking van de in artikel 10 van de ontwerp-verordening genoemde modelprojecten, bevorderd worden.

4.2. Bij de plannen betreffende doelstelling nr. 2 zou duidelijk het verband moeten worden aangetoond tus- sen de maatregelen gepland in de zone van industrieel verval (NUTS III) en de algemene ontwikkeling van de regio (NUTS II). Daarom zou een plan voor iedere regio (NUTS II) moeten worden uitgewerkt, waarin de diverse betrokken zones dan eventueel worden sa- mengevoegd.

4.3. Al deze plannen (zowel doelstelling nrs. 1 als 2) zouden moeten gelden voor een periode die 3 of 5 jaar kan bestrijken.

5. Operationale programma's (artikel 3)

5.1. In dit artikel zou moeten worden aangegeven dat de geïntegreerde programma's de voorkeur dienen te krijgen bij de steunverlening van het EFRO, omdat

EFRO-bijstand van nature bij een geïntegreerde aanpak het gunstigste effect sorteert.

5.2. In het programmacontract dienen de modali- teiten van de uitvoering van elk operationeel program- ma vermeld te worden.

5.3. De op initiatief van de Commissie opgezette programma's zouden aan het Europese Parlement en het Economisch en Sociaal Comité ter beoordeling moeten worden voorgelegd — zoals dit informeel trouwens al gebruikelijk is — zodat de economische en sociale groeperingen op bredere schaal geraadpleegd zullen worden.

5.4. Het Comité herhaalt zijn voorstel, in het kader van de op initiatief van de Commissie te lanceren opera- tiele programma's een apart programma voor de bergstreken uit te werken.

6. Medefinanciering van steunregelingen (artikel 4)

6.1. In de nationale steunregelingen ontbreken zeer vaak duidelijke gegevens betreffende doelstellingen en prioriteiten wat sectoren, werkgelegenheid en kwaliteit van de investeringen aangaat. De Commissie zou moe- ten verlangen dat dergelijke doelstellingen en prioritei- ten, waarvan in artikel 4 in het geheel geen sprake is, vermeld worden.

6.2. Het Comité is het met de Commissie eens dat — bij de vaststelling van de hoogte van de steun — rekening moet worden gehouden met de vestigings- nadelen die bepaalde ondernemingen ondervinden, en vindt daarom dat de in ontwikkeling achtergebleven bergstreken en eilandgebieden in dit verband een be- voorrechte behandeling zouden moeten krijgen.

7. Grote projecten (artikel 5)

7.1. Voor de grote projecten zouden de aanvragen om bijstand gegevens moeten bevatten en een oordeel moeten geven over de „sociale rentabiliteit” van de investeringen (ook als dit bedrijfsinvesteringen zijn), en in de eerste plaats over het werkscheppende en innoverende effect ervan. Voor de uitvoering zou (net als bij de operationale programma's) de vorm van een „programmacontract” (tussen de Commissie, de lid- staat, de regionale en lokale autoriteiten, en de betrok- ken openbare instellingen of overheidsbedrijven) moe- ten worden gekozen.

8. Globale subsidies (artikel 6)

8.1. De term „organen” moet in zijn meest ruime betekenis worden verstaan waarbij aan verschillende soorten rechtspersonen — bijvoorbeeld „gemengde” vennootschappen — kan worden gedacht. Deze or- ganen moeten in ieder geval door de competente regio- nale (of andere door de lid-staten aan te wijzen) autori- teiten erkend worden.

8.2. De sociaal-economische kringen moeten beslist in alle fasen (planning, uitvoering, beoordeling) betrok-

ken worden bij de plaatselijke ontwikkelingsprogramma's die met globale subsidies gefinancierd worden. Zij moeten dus ook over de in paragraaf 2 van artikel 6 bedoelde nadere regels om hun mening gevraagd worden. Over deze nadere regels zou tevens overleg met de betrokken regio's moeten worden gepleegd.

9. Technische bijstand en voorbereidende maatregelen (artikel 7)

9.1. Technische bijstand bij de formulering en uitvoering van de programma's zou voor 100% door het EFRO gefinancierd moeten worden als daartoe door een nationale, regionale of lokale autoriteit een verzoek aan de Commissie is gericht, vooral als het om bijzonder achteropgeraakte gebieden gaat.

10. Richtsnoeren voor het regionaal beleid (artikel 8)

10.1. De betekenis en de functie van de richtsnoeren voor het regionaal beleid zouden meer nadruk moeten krijgen. Van deze richtsnoeren moet worden uitgegaan bij de keuzen die in de communautaire bestekken gemaakt moeten worden; voorts moeten deze richtsnoeren bepalend zijn bij de coördinatie van alle beleidsmaatregelen die een regionaal effect hebben (zie voorwoord).

10.2. Over deze richtsnoeren zouden het Europese Parlement en het Economisch en Sociaal Comité daarom geraadpleegd moeten worden.

10.3. In verband met de in artikel 8, lid 3, genoemde ontwikkelingsstrategieën wijst het Comité nogmaals op de betekenis van de bergstreken, zulks mede met het oog op het binnen de verschillende regio's te herstellen territoriale evenwicht.

11. Verslagen en statistieken (artikel 8)

De aanbeveling van de Commissie om zich op actuele en vergelijkbare statistische gegevens te baseren, zou kracht moeten worden bijgezet door er tevens naar te streven alle statistische gegevens aan de hand waarvan de sociaal-economische indicatoren worden vastgesteld, 100% betrouwbaar te maken.

12. Regionaal partnerschap (artikel 9)

12.1. Vastgesteld moet worden op welke wijze de nauwe samenwerking tussen de Commissie, de betrokken lid-staat en de regionale (of de andere door de lid-staat aan te wijzen) autoriteiten, zowel in de fase waarin de maatregelen worden uitgewerkt als in de uitvoerings- en beoordelingsfase, tot stand moet komen. Zulks wordt, onder andere, in Verordening (EEG) nr. 2052/88 bepaald.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot vaststelling van toepassingsbepalingen voor Verordening (EEG) nr. 2052/88 met betrekking tot het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw (EOGFL), afdeling Oriëntatie

(88/C 337/15)

De Raad heeft op 8 augustus 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 6 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Strauss, die mondeling verslag uitbracht.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen (1 onthouding) werd goedgekeurd.

Op 28 april 1988 heeft het Comité een positief advies uitgebracht over de voorstellen voor een globale regeling inzake de hervorming van de drie structuurfondsen⁽¹⁾.

Het onderhavige advies betreft de meer gedetailleerde voorstellen, waarin de toepassingsbepalingen voor Verordening (EEG) nr. 2052/88 met betrekking tot het EOGFL, afdeling Oriëntatie, zijn opgenomen.

Algemene opmerkingen

1. Het Comité staat in het algemeen positief tegenover het Commissievoorstel, waarin de rol van de afdeling Oriëntatie van het EOGFL (hierna „het Fonds” genoemd) en de door het Fonds te financieren activiteiten opnieuw worden omschreven. Het Comité heeft echter enige bedenkingen bij de prioriteiten en de voorgestelde maatregelen, zoals hieronder wordt uiteengezet.

2. Het Comité is van mening dat de activiteit van het Fonds nauwkeurig moet worden afgestemd op die van andere communautaire structuurfondsen. Het Fonds vormt echter een wezenlijk onderdeel van de mechanismen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en dient derhalve te worden ingepast in de algemene doelstellingen van het GLB. Het Comité merkt op dat de noodzaak van een verbetering van de landbouwstructuur alsmede een verhoging van het inkomen van de landbouwers en van bepaalde regio's kan botsen met de noodzaak te voorkomen dat het gebrek aan evenwicht op de landbouwmarkten daarvoor groter wordt. Hoewel daarmee rekening moet worden gehouden, moet toch absolute voorrang worden verleend aan landbouwers in de meest achtergebleven gebieden.

3. Om de kans op genoemde problemen te verkleinen, dienen geïntegreerde operationele programma's, globale subsidies en individuele steunverlening aan te sluiten op maatregelen die gericht zijn op verlaging van produktiekosten via verbetering van de sectoriële en individuele agrarische infrastructuur, het verbeteren

van afzet en verwerking, diversifiëring van de landbouwproductie, aanmoediging van de teelt van kwaliteitsprodukten als daar een markt voor is, inkrimping van het produktiepotentieel, het verbeteren van het milieu en het aanmoedigen van niet-agrarische plattelandsactiviteiten. Met het oog op de grote regionale verschillen binnen de Europese landbouw dient de toepassing van de EOGFL-maatregelen voldoende ruimte te laten voor maatregelen die inspelen op specifieke regionale omstandigheden.

4. Het Comité onderschrijft het toegenomen belang dat aan operationele programma's, met inbegrip van geïntegreerde operationele programma's, wordt gehecht bij het bevorderen van de structurele ontwikkeling en de steunverlening in alle regio's van de Gemeenschap.

5. Het Comité staat ook positief tegenover de voorgestelde veranderingen in de werkwijze, waarmee een nauwere samenwerking tussen de Commissie, nationale regeringen en regionale overheden zal worden bewerkstelligd. Het Comité vraagt zich echter ten eerste af of alle gebieden wel de noodzakelijke administratieve middelen en deskundigheid zullen hebben om binnen de gestelde tijd plannen uit te werken waarmee zij van de ter beschikking komende steun kunnen profiteren. Derhalve stelt het Comité voor dat communautaire fondsen middelen kunnen verstrekken waarmee regionale overheden indien nodig deskundigen kunnen aantrekken. Deze kunnen de plaatselijke bevolking bijstand en eventueel opleiding bieden met het oog op het opstellen van de verlangde plannen. Daarenboven zou de Commissie haar bereidheid moeten formuleren, aan alle verzoeken om informatie en technische hulp tegemoet te komen.

6. Het Comité twijfelt eraan of de bevoegde instanties in alle gevallen in staat zullen zijn om — zoals is voorgeschreven in artikel 6 van de voorgestelde horizontale verordening — tegen 31 maart 1989 ontwikkelingsplannen in te dienen. De Commissie dient bereid te zijn, de nationale overheid enige speelruimte te bieden.

7. Het is van belang dat de dubbele functie van het Fonds wordt onderkend: ten eerste is het een algemeen beleidsinstrument binnen de gemeenschappelijke landbouwpolitiek, en ten tweede is het tezamen met de

⁽¹⁾ PB nr. C 175 van 4. 7. 1988, blz. 47.

andere structuurfondsen een middel tot herverdeling van gelden binnen de Gemeenschap. Het Comité is het ermee eens dat in de toekomst meer de nadruk op herverdeling komt te liggen, maar de andere taak is ook belangrijk en moet verder vervuld worden. De overige structuurfondsen moeten de grootste rol spelen bij het streven naar meer evenwicht tussen de regio's.

8. Het Comité erkent dat maatregelen ten behoeve van de minder ontwikkelde en bepaalde andere gebieden in de toekomst steeds belangrijker zullen worden, maar beklemtoont dat voldoende middelen ter beschikking moeten blijven voor algemene, voor de gehele EG geldende maatregelen die door het EOGFL worden gefinancierd (bijvoorbeeld bijstand aan probleemgebieden). Het voorstel is dan ook op geen enkel punt in strijd met de traditionele rol van het Fonds. Het Comité wijst tevens op het feit dat de geleidelijke aanpassing van het GLB in alle gebieden van de EG een weerslag kan hebben.

Financiële maatregelen

9. De extra middelen zijn nog niet over de drie structuurfondsen verdeeld. Op het ogenblik wordt aan het Fonds slechts ongeveer 16 % van het totale bedrag toebedeeld. Het Comité zou niet gaarne zien dat dit aandeel in de toekomst wordt verkleind.

10. Dit aandeel zou in feite nog moeten worden vergroot, aangezien land- en bosbouw uitermate belangrijk zijn bij het streven naar meer evenwicht tussen de minder ontwikkelde en de andere regio's. Voor nieuwe maatregelen — met name op bosbouwgebied en in het kader van „De toekomst van het platteland” — moeten in een aparte begrotingspost extra middelen ter beschikking worden gesteld.

Titel I

11. Het Comité uit zijn voorbehoud ten aanzien van de mogelijke toepassing van de in artikel 2, lid 1, van het Commissievoorstel genoemde procedure. Het meent dat ook voor de in Titel I genoemde maatregelen de algemene procedure dient te worden gevolgd: regionaal plan, communautair steunplan, steunmaatregelen als bedoeld in artikel 5 van Verordening (EEG) nr. 2052/88 (operationele programma's, nationale steunregelingen, enz.).

12. Het Comité keurt de in artikel 2, lid 2, van de voorgestelde verordening genoemde gemeenschappelijke maatregelen goed. Met name onderschrijft het Comité de grotere financiële bijstand voor minder intensieve landbouwmethoden, aanmoediging van traditionele werkwijzen in de landbouw en maatregelen ter bescherming van het milieu en tot behoud van het landschap. Deze maatregelen kunnen bijdragen tot het verminderen van de overschotten, terwijl de landbouwinkomens tegelijkertijd kunnen worden verhoogd. De maatregelen spelen tevens goed in op „het plattelandstoerisme” en andere vormen van niet-agrarische activiteiten op het platteland.

13. Alle eventuele maatregelen dienen vanzelfsprekend te worden toegesneden op de concrete omstandigheden, het natuurlijk milieu en de demografie van de betrokken gebieden, en moeten tegelijk ook overeenkomen met de algemene doelstellingen van het GLB.

Titel II

14. Het Comité onderschrijft de tenuitvoerlegging van operationele programma's, en met name geïntegreerde operationele programma's. Tot op heden zijn weliswaar in het algemeen goede ervaringen opgedaan, maar bijvoorbeeld bij de tenuitvoerlegging van de geïntegreerde middellandsezeeprogramma's (GMP) zijn er moeilijkheden gerezen. Hieruit blijkt eens te meer dat het beheer voldoende flexibel moet zijn en aan de plaatselijke behoeften moet zijn aangepast.

15. Wat de in artikel 5 genoemde bijzondere maatregelen betreft, erkent het Comité de voordelen van de verbetering van akkerland en weidegronden en van kleine irrigatiesystemen voor de producenten, maar het dringt erop aan dat bij dergelijke maatregelen een zo groot mogelijke zorgvuldigheid wordt betracht, zodat zij in overeenstemming zijn met GLB en milieu-bescherming.

16. Het Comité gaat akkoord met het voorstel inzake het herstel van het agrarisch productiepotentieel na natuurrampen. Dergelijke rampen komen niet vaak en ook niet uitsluitend in minder ontwikkelde gebieden voor. Derhalve zou deze bijstand voor het gehele EG-gebied moeten gelden.

Titel IV

17. Het Comité stemt in met het voorstel om uit het Fonds bij te dragen aan de uitvoering van proefprojecten, het verlenen van technische bijstand, en het verrichten van voorbereidende studies en demonstratieprojecten. Het Comité verzoekt er met klem om dat de resultaten van dergelijke studies en projecten op ruime schaal worden verspreid.

18. Het Comité merkt op dat Verordening (EEG) nr. 355/77 op 31 december 1989 afloopt. Het legt er de nadruk op dat EG-steun voor de afzet en de verwerking van produkten uit landbouw, bosbouw en visserij noodzakelijk is. Een dergelijke maatregel zou de producenten meer kans geven om bij de verwerking en afzet van levensmiddelen betrokken te worden. Uit de Commissievoorstellen blijkt dat dergelijke steun in de toekomst buiten de minder ontwikkelde gebieden en een aantal aangewezen plattelandsgebieden minder omvangrijk zal zijn. Het Comité dringt erop aan dat deze steun voor het gehele EG-gebied geldt.

19. Voorts merkt het Comité op dat de Commissie ter zijner tijd wijzigingen wenst voor te stellen met betrekking tot andere bestaande structuurmaatregelen,

hoewel een en ander toch in zekere mate op de regionale ontwikkeling toegespitst zal moeten zijn. Het Comité dringt erop aan dat alle communautaire

structuurmaatregelen met elkaar in overeenstemming zijn en bijdragen tot de algehele hervorming van het GLB.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van bepalingen voor de uitvoering van Verordening (EEG) nr. 2052/88 met betrekking tot het Europees Sociaal Fonds⁽¹⁾

(88/C 337/16)

De Raad heeft op 8 augustus 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 123 en 130 E van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 13 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Beretta.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité is van oordeel dat de voorgestelde uitvoeringsbepalingen m.b.t. het Europees Sociaal Fonds in overeenstemming zijn met de doelstellingen van de hervorming van de structuurfondsen. Het kan zich dan ook in ruime mate met het Commissievoorstel verenigen.

1.2. Daar de Commissie

- steun wil verlenen voor horizontale en meerjarenprogramma's, komt haar voorstel de coördinatie en concentratie van de communautaire steun ten goede,
- de mogelijkheid wil behouden om tijdens de overgangperiode ook voor afzonderlijke projecten steun te verlenen op voorwaarde dat deze noodzakelijk zijn en in de lijn liggen van de communautaire doelstellingen, stemmen de voorgestelde bepalingen overeen met de doelstellingen van de uitbreiding van de fondsmiddelen,
- vasthoudt aan de bestaande prioriteiten en bijzondere regelingen m.b.t. achtergebleven regio's, hebben de voorgestelde bepalingen positieve gevolgen voor de diverse initiatieven die in het kader van de voorbereiding van de interne markt moeten worden genomen om tot een beter evenwicht te komen.

1.3. Het Comité is dan ook van mening dat het onderhavige voorstel over het geheel genomen een positieve invloed zal hebben op de inspanningen van de Gemeenschap om de vijf prioritaire doelstellingen — en met name het bestrijden van langdurige werkloosheid en het bevorderen van de inschakeling van jongeren in het arbeidsproces — te helpen verwezenlijken.

1.4. Wel is het van oordeel dat de rol van de sociale partners niet duidelijk genoeg is omschreven en dat dezen te weinig bij de zaak worden betrokken.

1.4.1. Het wijst erop dat het uitwerken van geïntegreerde programma's — waarbij alle plaatselijke, regionale, nationale en communautaire krachten worden gebundeld om de sociaal-economische structuur van de regio in kwestie aan te passen — niet zonder de medewerking van de sociale partners kan en mag geschieden, te meer daar later bij de tenuitvoerlegging van die programma's wel een beroep op hen zal worden gedaan.

1.4.2. Daar in de voorgestelde nieuwe regeling een groot deel van de communautaire steunmaatregelen met geld uit het Europees Sociaal Fonds (ESF) zal worden gefinancierd, is het Comité bovendien van oordeel dat:

- de bevoegdheden van het raadgevend comité van het Europees Sociaal Fonds moeten worden geconsolideerd en uitgebreid,

⁽¹⁾ PB nr. C 256 van 3. 10. 1988, blz. 16.

- de Commissie ertoe moet worden verplicht het Comité (overeenkomstig de artikelen 127 en 130 A, B en D van het Verdrag) periodiek verslag uit te brengen over de activiteiten van het op grond van artikel 17 van Verordening (EEG) nr. 2052/88 ingestelde comité, ten einde het in staat te stellen zich een algemeen oordeel te vormen over de sociaal-economische gevolgen van de in het kader van de diverse steunprogramma's genomen maatregelen en vooral over het effect daarvan — zowel en kwantitatief als in kwalitatief opzicht — op het vlak van de werkgelegenheid.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Voor een beter begrip van de voorgestelde verordeningen zou in een voetnoot nog eens duidelijk moeten worden aangegeven wat de vijf prioritaire doelstellingen zijn.

2.2. In de voorgestelde verordening zou moeten worden gepreciseerd dat bij een eventuele herziening van de ESF-Verordening rekening moet worden gehouden met de bepalingen van Verordening (EEG) nr. 2052/88.

2.3. Verder zou ook moeten worden voorzien in de toekenning van steun voor alfabetiseringsprojecten indien de tenuitvoerlegging van de programma's dergelijke maatregelen vereist.

2.4. Gelet op het alsnog toenemend gebruik van nieuwe technologieën — waardoor het onderscheid tussen het werk in de landbouwsector en dat in de industrie steeds vager wordt — zou specifieke steun moeten worden verleend voor beroepsopleidingsactiviteiten die verband houden met de bescherming en exploitatie van de bodem of het verbeteren van de kwaliteit van landbouwproducten.

2.5. Ten aanzien van de voorgestelde uitvoeringsbepalingen m.b.t. het Europees Sociaal Fonds tekent het Comité het volgende aan:

Artikel 1, lid 2, sub c)

Er zou ook steun moeten worden verleend voor maatregelen ter bevordering van de opleiding en inschakeling in het arbeidsproces van gespecialiseerde ontwikkelingsmedewerkers, daar dit noodzakelijk is voor de tenuitvoerlegging van de geïntegreerde programma's.

Artikel 1, lid 4

Deze bepaling zou ook moeten gelden voor regio's die onder doelstelling 2 vallen, omdat juist die regio's met aanzienlijke structurele problemen te kampen hebben en behoefte hebben aan beroepsopleidingsmaatregelen die de herstructurering en omschakeling van het produktieapparaat ten goede komen.

Artikel 1, lid 5

- In de tekst achter het eerste streepje zou moeten worden bepaald dat voor de opleiding van jongeren in het kader van het leerlingensysteem alleen steun kan worden verleend als voldoende tijd wordt be-

steed aan de opleiding buiten het bedrijf en als de daarbij toe te passen technieken absoluut moeten worden aangepast om de jongeren in kwestie goed te kunnen voorbereiden op de in de programma's opgenomen activiteiten en om deze binnen de gestelde termijn ten uitvoer te kunnen leggen.

- In de tekst achter het tweede streepje zou moeten worden gepreciseerd dat die bepaling alleen zou mogen gelden voor regio's die er zeer slecht aan toe zijn en waar de beroepsopleiding nog niet voldoende is uitgebouwd.
- Ten slotte zou ook nog moeten worden voorzien in de mogelijkheid om steun te verlenen voor beroepsopleidingsmaatregelen waarbij leren en werken worden gecombineerd.

Artikel 1, lid 6

Subsidies voor het in dienst nemen van nieuw personeel zouden moeten worden toegekend voor nieuwe arbeidsplaatsen die voor een periode van ten minste twaalf maanden in het leven worden geroepen; alleen bij seizoengebonden activiteiten zou de minimumduur op zes maanden mogen worden vastgesteld. Deze hulp bij tewerkstelling zou voor alle werknemers — ongeacht hun leeftijd — moeten kunnen worden verleend.

Artikel 2, sub a)

De bepalingen van deze alinea zouden ook moeten gelden voor werknemers wier arbeidscontract reeds langer dan twaalf maanden is opgeschort.

Artikel 2, sub c)

De bepalingen van deze alinea zouden moeten worden herzien in het licht van de voorstellen die t.a.v. artikel 1, lid 5, naar voren zijn gebracht. Zij zouden ook moeten gelden voor personen die betrokken zijn bij projecten waarmee in collectieve behoeften wordt voorzien.

Artikel 4, lid 3

In deze alinea zou ook moeten worden bepaald dat voorrang moet worden verleend aan de acties met een sterk technologisch karakter. Verder zou er ook in tot uiting moeten worden gebracht dat de Gemeenschap — met inachtneming van de reeds vastgestelde of nog vast te stellen specifieke richtlijnen ter zake — een bijzondere inspanning wil leveren om bevolkingsgroepen met een zwakke arbeidsmarktpositie — zoals vrouwen, gehandicapten en migrerende werknemers — aan een betrekking te kunnen helpen of de kans te geven zich te herscholen.

Artikel 6

In dit artikel zou, in overeenstemming met hetgeen in paragraaf 1.4.1 van het onderhavige advies is gesteld, moeten worden bepaald dat bij de gegevens omtrent de omschakelings- en herstructureringsacties ook het advies van de betrokken sociale partners moet worden gevoegd.

Artikel 9

Bij de overgangsbepalingen zou moeten worden voorzien in de mogelijkheid om, voor zover de nieuwe

bepalingen zulks toelaten, de programma's op een latere datum in te dienen dan die welke in de verordening is aangegeven, ten einde degenen die om louter technische

redenen niet in staat zijn hun plannen binnen de gestelde termijn in te dienen toch nog de kans te geven communautaire steun te verkrijgen.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Vervolgadvies over het voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 3820/85 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer en van Verordening (EEG) nr. 3821/85 betreffende het controle-apparaat in het wegvervoer⁽¹⁾

(88/C 337/17)

Het Bureau van het Economisch en Sociaal Comité heeft op 11 mei 1988 besloten, overeenkomstig artikel 20, derde alinea, van het Reglement van Orde, een advies over het bovengenoemde document te laten opstellen.

De Afdeling voor vervoer en communicatie, die met de voorbereiding van de werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 12 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Von Der Decken.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met grote meerderheid van stemmen (1 onthouding) is goedgekeurd.

1. Inleiding

Het Comité heeft in zijn advies⁽²⁾ van 2 juni 1988 bedenkingen tegen de bovengenoemde voorstellen van de Commissie geopperd, omdat de tot dusver verstrekte informatie over het initiatief van de Commissie niet voldoende leek om de ware redenen voor de voorgestelde wijzigingen te kunnen onderkennen. Het Comité heeft derhalve aangekondigd, een vervolgadvies te zullen uitbrengen, waarin het zich hoofdzakelijk over de nieuwe voorstellen tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 3820/85 en Verordening (EEG) nr. 3821/85 zou uitspreken.

2. Algemene opmerkingen

2.1. De door de Commissie voorgestelde wijzigingen [doc. COM (88) 21 def.] d.d. 24 maart 1988 zijn er in principe op gericht, slechts de moeilijkheden op te lossen die volgens haar zijn ontstaan bij de interpretatie van de voorschriften van sociale aard, de controle op de naleving ervan en de intracommunautaire samenwerking betreffende de pas op 29 september 1986 in wer-

king getreden Verordeningen (EEG) nr. 3820/85 en nr. 3821/85. De Commissie motiveert haar voorstellen met een aantal overwegingen, die eigenlijk meer inhouden dan door deze beperkte doelstelling is gegeven en de geldende verordeningen op wezenlijke punten weer ondermijnen.

2.1.1. Ook na opnieuw en diepgaand te hebben onderzocht wat met de technische aanpassing van de bepalingen in de voorschriften van sociale aard voor het EG-wegvervoer wordt beoogd, is het het Comité niet volledig duidelijk, met welk doel de Verordeningen (EEG) nr. 3820/85 en nr. 3821/85 zouden moeten worden gewijzigd. Naar het inzicht van het Comité heeft dit initiatief van de Commissie, om enige begrippen met betrekking tot de rij- en rusttijden alsmede de onderbrekingen opnieuw te definiëren, voor controle-doeleinden weinig praktisch nut. Daarmee kan aan de verwachtingen die op grond van de doelstelling werden gewekt, niet worden voldaan; ook lijken de nieuwe technische begrippen uit vervoers- en sociaal oogpunt alsmede beheerstechnisch gezien niet zinvol.

2.2. Evenmin kan het Comité er aanzetten in herkennen die misschien indirect door de Commissievoorstellen worden bewerkstelligd en via een omweg op middellange of lange termijn meer sociale vooruitgang binnen het wegvervoer in de Gemeenschap teweeg zouden kunnen brengen of ervoor zouden zorgen dat de voorschriften van sociale aard beter op de samenleving zijn afgestemd.

⁽¹⁾ PB nr. C 116 van 3. 5. 1988, blz. 15.

⁽²⁾ PB nr. C 208 van 8. 8. 1988, blz. 26.

2.3. Het Comité meent dat de onderhavige voorstellen tot wijziging van de verordeningen niet geschikt zijn om de problemen bij de naleving en de controle van de voorschriften van sociale aard op te lossen of zelfs maar te verminderen. Derhalve kan het Comité er zijn goedkeuring niet aan hechten, hoewel het ingestemd heeft met de doelstelling en met sommige maatregelen om te komen tot een eenvoudiger, meer doeltreffend en uniform toezicht⁽¹⁾, en hier ook achter blijft staan⁽²⁾.

De aanbevelingen van het Comité zelf van 27 februari 1985 zijn zowel door het Europees Parlement als door de Commissie goedgekeurd als een redelijk uitgangspunt voor doeltreffende toepassing. Het Economisch en Sociaal Comité houdt aan zijn toenmalige aanbevelingen vast en dringt erop aan dat deze opnieuw worden ingevoerd.

2.4. Het Comité motiveert zijn houding met de onderstaande afzonderlijke argumenten:

2.4.1. De Commissie heeft zeker gepoogd, bij de lidstaten alle noodzakelijke informatie in te winnen, ten einde de werkelijke oorzaken voor de gesignaleerde problemen betreffende de voorschriften van sociale aard juist te kunnen beoordelen. Volgens het Comité is de hele problematiek echter wezenlijk onvoldoende onderkend, zodat de reikwijdte van het nieuwe Commissie-initiatief niet geheel kan worden overzien.

De beide verordeningen zijn pas op 29 september 1986 in werking getreden en nog niet in alle lidstaten volledig ten uitvoer gelegd. De gepubliceerde rapporten van de Commissie over de toepassing van de voorschriften van sociale aard en de gevolgen daarvan dienen derhalve in gemeenschappelijk opzicht als onvolledig te worden beschouwd; hiermee kan de rechts- en mededingingspositie niet op verantwoorde wijze worden beoordeeld, alleen al vanwege het feit dat de statistische conclusies op gegevens uit de jaren 1984 en 1985 berusten, dat wil zeggen op periodes waarin deze verordeningen nog niet van kracht waren.

Met name uit dit feit blijkt volgens het Comité dat het probleem onvoldoende is onderkend; het ziet derhalve niet in waarom de pas in 1986 in werking getreden bepalingen al na 1 ½ jaar weer moeten worden gewijzigd.

2.4.2. Het Comité is bovendien van mening dat er ook feitelijk en politiek gezien geen redenen zijn om de voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer ogenblikkelijk door een nieuwe wet technisch te herzien:

(1) Eenvoudigere, doeltreffendere en uniforme controles van de voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer werden door het Comité ook gevraagd in zijn advies van 27 februari 1985 betreffende het voorstel van de Commissie tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 543/69 (PB nr. C 104 van 25. 4. 1985, blz. 4).

(2) Het Economisch en Sociaal Comité heeft vooral in zijn jongste advies van 2 juni 1988 over het voorstel voor een richtlijn van de Raad houdende uniforme tenuitvoerlegging van Verordening (EEG) nr. 3820/85 en nr. 3821/85 uiting gegeven aan zijn instemming met en zijn opvatting over het zo snel mogelijk verwezenlijken van uniforme controles in alle EG-lidstaten.

— Redenen die zouden kunnen worden verdedigd op grond van de immanente juridische situatie, zoals meer rechtsgelijkheid (gelijke juridische voorwaarden), meer rechtszekerheid of een betere beheers-technische aanpak, worden door de Commissie niet afzonderlijk uiteengezet of genoemd als de oorzaken van de actuele moeilijkheden. Het Comité kan daarom met de juridische overwegingen van het Commissie-initiatief niet meedenken.

— Redenen waaraan politieke logica ten grondslag zou liggen, zoals meer rechtsbescherming, meer wettelijke bescherming van de werknemer, grotere verkeersveiligheid of een verbeterde mededingingspositie van de kleine en middelgrote vervoersondernemingen ofwel van de chauffeurs worden nauwelijks of alleen maar in het historisch overzicht besproken.

— Redenen die door de belangen van de betrokkenen worden gemotiveerd, zijn evenmin aan te wijzen. Het Comité is in elk geval niet op de hoogte van nieuwe initiatieven van de vakbonden of de werkgeversorganisaties om thans de verordeningen overeenkomstig de voorstellen van de Commissie te wijzigen.

— Redenen die noodzakelijkerwijs uit het programma voor de voltooiing van de interne markt van de Gemeenschappen volgen en voor de nieuwe technische voorstellen van de Commissie zouden pleiten, zijn niet concreet aanwijsbaar. Klaarblijkelijk ontbreekt een overtuigende bewijsvoering van de Commissie, waarom nu juist haar voorstellen, die slechts ten doel hebben, te komen tot een betere interpretatie van de voorschriften van sociale aard, betere controles en meer uitwisseling van informatie tussen de overheden, een belangrijke bijdrage tot de voltooiing van de interne markt van de Gemeenschappen zouden moeten vormen.

2.4.3. Het Comité erkent zonder twijfel de problemen die gepaard gaan met het creëren van eensluidende en de mogelijkheid tot integratie biedende voorschriften van sociale aard voor het EG-wegvervoer, maar is van mening dat allereerst de weg van de EG-richtlijn, zoals door de Commissie voorgesteld, moet worden bewandeld, en de mogelijkheid van nationale uitvoeringsregelingen moet en kan worden benut om tot een voor controledoeleinden noodzakelijke eensluidende interpretatie van de voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer te komen.

2.5. Het Comité onderschrijft principieel de doelstelling van de Commissie dat op een gemeenschappelijke interne markt eensluidende, ondubbelzinnige en toepasbare bepalingen aangaande de rij- en rusttijden en de onderbrekingen voor de chauffeurs noodzakelijk zijn. Voorwaarde voor de toepassing van het recht volgens de bepalingen is dat deze eenvoudig genoeg zijn om toezicht en uitvoering op uniforme en adequate wijze mogelijk te maken.

2.6. Te dien einde moeten evenwel ook maatregelen worden genomen en onderling worden aangepast die tot een afdoende controle leiden en overtredingen aan sancties onderhevig maken. Een uniforme sanctioneren-de bevoegdheid onder dezelfde of vergelijkbare voorwaarden is onontbeerlijk, niet alleen voor het rechtsbe-

stel zelf en voor de uitoefening van de taken van de controle-autoriteiten, maar bovendien voor het systeem van voorschriften van sociale aard. Het Comité benadrukt derhalve nogmaals dat voor controledoelinden uitgevaardigde technische bepalingen geen zin hebben zonder een daaraan verbonden systeem van adequate sancties en met toereikende bevoegdheden uitgeruste geschikte instanties. Dit ontbreekt momenteel in de denkbeelden van de Commissie, wat dus niet voor haar voorstellen pleit.

2.7. De Commissie gaat ook niet in op het verband tussen de rij- en rusttijden enerzijds en de bescherming van de gezondheid anderzijds, om argumenten voor haar nieuwe technische bepalingen aan te dragen. Dit onderwerp zal echter volgens de inzichten van het Comité van fundamenteel belang zijn, als het tijdstip komt, dat in de gemeenschappelijke interne markt over de voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer wordt gestemd. In dit verband dient te zijner tijd te worden ingegaan op de vraag, in hoeverre een uniforme beperking van de werktijd de verkeersveiligheid en de sociale bescherming van de werknemers ten goede zou kunnen komen. Een EG-binnenmarkt is ondenkbaar zonder een in de sociale wetgeving verankerde bescherming van de „werktijd”.

2.8. Na afweging van de verschillende technische en politieke argumenten die vóór of tegen de juridisch-technische voorstellen van de Commissie zouden kunnen pleiten, acht het Comité het zinvol, concreet zijn standpunt betreffende enige details van de verordening tot wijziging uiteen te zetten.

3. Opmerkingen bij de afzonderlijke artikelen

3.1. Artikel 1

3.1.1. Het Comité is van mening dat de kern van de voorstellen tot wijziging van de verordeningen wordt gevormd door de invoering van de bepaling waarbij de „week” als de „mobiele” week van de chauffeur wordt vastgelegd. Onder „mobiele week” van de chauffeur zou dan een tijdvak van 7 opeenvolgende dagen moeten worden verstaan dat los staat van het begrip kalenderweek. Deze „algemene term” wordt als het ware aan iedere individuele chauffeur, en wel slechts aan hem persoonlijk, gekoppeld.

3.1.2. Naar het oordeel van het Comité is de tot nog toe geldende bepaling van het begrip „week” in artikel 1, lid 4, van Verordening (EEG) nr. 3820/85 duidelijk en ondubbelzinnig en zou deze niet moeten worden veranderd. Deze normbepaling is in de praktijk hanteerbaar, en alom erkend, in sociaal opzicht verantwoord en in overeenstemming met de internationale overeenkomst 153 van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), die echter nog niet door de EG-lid-staten is geratificeerd. Het invoeren van een mobiele, verschuifbare week van iedere chauffeur zou slechts verwarring stichten en voor de chauffeur inhouden dat hij altijd over twee weekeinden zou kunnen beschikken, nl. dat van de gebruikelijke, algemeen geldige kalenderweek en dat van zijn eigen „mobiele week”, hetgeen op den duur voor de bemanningen op sociaal en persoonlijk vlak nadelen met zich mee kan brengen.

Overigens houdt de mobiele week van de chauffeur in dat zulks ten koste gaat van de met Verordening (EEG) nr. 3820/85 beoogde flexibiliteit. Zo kan

- een manco aan genoten rusttijd tijdens de ene week in de week daarop niet worden gecompenseerd, daar een niet-opgenomen wekelijkse rusttijd niet naar de daaropvolgende week mag worden overgeheveld,
- het maken van het maximaantal rij-uren tijdens de ene week kan leiden tot vermindering van het aantal rij-uren in de week daarop, hetgeen beslist niet te verdedigen is met het argument „verkeersveiligheid” en evenmin met het argument „bescherming van de gezondheid” of „bescherming van de positie van de werknemers”. In plaats van een gemiddelde rijtijd van 45 uur per week mag dan immers nog slechts 34 uur per week worden gereden.

Voor de controlerende instanties zou het uitoefenen van controle geenszins worden vereenvoudigd. De chauffeurs zelf willen het concept van de kalenderweek handhaven. Het Comité wijst het voorstel van de Commissie niet alleen om deze redenen af, maar ook vanwege het feit dat de kalenderweek zowel voor de planners van de dienstroosters als ook voor de klanten van de vervoerders en de overheden een ingeburgerde tijdrekening is.

3.2. Artikel 2

Het Comité wijst een wijziging van artikel 4, lid 6, van Verordening (EEG) nr. 3820/85 evenzeer af, omdat particuliere vervoerondernemers die in opdracht van overheidsinstanties vervoer verrichten, geen uitzonderingspositie mogen innemen ten opzichte van particuliere vervoerders die voor particuliere opdrachtgevers vervoeren.

3.3. Artikel 3

Deze nieuwe bepaling is een logisch uitvloeisel van artikel 1 en moet om die reden eveneens van de hand worden gewezen.

3.4. Artikel 5

Dit voorstel hangt samen met de verworpen „mobiele week van de chauffeur”. Er valt geen noodzaak aan te wijzen om de voorschriften te wijzigen.

3.5. Artikel 6

Het Comité staat positief tegenover de ontwikkeling die in dit voorstel tot uiting komt. Een en ander zou binnen de door de Commissie voorgelegde en door het Economisch en Sociaal Comité reeds goedgekeurde richtlijn te verwezenlijken zijn.

3.6. Artikel 7

Het jaarlijkse verslag over de tenuitvoerlegging van de sociale voorschriften moet niet slechts aan de Raad en het Europees Parlement worden voorgelegd, maar ook aan het Economisch en Sociaal Comité.

3.7. Artikel 8

Het Comité zou stellig de invoering van deze bepaling als iets zinvol en als met het oog op de controles

noodzakelijk dienen te bepleiten, als het de mobiele week van de chauffeur gewenst en doelmatig had geacht. Aangezien het Comité echter van oordeel is dat

de mobiele week van de chauffeur qua verbetering van de toepasbaarheid en vergroting van de flexibiliteit een stap achteruit is, wijst het dit voorstel van de hand.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over de GATT-onderhandelingen in het kader van de Uruguay-ronde — Huidige stand van zaken en vooruitzichten vanuit het oogpunt van de landbouw en de agro-industrie

(88/C 337/18)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 31 mei 1988 besloten, overeenkomstig artikel 20 (vierde alinea) van het reglement van orde een advies op te stellen over de GATT-onderhandelingen in het kader van de Uruguay-ronde — Huidige stand van zaken en vooruitzichten vanuit het oogpunt van de landbouw en de agro-industrie.

De Afdeling voor externe betrekkingen, handels- en ontwikkelingsbeleid, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 16 september 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Clavel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgend advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. In de verklaring van Punta del Este van 20 september 1986, waarmee de huidige ronde van multilaterale handelsbesprekingen is ingeluid, heeft de landbouwproblematiek ruime aandacht gekregen. Het verloop van de eerste onderhandelingsfasen, de houding van de verdragsluitende partijen, hun voorstellen met betrekking tot het verloop van de onderhandelingen over de landbouwproblematiek en de belangrijke intergouvernementele bijeenkomsten hebben ertoe geleid dat dit aspect van de onderhandelingen nog meer op de voorgrond is gekomen. Daarom heeft het Comité het wenselijk geacht om, met het oog op de bijeenkomst op ministerniveau te Montreal, zijn standpunt ten aanzien van het verloop van de landbouwonderhandelingen kenbaar te maken; de algemene aspecten van de onderhandelingen, die voor de landbouwsector eveneens van belang zijn, worden behandeld in het advies over „De GATT-onderhandelingen in het kader van de Uruguay-ronde — Huidige stand van zaken en vooruitzichten”⁽¹⁾.

Algemene opmerkingen

2. Twee jaar lang heeft men zich beziggehouden met het omschrijven van de bestaande problemen en met het uitwerken en bespreken van voorstellen en doelstellingen voor de onderhandelingen over de landbouwproblematiek. De bijeenkomst op ministerniveau die op 4 en 5 december a.s. te Montreal zal worden gehouden, is dan ook absoluut noodzakelijk om halverwege de onderhandelingsronde de bereikte resultaten op een rijtje te zetten.

Die gelegenheid moet bovendien te baat worden genomen om een echte dialoog tot stand te brengen, na te gaan op welke punten overeenstemming is bereikt en, zo mogelijk, in het licht hiervan algemene richtsnoeren voor het verdere verloop van de onderhandelingen in de komende twee jaar — die tot een beter evenwicht tussen vraag en aanbod moeten leiden — uit te werken.

3. Daarom zij er nogmaals op gewezen dat strikt de hand moet worden gehouden aan het in de verklaring van Punta del Este neergelegde globaliteitsbeginsel. In die verklaring staat nl. het volgende te lezen: „Het lanceren en het voeren van de onderhandelingen alsmede het tenuitvoerleggen van de resultaten van de onderhandelingen zullen worden beschouwd als onderdelen van en geheel.”

⁽¹⁾ ESC van 29 september 1988 (PB nr. C 318 van 12. 12. 1988).

Tijdens de bijeenkomst te Montreal zal dan ook vooral naar een oplossing moeten worden gezocht voor de problemen op het vlak van de handel in tropische landbouwprodukten en de agrarische dienstverlening.

4. De Gemeenschap moet de overige deelnemers aan die bijeenkomst eraan herinneren dat het „multilateralisme” een essentieel aspect van de Algemene Overeenkomst betreffende tarieven en handel (GATT) — en dus ook van de huidige onderhandelingen — is.

Ook al wordt een definitieve overeenkomst onmogelijk geacht als de Verenigde Staten en de Europese Gemeenschap er niet vooraf in slagen het met elkaar eens te worden, toch mogen deze onderhandelingen niet tot een conflict tussen deze twee partijen worden herleid. Ook andere landen zijn gebaat bij een beter evenwicht in de landbouwsector.

Er zijn nog meer landen die grootschalige programma's ter bevordering van de ontwikkeling van hun landbouwsector hebben opgezet en die hun grenzen moeten openstellen en eventueel een inspanning zullen moeten leveren om hun produktie te beperken (b.v. Japan en Korea).

5. Het Comité heeft vastgesteld dat andere praktijken tegen het multilateralismebeginsel indruisen; dit is het geval met de bilaterale overeenkomsten die de Amerikaanse markt van suiker en rundvlees moeten voorzien, met de overeenkomsten die de Verenigde Staten en Japan zeer onlangs hebben gesloten, en ook nog met de grensoverschrijdende activiteiten van handelsondernemingen, die zich in de plaats van de staten zelf stellen.

De bijeenkomst te Montreal is een goede gelegenheid om te trachten die tendensen binnen de perken te houden.

6. De Gemeenschap dient ervoor te zorgen dat bij de landbouwonderhandelingen terdege rekening wordt gehouden met het specifieke karakter van de landbouwproblematiek, en wel om de volgende redenen:

- in het verleden is gebleken dat pogingen om de problemen op het vlak van de handel in landbouwprodukten uit de weg te ruimen en om het handelsverkeer in landbouwprodukten uit te breiden geen resultaat opleveren als geen rekening wordt gehouden met het specifieke karakter van de landbouwproblematiek, dat verband houdt met de specifieke kenmerken van de landbouwproduktie en van de landbouwmarkten: wisselende klimatologische omstandigheden, aan bederf onderhevige produkten, onderling sterk afwijkende produktiestructuren, inelasticiteit van de markten, streven om de levensmiddelenvoorziening veilig te stellen, het overal voorkomende verschijnsel van steunmaatregelen, ongeordende wereldmarkten, enz.,
- alleen op die manier kan de Europese landbouwsector zijn specifieke kenmerken behouden: alle lidstaten en buurlanden van de Gemeenschap hebben een vergelijkbare landbouwstructuur en zijn erbij gebaat dat hun landbouwsector — als onderdeel van de maatschappelijke structuur en door zijn functie op het vlak van ruimtelijke ordening, landschap en milieu — in stand wordt gehouden; bovendien

hebben zij alle een culturele traditie die nauw met het plattelandleven — en dus met de landbouw — verbonden is,

- door die gemeenschappelijke kenmerken onderscheidt de Europese landbouw zich totaal van die van de nieuwe landen met een veel uitgestrekter areaal en een veel kleinere bevolkingsdichtheid, die hierdoor in historisch en structureel opzicht zeer verschillend zijn en nooit zullen dulden dat op de wereldmarkt voor landbouwprodukten uitsluitend het beginsel van de comparatieve voordelen wordt gehanteerd.

7. Het Comité stelt voorts vast dat de multilaterale onderhandelingen over de landbouwproblematiek als gevolg van de verklaring van de ministers van de landen van de Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (OECD) van maart 1987, van de topconferentie van Venetië van juni 1987, van de voorstellen van verschillende landen of groepen van landen en van de conclusies van de top van Toronto een totaal andere wending gaan nemen: zij zullen niet langer alleen maar over handelsbelemmeringen gaan, maar ook tot doel hebben de steunverlening aan de landbouw — een bij de meeste verdragsluitende partijen voorkomende praktijk — te verminderen. Het gaat bij deze onderhandelingen dus niet meer uitsluitend over de handel in landbouwprodukten, maar om de inhoud van het landbouwbeleid van de betrokken landen. Ook hieruit blijkt duidelijk het specifieke karakter van de onderhandelingen over de landbouwproblematiek. Deze ambitieuze doelstelling kan alleen worden bereikt als de landbouwonderhandelingen op een realistische manier worden aangepakt en als rekening wordt gehouden met de specifieke situatie in de diverse landen.

Agro-industrie

8. De Gemeenschap moet ook rekening houden met de specifieke behoeften van de agro-industrie die in de Gemeenschap rechtstreeks aan 4 miljoen personen werk verschaft en er alle belang bij heeft dat het handelsverkeer verder wordt geliberaliseerd, en dus dat de GATT-onderhandelingen een succes worden.

Behalve de door de landbouwgroep behandelde problemen vormen ook de volgende aspecten een belemmering voor de communautaire uitvoer van landbouwprodukten en levensmiddelen: veel te hoge douanerechten, niet-tarifaire belemmeringen zoals administratieve en douaneprocedures, voorschriften m.b.t. de samenstelling van de levensmiddelen, en sanitaire en fytosanitaire voorschriften.

Ten slotte is er nog het probleem van de namaak van tal van hoogwaardige communautaire produkten (volgens de GATT-regels staat dit gelijk met aantasting van de intellectuele eigendom).

9. Bij de huidige onderhandelingen houden de landbouwgroep en nog een aantal andere groepen zich in mindere of meerdere mate met deze problemen bezig. Er zou echter een procedure moeten worden ingesteld die het mogelijk maakt de problemen van de agro-industrie in hun geheel te behandelen; dan zouden de

onderhandelaars van de Gemeenschap meer oog kunnen hebben voor de gevolgen van de voorgestelde maatregelen voor de concurrentiepositie van deze sector.

Rechten en plichten van de Gemeenschap

10. De Gemeenschap dient bij deze onderhandelingen haar rechten te doen gelden:

- Tijdens de vorige onderhandelingsronden (Dillon-ronde; Tokio-ronde; onderhandelingen XXIV-6) heeft de Gemeenschap voor het behoud van de basisbeginselen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid een hoge prijs betaald; die beginselen, en met name de heffingen en restituties, mogen dan ook niet meer op de helling worden gezet.
- De Gemeenschap is de voornaamste importeur van landbouwprodukten en dient dit als argument uit te spelen. Haar handelspartners mogen niet denken dat zij haar invoer van landbouwprodukten kan blijven opvoeren, nu zij een programma heeft uitgewerkt om haar eigen landbouwproductie te beperken.
- De Gemeenschap is de op een na belangrijkste exporteur van landbouwprodukten en levensmiddelen. Zij heeft er dus alle belang bij dat de problemen rond de toegang tot de markten worden uitgepraat, temeer daar een vermindering van de steun aan de landbouwsector de kosten van de uitvoer zal drukken. Gelet op het beschikbare productiepotentieel en op de handelsbalans is het dus van het grootste belang dat de Gemeenschap landbouwprodukten en levensmiddelen kan blijven uitvoeren.
- Daar de prijzen in de Gemeenschap hoger liggen dan op de wereldmarkt, is het absoluut noodzakelijk dit verschil bij uitvoer te compenseren.
- Ten slotte herinnert het Comité er nog aan dat de Europese Raad in het kader van de Top van 11 en 12 februari 1988 de Commissie heeft verzocht om „er, in het kader van de Uruguay-Ronde en met inachtneming van de bepalingen van de GATT, voor te zorgen dat op gepaste wijze rekening wordt gehouden met de maatregelen van de Gemeenschap inzake prijzen en hoeveelheden”.

11. De onderhandelingen kunnen alleen resultaten opleveren als alle betrokken partijen zich in een geest van wederkerigheid de nodige inspanningen getroosten. Alleen als alle landen bereid zijn iets te doen om hun landbouwproductie terug te schroeven of de toegang tot hun markt te verbeteren, is het mogelijk vraag en aanbod beter op elkaar te doen aansluiten. Ook wat de vermindering van de landbouwsubsidies betreft, kan pas enige vooruitgang worden geboekt als alle betrokken partijen een gelijkwaardige inspanning leveren. Uiteraard moet de Gemeenschap van haar handelspartners garanties eisen om er zeker van te zijn dat deze hun verbintenissen werkelijk zullen nakomen.

12. Om al die redenen is het volgens het Comité absoluut noodzakelijk dat de Gemeenschap bij deze onderhandelingen steeds met één stem spreekt. De lid-

staten mogen geen initiatieven nemen die tot een breuk in het communautaire front zouden kunnen leiden en waaruit derde landen misschien munt zouden proberen te slaan. Zowel de diverse sectoren als de diverse lidstaten en de Commissie en de Raad moeten dus eensgezind optreden. Als de Gemeenschap geloofwaardig wil overkomen, is het zaak dat zij een vastberaden standpunt inneemt. In het verleden is al te vaak gebleken dat de Gemeenschap zich niet behoorlijk tegen ongegronde aantijgingen wist te verweren. Zij dient te beseffen dat zij met haar 320 miljoen consumenten een sterke economische macht vormt en veel gewicht in de schaal legt.

13. Gelet op de grote belangen die bij deze onderhandelingen op het spel staan, dringt het Comité erop aan dat de Commissie het nodige doet om de Europese bevolking volledig, juist en onafgebroken te informeren over de GATT-onderhandelingen als zodanig en over de beweegredenen die aan de diverse standpunten ten grondslag liggen, met name wat de essentiële onderdelen van de onderhandelingen betreft.

14. Tegelijkertijd dient de Gemeenschap te beseffen dat zij wegens haar internationale rol de plicht heeft bij te dragen tot de totstandbrenging van een beter evenwicht op de landbouwmarkten. Zij zal er door de huidige onderhandelingen beslist toe genoodzaakt worden bepaalde instrumenten van haar landbouwbeleid te herzien, hetgeen zowel voor de producenten als voor het maatschappelijk evenwicht binnen de lidstaten gevolgen zal hebben. Daarom moet de Gemeenschap steeds een pragmatisch standpunt blijven innemen en er tegelijk naar streven op langere termijn overeenkomsten mogelijk te maken.

15. Het Comité meent in het verloop van de onderhandelingen tekenen van verwarring en stagnatie te ontwaren. Doordat bij ieder meningsverschil met de Gemeenschap een *panel* wordt ingesteld, is er van evenwichtige en constructieve onderhandelingen helemaal geen sprake meer.

De talrijke verzoeken tot het instellen van een *panel*, waarbij de GATT-regels steeds meer geïnterpreteerd worden, maakt het steeds moeilijker een beroep te doen op neutrale scheidsrechters. Dit leidt uiteindelijk tot een — onaanvaardbare — politisering van de *panels*. De Gemeenschap moet ieder verkeerd gebruik van de GATT-regels — waarbij al vóór de onderhandelingen een oordeel wordt geveld — aan de kaak stellen.

De politieke beginselen van de landbouwonderhandelingen

16. Doel van de voorstellen van de Gemeenschap is:

- de landbouwproductie beter in de hand te houden, o.m. door een geleidelijke vermindering van de steun met een directe of indirecte weerslag op de handel in landbouwprodukten,
- de landbouwsector beter te doen reageren op de marktsignalen,

— het toekennen van directe steun — los van geproduceerde hoeveelheden — te stimuleren.

Het Comité gaat met die voorstellen akkoord omdat het van oordeel is dat de onderhandelingen in de allereerste plaats tot doel moeten hebben meer evenwicht te brengen op de internationale landbouwmarkten ten einde het internationale handelsverkeer in landbouwprodukten op een meer geordende manier te doen verlopen. Evenwicht op de landbouwmarkten vergt echter een inspanning van alle betrokken landen om hun landbouwproductie in de hand te houden.

17. Een en ander mag echter niet tot gevolg hebben dat de landbouwininkomens in de Gemeenschap fors gaan dalen, daar dit de ontvolking van het platteland al te zeer zou doen toenemen, de toch al kwetsbare economie van bepaalde regio's nog meer uit evenwicht zou brengen, en ook schade zou berokkenen aan milieu en landschap.

18. In verband met het opvoeren van de directe steunverlening (de door de Verenigde Staten ondersteunde „ontkoppeling”) wijst het Comité erop dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de Gemeenschap 7 miljoen landbouwbedrijven voor zijn rekening moet nemen; in de Verenigde Staten daarentegen zijn er slechts 2 miljoen landbouwbedrijven, terwijl de oppervlakte cultuurgrond (OCG) er viermaal zo groot is als in de Gemeenschap. Men dient dus rekening te houden met de sociale én financiële gevolgen van de voorgestelde „ontkoppeling”; men mag ook niet over het hoofd zien dat het opzetten van een specifieke administratieve dienst in sommige landen de nodige problemen met zich mee zal brengen.

Verder wijst het Comité erop dat ook de niet met de productie samenhangende steunmaatregelen en subsidies gevolgen kunnen hebben voor de landbouwproductie en -prijzen, en bijgevolg in het onderhandelingspakket moeten worden opgenomen.

Ten slotte vestigt het er de aandacht op dat een evenwichtige vermindering van de steunverlening aan de landbouwsector alleen mogelijk is als een betrouwbaar instrument voor het „meten” van de toegekende steun door iedereen wordt geaccepteerd.

19. Rekening houdend met bovenstaande opmerkingen kan het Comité zich ook verenigen met het door de Gemeenschap voorgestelde schema voor het terugschroeven van de steunverlening:

19.1. In een eerste fase zouden de betrokken landen op korte termijn een aantal urgente maatregelen t.b.v. enkele belangrijke produkten nemen en tegelijkertijd in onderling overleg en uitgaande van het verkoopseizoen 1984-1985 hun steunverlening aan de landbouwsector verminderen.

19.1.1. Gelet op de kritieke situatie van de landbouwers in tal van industrie- of ontwikkelingslanden (inkomenssituatie, financiële situatie, ...) is het niet meer dan normaal dat in onderling overleg urgente maatregelen worden genomen om het evenwicht en de stabiliteit op de internationale landbouwmarkten te herstellen.

19.1.2. Bovendien zijn dergelijke maatregelen volgens het Comité een goed middel om de „goede wil” en de geloofwaardigheid van de verdragsluitende partijen te beoordelen; het spreekt vanzelf dat daarbij nl. rekening moet worden gehouden met alle maatregelen die de diverse landen sindsdien in het kader van hun landbouwbeleid hebben genomen, d.w.z. zowel met de talrijke steunprogramma's die sommige landen op grote schaal hebben opgezet als met de ingrijpende hervormingen die in sommige gevallen zijn doorgevoerd.

19.2. Een en ander zou het dan mogelijk maken om, in een tweede — belangrijker — fase de steunverlening aan de landbouwsector in onderling overleg nog verder te verminderen. Dit zou de interne landbouwproductie van de Gemeenschap weer in evenwicht kunnen brengen en de situatie op de landbouwmarkten aanzienlijk kunnen verbeteren. Het Comité is het met deze analyse eens.

19.2.1. In de allereerste plaats dienen de betrokken landen de beleidsmaatregelen die tot het ontstaan van landbouwoverschotten hebben geleid en de internationale handel belemmeren of verstoren, op te heffen of althans te versoepelen.

19.2.2. Zo dienen de Verenigde Staten zich er tegenover de Gemeenschap formeel toe te verbinden een einde te maken aan de bestaande afwijkingen (b.v. de *Waiver* die in 1955 is ingevoerd om tegemoet te komen aan artikel 22 van de *Agricultural Adjustment Act* van 1933), die hun de mogelijkheid bieden om de invoer van belangrijke landbouwprodukten — zoals de meeste zuivelprodukten, aardnoten, katoen en suiker — naar eigen goeddunken te contingeren ten einde hun eigen beleid ter ondersteuning van deze produkten het gewenste effect te laten sorteren. De Gemeenschap moet op het standpunt staan dat er van echte wederkerigheid en van gelijkwaardige verbintenissen geen sprake kan zijn als die afwijkingen niet worden afgeschaft. Zij dient de GATT duidelijk te laten weten dat dit voor haar een essentiële voorwaarde is, waarvan uiteindelijk het succes van de onderhandelingen zal afhangen.

19.2.3. Wat de vermindering van de steunverlening aan de landbouwsector betreft, zouden de verdragsluitende partijen even verregaande verbintenissen moeten aangaan als t.a.v. de verlaging van de douanetarieven. In GATT-verband dient er nauwlettend op te worden toegezien dat die verbintenissen werkelijk worden nagekomen.

19.2.4. Daar het hier slechts om maatregelen op korte termijn gaat, dient de situatie van de ontwikkelingslanden in die fase op een flexibele manier te worden benaderd. Voor de ontwikkelingslanden zouden dergelijke verbintenissen in ieder geval een goede zaak zijn, daar een en ander normaal gesproken tot een algemene verbetering van de situatie op de wereldmarkt zou leiden en de ontwikkelingslanden bijgevolg normale toegang tot die markt zouden krijgen.

20. Tot besluit spreekt het Comité de hoop uit dat de bijeenkomst van de ministers van de GATT-landen te Montreal het mogelijk zal maken om door een combinatie van urgente maatregelen en maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen op lange termijn een uitweg te vinden uit de impasse waarin de onderhandelingen zich al veel te lang bevinden.

De meningsverschillen over de wijze waarop de onderhandelingen over de landbouwaspecten moeten worden aangepakt — ongeacht hoe groot die zijn en welke redenen eraan ten grondslag liggen — mogen geen voorwendsel vormen om in het geheel niets te doen. Het Comité acht het noodzakelijk dat deze meningsverschillen in Montreal uit de weg worden geruimd zodat de in Punta del Este overeengekomen doelstellingen ten volle gerealiseerd worden.

21. Ten slotte wijst het erop dat de verdragsluitende partijen niet alleen een inspanning moeten leveren om

te komen tot een compromis dat het mogelijk maakt de handel in landbouwprodukten volgens duidelijker en efficiënter regels te laten verlopen, maar ook vastberaden moeten streven naar een verbetering van de werking van het internationaal monetair systeem, omdat de doelstellingen van de onderhandelingen in het kader van de Uruguay-ronde anders nooit verwezenlijkt kunnen worden; het zou nl. geen zin hebben te trachten de steunverlening aan de landbouwsector te verminderen als een eenvoudige wijziging van de rentetarieven

— die aanzienlijke gevolgen zou hebben voor de diverse valuta's — de mogelijkheid zou bieden om op ieder moment een nieuwe vorm van steun in het leven te roepen.

Voor het welslagen van de Uruguay-ronde — met name op landbouwgebied — is het ook noodzakelijk dat de nationale begrotingen in evenwicht zijn en dat over monetaire en financiële aangelegenheden overleg wordt gepleegd.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bewijslast op het gebied van de gelijke beloning voor en de gelijke behandeling van vrouwen en mannen⁽¹⁾

(88/C 337/19)

De Raad heeft op 16 juni 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 13 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Gomez-Martinez.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met 72 stemmen vóór en 10 stemmen tegen, bij 5 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité staat positief tegenover het richtlijnvoorstel van de Commissie, maar plaatst hierbij de volgende opmerkingen.

1.2. Het Comité stelt met voldoening vast dat dit initiatief van de Commissie mede is ingegeven door overwegingen die het Economisch en Sociaal Comité heeft verwoord in zijn op 24 april 1986 met algemene stemmen aangenomen advies inzake „gelijke kansen voor de vrouw, communautair programma op middellange termijn, 1986-1990”.

1.3. De argumenten van het Comité in dat advies van april 1986 zijn in essentie nog steeds van kracht:

- a) ervoor zorgen dat de huidige communautaire voorschriften beter worden toegepast;
- b) helpen bij het tegengaan van de voortdurende schending van het recht op gelijke behandeling;
- c) herstel van een evenwichtige verhouding tussen het aantal gerechtvaardigde procedures dat voor rechtelijke instanties aanhangig wordt gemaakt, en het thans relatief veel grotere aantal feitelijke gevallen van discriminatie;

- d) de invoering van adequate aanwervingsprocedures en van moderne technieken op het gebied van personeelsbeheer stimuleren;
- e) het geven van voldoende speelruimte en flexibiliteit aan de lid-staten bij de juridische toepassing van de richtlijn om misbruik door georganiseerde groepen te kunnen voorkomen.

1.4. Het geven van gelijke kansen aan de vrouw dient in het Europa van de burgers als een van de prioritaire doeleinden te worden beschouwd. Om dit te bereiken moet in alle sectoren van de maatschappij de nodige inspanning worden geleverd; daarbij wordt vooral aan stimulering van een adequate werkgelegenheids- en onderwijspolitiek gedacht.

Wetgeving is daarom wel een belangrijke factor, maar toch meer gericht op verbetering van individuele gevallen dan van de algemene situatie.

1.5. De huidige communautaire wetgeving m.b.t. het beginsel van gelijkheid van mannen en vrouwen bestaat uit:

- artikel 119 van het EEG-Verdrag,
- Richtlijn 75/117/EEG van de Raad: gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers,

⁽¹⁾ PB nr. C 176 van 5. 7. 1988, blz. 5.

- Richtlijn 76/207/EEG van de Raad: toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen, en arbeidsvoorwaarden,
- Richtlijn 79/7/EEG van de Raad: wettelijke regelingen sociale zekerheid,
- Richtlijn 86/378/EEG van de Raad: beroepsregelingen inzake sociale zekerheid (nog niet van kracht),
- Richtlijn 86/613/EEG van de Raad: uitoefening van een zelfstandige werkzaamheid, mede in de landbouwsector, en bescherming van het moederschap.

Deze wetgeving dient doeltreffender toepassingsvormen te krijgen.

1.6. Het Comité wijst er met nadruk op dat in deze richtlijn — die overigens op alle communautaire voorschriften betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen van toepassing is — een uitzondering wordt gemaakt voor strafrechtelijke procedures, aangezien wijziging van de bewijslast in zulke procedures zou kunnen betekenen dat de strafrechtelijke aansprakelijkheid van personen wordt voorondersteld.

1.7. Gelet op de verschillende procedurefasen en de verschillende gerechtelijke instanties zou het nuttig zijn dat de richtlijn voor elk geval aangeeft welke partij de eiser en welke de gedaagde is.

1.8. In artikel 3 zouden volgens het Comité de laatste zin van de eerste alinea, alsmede de woorden „zo zij niet zouden worden weerlegd” in de tweede alinea geschrapt moeten worden, ten einde een flexibele en voor de partijen billijke toepassing van de richtlijn te verzekeren.

Volgens het commentaar op artikel 3 in het door de Commissie opgestelde ontwerp voor een richtlijn dient de klager een wederlegbaar rechtsvermoeden (*presumptio iuris tantum*) tot stand te brengen en moet hij daartoe aantonen dat er een minder gunstige behandeling op grond van het geslacht heeft plaatsgevonden en elementen aanvoeren aan de hand waarvan de gerechtelijke instantie kan beslissen dat er onwettige discriminatie heeft plaatsgehad. Op dat moment, dus vóórdat de gedaagde de feiten weerlegt, is er reeds een rechtsvermoeden *iuris tantum* van discriminatie gerezen; daarbij komt de bewijslast dus bij de gedaagde te liggen die zal moeten aantonen dat de ongelijke behandeling om objectieve en gerechtvaardigde redenen heeft plaatsgevonden. De rechtbank of andere bevoegde autoriteit heeft dan tot taak uit te maken of dit bewijs al dan niet afdoende is om het rechtsvermoeden van discriminatie teniet te doen.

1.9. Het Comité acht het noodzakelijk dat het rechtsvermoeden gebaseerd moet zijn op feiten waaraan een vermoeden van directe of indirecte discriminatie kan worden ontleend. Op deze manier is een flexibele en doelmatige toepassing van de richtlijn mogelijk, en worden verdraaiingen of misbruik die de doelstellingen van deze richtlijn op middellange termijn zouden kunnen ondergraven, vermeden.

1.10. Het Comité kan instemmen met het feit dat de rechter of andere bevoegde autoriteit de discretionaire bevoegdheid behoudt om vertrouwelijke informatie die één van de bij een geschil betrokken partijen kan verlangen, niet te verstrekken, wanneer het doorgeven van die informatie, om buiten het geschil zelf gelegen redenen, in aanzienlijke mate schadelijk kan zijn voor de andere partij.

Deze bescherming van informatie zou beide partijen zonder onderscheid en in gelijke mate ten goede moeten komen, evenals derde betrokken partijen.

1.11. De Raad zou het driejaarlijkse voortgangsverslag over de invoering van de richtlijn vergezeld moeten doen gaan van een beoordeling van de gebleken doelmatigheid ervan in die lid-staten die de bewijslast in gevallen betreffende de communautaire voorschriften inzake het beginsel van gelijkheid thans reeds volledig omkeren, dan wel in de toekomst daartoe kunnen overgaan.

1.12. De indirecte discriminatie is een betrekkelijk nieuw begrip in de juridische literatuur. Dit begrip heeft betrekking op situaties die, hoewel in schijn van aard, toch een onevenredig effect hebben op personen van een van beide geslachten, hetgeen (wellicht onbedoeld) kan leiden tot een objectief niet te rechtvaardigen, ongelijke behandeling.

1.13. Het Comité vindt dat het, gezien zijn voor dit onderwerp getoonde belangstelling en desbetreffende reeds gedane constructieve voorstellen welke de Commissie in haar toelichting trouwens uitdrukkelijk vermeldt, óók betrokken zou moeten worden bij de beoordeling van de vorderingen die met de concrete toepassing van de richtlijn zijn gemaakt.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Er dient een nieuw artikel te worden opgenomen waarin de begrippen „eiser” en „gedaagde” nader gedefinieerd worden (zie algemene opmerkingen 1.7).

2.2. Artikel 3, lid 1

De woorden *shall ensure that*, in de originele Engelse tekst, blijken in sommige versies minder juist te zijn vertaald (b.v. in het Spaans). Correctie is nodig om juridische complicaties bij de toepassing van de richtlijn te voorkomen.

2.3. Artikel 3, lid 1

De laatste zin van artikel 3, lid 1, dient te worden geschrapt om de in paragraaf 1.8 van de algemene opmerkingen uiteengezette reden.

Om dezelfde reden dienen de woorden „zo zij niet worden weerlegd” in lid 2 van artikel 3 te worden geschrapt.

2.4. Artikel 5, lid 1

De woorden „in onevenredige mate” zouden moeten worden geschrapt.

Indirecte discriminatie vindt haar oorzaak in omstandigheden en feiten die niet zonder meer aantoonbaar zijn. De zaak wordt nog ingewikkelder als wordt bepaald dat er sprake moet zijn van een bepaalde (onevenredige) mate van benadeling. Evenredige benadeling is evenmin aanvaardbaar, terwijl de huidige tekst van het Commissievoorstel toch het tegendeel suggereert.

2.5. Artikel 5, lid 2

Deze hele zin zou door de volgende tekst moeten worden vervangen:

„Bij beslissingen over de vraag of het beginsel van gelijkheid in een individueel geval geschonden is, kan tegelijkertijd onrechtstreekse discriminatie én het ontbreken of de afwezigheid van bedoelingen bij de gedaagde worden geconstateerd.”

Deze tekst zou de rechten van de gedaagde verduidelijken.

2.6. Artikel 6

Aan het slot toevoegen: „... arbeidsbureaus, opleidingscentra enz.”

2.7. Artikel 8.2

Na de woorden „Europees Parlement” invoegen: „... en het Economisch en Sociaal Comité.”

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

**Advies over het onderwijs in de Europese Gemeenschap,
middellange-termijnperspectief, 1989-1992**

(88/C 337/20)

De Raad van de Europese Gemeenschappen heeft op 25 mei 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het EEG-Verdrag, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het onderwijs in de Europese Gemeenschap, middellange-termijnperspectief, 1989-1992.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 13 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Nierhaus.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

I. Algemene opmerkingen

1. Het Comité is van mening dat zowel de lid-staten als de gehele EG bij hun onderwijsbeleid hoognodig moeten inspelen op de uitdagingen waarmee het onderwijs, en in feite alle Europese burgers, geconfronteerd worden, nu de EG-landen tot een steeds hechterere eenheid uitgroeien. Dit is vooral belangrijk met het oog op de totstandkoming van de interne markt en de daaruit voortvloeiende veranderingen, die ten doel hebben in het Europa van de burgers optimale sociaal-economische omstandigheden te creëren.

Het initiatief van de Commissie komt des te meer gelegen, daar uit de Verdragen van Rome geen richtsnoeren voor onderwijs en cultuur af te leiden zijn. Daarom heeft de Commissie voor haar document ook de vorm van een mededeling gekozen.

2. Het Comité vindt verder dat voor een grotere continuïteit bij de samenwerking op het gebied van het onderwijsbeleid gezorgd moet worden, omdat deze samenwerking voor de doorvoering en de invulling van de Europese eenwording steeds belangrijker wordt. Hiertoe moeten op middellange termijn met betrekking tot centrale thema's en activiteiten prioriteiten gesteld worden.

3. Het Comité vindt het onderhavige Commissiedocument in dit verband om drie redenen van belang:

3.1. In de eerste plaats wordt hiermee een verdere aanzet tot bezinning op enige hoofddoelstellingen van het onderwijs en de opvoeding van de komende generatie gegeven, in het licht van de groeiende culturele en economische integratie van de lid-staten van de EG, met alle daaruit voortvloeiende kansen en uitdagingen. Onontbeerlijk voor verdergaande, concrete maatregelen is een intensieve uitwisseling van ervaringen met als

doel, een brede consensus van allen die op nationaal en EG-niveau voor het onderwijsbeleid verantwoordelijk zijn, tot stand te brengen.

3.2. Voorts worden hierdoor prioriteiten gesteld die een voorwaarde voor het vrije verkeer en de vrije vestiging in de Gemeenschap vormen en uit dien hoofde geregeld moeten worden. Met het oog op de voltooiing van de interne markt hecht het Comité veel belang aan het aangekondigde werkprogramma voor de periode tot 1992.

3.3. Ten slotte worden hiermee reeds lopende programma's en activiteiten geïnventariseerd en in een groter perspectief van onderwijsbeleid geplaatst. Dit zou volgens het Comité eventueel in een aparte mededeling van de Commissie op een later tijdstip nog intensiever kunnen gebeuren — waarbij dan ook tussentijdse resultaten vermeld (kunnen) worden — zodat alle hiermee belaste personen en instanties op nationaal en EG-niveau steeds over actuele informatie inzake lopende programma's beschikken.

4. Met de opmerking van de Commissie dat de uiteenlopende activiteiten van de EG op onderwijsgebied de laatste jaren het risico van versnippering inhouden, moet helaas worden ingestemd. Dit is onder meer toe te schrijven aan het feit dat bepaalde plannen m.b.t. onderwijs en opvoeding vaak voorgesteld en financieel gesteund worden als deelactiviteiten van een groter programma (b.v. de ontwikkeling van nieuwe technologie, zoals die in het kader van ESPRIT).

II. Bijzondere opmerkingen

1. Een aanzet tot gemeenschappelijke onderwijsdoelstellingen in de scholen van de lid-staten ligt allereerst in de economische en maatschappelijke uitdaging die van de ontwikkeling en verbreding van de nieuwe technologie uitgaat en waarmee alle industrielanden te maken hebben. Gevolg hiervan is een toenemende behoefte aan hooggeschoold personeel op een steeds gecompliceerder wordende arbeidsmarkt. Minder geschoolde en in een ongunstige positie verkerende groepen dreigen daardoor kansloos in de marge van de samenleving terecht te komen.

Een dergelijke polarisatie met toespitsing van de maatschappelijke tegenstellingen tussen groepen met een hoge levensstandaard en marginale groeperingen, zou een op den duur onacceptabele sociaal-economische belasting voor de samenleving inhouden, waarvan ook het Europees beleid de terugslag zou kunnen onder vinden.

In de achtergebleven regio's van de Gemeenschap zou deze ontwikkeling extra hard aankomen.

Het Comité schaart zich daarom achter de opvatting van de Commissie dat ook het onderwijsbeleid — dat, algemeen gesproken, de sleutel tot een brede deelname aan de maatschappij vormt — een belangrijke rol bij de afbraak van regionale en sociale verschillen moet vervullen. Niet alleen de inspanningen van de afzonderlijke lid-staten, maar ook EG-subsidies, b.v. in het kader

van de regionale en sociale fondsen, dienen met het oog op het middellange-termijnperspectief tot 1992 opgevoerd te worden.

2. De technologische uitdaging vraagt echter nog om een ander antwoord. De staatshoofden en regeringsleiders hebben tijdens de laatste bijeenkomst van de Europese Raad te Hannover veel nadruk gelegd op het sociale aspect van de economische integratie, waarvoor een consensus van alle economische en sociale groeperingen nodig is.

Wil de nieuwe technologie met haar veranderde, kwalitatief zwaardere eisen t.a.v. bekwaamheid geaccepteerd worden, dan moeten ook de kwalificatieprofielen veranderd worden: reeds in het basisonderwijs en de gehele leerplichtperiode door dient met het oog op deze nieuwe eisen aan een veelzijdige persoonlijke ontwikkeling gewerkt te worden, zodat mensen gevormd worden die in de maatschappij kunnen functioneren. In het onderwijs- en opleidingsstelsel moet evenzeer worden gestreefd naar het bijbrengen van vakkennis als naar het aankweken van creatieve, kunstzinnige, sociale en taalkundige vaardigheden. Deze doelstellingen sluiten geheel aan bij de eisen die mensen op hun werk, in de maatschappij en in de privésfeer gesteld worden.

Dit aspect van het onderwijsbeleid komt in het Commissiedocument nauwelijks aan de orde. Nu de traditionele grenzen tussen algemene, beroepsmatige en technische vorming vervagen, worden ondernemingsgeest en aanpassingsvermogen steeds belangrijkere eigenschappen. Hiermee zou de Commissie meer rekening moeten houden, en zij zou met betrekking tot dit punt een apart voorstel moeten indienen. In dit (en eventueel ook ander) verband zou het Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding (Cedefop) moeten worden ingeschakeld.

3. De Europese Gemeenschap bestaat niet alleen uit een netwerk van formele regelingen, politieke intentieverklaringen en marktmechanismen. Ook al zijn deze misschien belangrijk voor een verdergaande integratie van de lid-staten, zij zijn uiteindelijk niet de oorzaak, maar op de lange termijn slechts het gevolg van een groeiend Europees bewustzijn bij de jeugd.

Daarom steunt het Comité alle maatregelen die erop gericht zijn, geleidelijk aan een Europese dimensie in de leerplannen te brengen.

Hoewel op dit gebied eigenlijk geen bindende voorschriften gegeven kunnen worden, zou de EG de nationale onderwijsinstanties in elk geval voorstellen moeten voorleggen en echte stimulansen moeten bieden. In het bijzonder zou de Commissie leerplanmodulen en onderwijsmateriaal moeten ontwikkelen, die een op de doelstellingen van de Verdragen van Rome gericht, maar wel objectief beeld van de Gemeenschap geven. Daar jongeren blijkens de geciteerde enquête over het geheel genomen positief ten opzichte van de EG staan, maar het hun aan informatie ontbreekt, stemt het Comité

nadrukkelijk in met de naast de bestaande programma's (EURYDICE, ERASMUS, COMETT, enz.) geplande maatregelen (zie 3.10 van de mededeling).

4. Het Comité wijst in dit verband ook nog eens op het belang van het programma „YOUTH for Europe”, omdat een wederzijdse kennismaking van jongeren uit de verschillende lid-staten naar zijn mening de beste basis voor de groei van een Europees bewustzijn is. Het vindt dat dit programma, gezien het belang dat de gehele EG bij de totstandkoming van de interne markt in 1992 heeft, een flinke financiële injectie zou moeten krijgen en o.a. in sterke mate op de beroepsbevolking en op degenen die nog onderwijs volgen, gericht moet zijn.

De generatie die Europa op dit moment actief gestalte geeft, dient echter te beseffen dat de jeugd met kritische blik juist die elementen van het economische en politieke streven naar eenwording volgt, die nog niet overtuigend geslaagd zijn. Een Europees georiënteerde inhoud van de leerplannen zal echter meer effect sorteren en overtuigender zijn, naarmate de EG in de praktijk, met haar gevolgen en regelingen voor alle burgers, en in het bijzonder de jeugd, beter overkomt.

Het Comité stemt volledig in met de opvatting van de Commissie dat jongeren de mogelijkheid moeten hebben, hun recht als kiezers van een rechtstreeks gekozen Europees Parlement uit te oefenen. Zij hebben echter nog geen afdoende antwoord gekregen op de vraag, welke beslissingsbevoegdheden dit door hen direct gekozen parlement zou hebben. Er is hier in feite sprake van een wisselwerking: wij hopen dat tot echte Europeanen opgevoede jongeren tot stand zullen brengen wat wijzelf misschien niet hebben kunnen realiseren.

5. De Commissie benadrukt in haar mededeling terecht het belang van samenwerking tussen scholen en het bedrijfsleven. Deze samenwerking is vooral op het gebied van (na)scholing belangrijk en zou in aanzienlijke mate tot een hogere kwalificatie van werknemers kunnen bijdragen. Dit geldt b.v. voor dualistische beroepsopleidingsstelsels, samenwerking van bedrijven en (hoger)-onderwijsvoorzieningen bij nascholingscursussen op het lokale vlak en het organiseren van stages in het kader van docentenopleidingen en -bijscholingscursussen. Omdat het onderwijs een steeds sterkere theoretische inslag krijgt (vooral door het opkomen van de nieuwe technologie in veel beroepsbezigdheden), maar de praktische toepassing hiervan op de werkplaats snel veroudert, is nauwe samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven op het gebied van (na)scholing onontbeerlijk voor een goede kwalificatie van de werknemer.

Het Comité ziet daarom vol verwachting uit naar de eerste voorstellen voor een EG-strategie m.b.t. (na)scholing in het bedrijf, die tot een recht van de werknemers uitgebouwd moet worden, vooral omdat de Commissie in dit kader onder meer wil onderzoeken in hoeverre

de beroepsopleiding tot het terugdringen van de werkloosheid kan bijdragen.

De werkloosheid in de Gemeenschap is op zichzelf al een klemmend sociaal-economisch probleem van de eerste orde. Deze zou in verband met het vrije verkeer van werknemers bovendien een extra belemmering voor de acceptatie van vreemdelingen kunnen vormen. Dit probleem kan daarom des te moeilijker alleen met de middelen van het onderwijsbeleid worden aangepakt.

6. Een kernprobleem in de EG, dat met het oog op „1992” nog duidelijker aan de dag zou kunnen treden, ligt in de verscheidenheid van talen binnen de Gemeenschap. Alle pogingen van de EG om het onderwijs in EG-talen op school verder uit te bouwen worden door het Comité toegejuicht en gesteund. Kennis van een of meer EG-talen zal voor praktisch de gehele beroepsbevolking een belangrijke kwalificatie worden. Bovendien zal kennis van EG-talen alle burgers in de Gemeenschap goed van pas komen. Het Comité doet hier in het bijzonder een beroep op de lid-staten, omdat EG-activiteiten en -programma's op dit gebied hoogstens positief en ondersteunend kunnen werken. De EG zou de lid-staten moeten verzoeken of zelfs van hen moeten eisen dat zij openbaar maken welke stappen zij nemen om jongeren zo goed mogelijke kansen te bieden — met name door voor voldoende docenten en leer-middelen te zorgen — om zich op taalgebied te ontwikkelen. In dit verband zou van de door massa-media geboden mogelijkheden gebruik gemaakt moeten worden.

Het lijkt zinvol, verplicht onderwijs in enkele EG-talen in te voeren. Het is echter wel een zeer ambitieus streven voor de lange termijn, te willen bereiken dat binnen de nationale onderwijsstelsels les in alle officiële Gemeenschapstalen gevolgd kan worden.

Het zou in ieder geval dienstig zijn de lid-staten ertoe aan te sporen verplicht of, ten minste, facultatief onderwijs van een EG-taal op de basisschool in te voeren, voor zover dit nog niet is gebeurd.

De Commissie spreekt er terecht haar bezorgdheid over uit dat kinderen van migrerende werknemers een nieuwe achtergestelde groep kunnen gaan vormen als de taalbarrière een onoverkomelijke hindernis voor integratie in het onderwijs en de maatschappij wordt. Daarom moet er d.m.v. bilaterale culturele overeenkomsten en een beter gebruik van reeds bestaande EG-richtlijnen⁽¹⁾ voor gezorgd worden dat alle betrokken kinderen en jongeren de mogelijkheid tot taalintegratie in hun gastland krijgen.

⁽¹⁾ Zie de richtlijn van 25 juli 1977 inzake het onderwijs aan de kinderen van migrerende werknemers (PB nr. L 199 van 6. 8. 1977).

7. De bredere aanpak van de milieubescherming, met alle hiermee samenhangende vereisten en aspecten, is een van de grootste, of misschien wel het grootste probleem waarmee de EG de komende decennia te maken zal krijgen. Willen technische voorschriften en politieke beslissingen op milieugebied geaccepteerd worden, dan is een eerste voorwaarde dat bij de jonge generatie milieubewust gedrag aangekweekt en verder ontwikkeld wordt. Het Comité betreurt het dat dit belangrijke educatieve doel in de onderhavige mededeling slechts zijdelings aan de orde komt en blijkbaar ook onder de gemeenschappelijke doelstellingen t.a.v. het onderwijsbeleid niet de plaats krijgt die het toekomt.

Het Comité stelt derhalve voor dat de Commissie in haar „middellange-termijnperspectief” de lijn doortrekt naar haar „Voorstel voor een beschikking van de Raad inzake de preventie van milieuaantasting door acties op het gebied van onderwijs en opleiding” [doc. COM(88) 202 def.], zodat beide voorstellen op elkaar worden afgestemd en elkaar op zinvolle wijze kunnen aanvullen.

8. Naast het reeds genoemde fundamentele probleem van een gemeenschappelijk onderwijsbeleid is er grote behoefte aan regelgeving in de praktijk, welke in de mededeling ook reeds als ophanden zijnde Raadsbesluiten wordt aangekondigd. Met het oog op de voltooiing van de interne markt gaat het hierbij met name om de wederzijdse erkenning van school- en beroepsdiploma's. Het Comité verwacht dat de volgende regelingen getroffen *c.q.* serieus verder uitgewerkt zullen worden:

- wederzijdse erkenning van kwalificatie-eisen voor de toegang tot de universiteit,
- wederzijdse erkenning van schooldiploma's, m.n. waar het gaat om onderwijs dat binnen de leerplicht valt,
- wederzijdse erkenning van diploma's ter afsluiting van een beroepsopleiding,
- wederzijdse erkenning van hogeschool- en universitaire diploma's⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Zie het op 30 juni 1988 bepaalde gemeenschappelijk standpunt van de Raad ten aanzien van de richtlijn betreffende een algemeen stelsel van erkenning van hoger-onderwijsdiploma's waarmee beroepsopleidingen van ten minste drie jaar worden afgesloten.

Het Comité is zich ervan bewust dat dit een moeilijke opgave is, als men ervan uitgaat dat deze erkenning nog niet eens aan het eind van een misschien helemaal niet op alle gebieden wenselijke harmonisering van onderwijssystemen staat. De erkenning van diploma's kan daarom niet formeel, maar alleen na afweging van de eraan ten grondslag liggende genoten opleiding tot stand komen. Daar het niet volstaat voor ieder geval apart bilaterale overeenkomsten met het oog op de voltooiing van de interne markt te sluiten, zou het initiatief voor de nodige EG-regelingen van de Gemeenschap zelf moeten uitgaan.

9. Het Comité is echter ook van mening dat een hele reeks belangrijke initiatieven door de Commissie al op korte termijn kan worden genomen *c.q.* doorgevoerd. Hiertoe behoren:

- het opnemen van op Europa betrekking hebbende onderwerpen in docentenopleidingen en nascholingscursussen om er met name voor te zorgen dat docenten en leraren alle nodige bekwaamheid bezitten,
- de uitwisseling en het wederzijds profiteren van beproefde onderwijsmodellen van de verschillende EG-landen,
- het gebruik van adequate nieuwe technieken in opleiding en nascholing,
- de intensivering van de voorlichting over opleiding en beroepskeuze met het oog op de gemeenschappelijke markt in 1992.

10. Omdat leerlingen die in 1992 de school verlaten, met een arbeidsmarkt op EG-schaal geconfronteerd zullen worden, moet nú reeds op de scholen informatie over de mogelijkheden t.a.v. beroepsopleiding en werkgelegenheid in de gehele EG verstrekt worden.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een aanbeveling van de Raad aan de lid-staten ter bevordering van de samenwerking tussen openbare elektriciteitsbedrijven en zelfopwekkers⁽¹⁾

(88/C 337/21)

De Raad heeft op 1 juni 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 235 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen inzake het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor energie, nucleaire vraagstukken en onderzoek, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Mainetti.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen (één onthouding) is goedgekeurd.

Het Comité staat volledig achter de beoogde doelstellingen en onderschrijft derhalve de door de Commissie voorgestelde aanbeveling als teken van politieke wil en als opsomming van te nemen maatregelen.

Wel vindt het dat hierbij enige kanttekeningen kunnen worden geplaatst. Daarmee wenst het de aandacht te vestigen op problemen die de lid-staten mogelijk anderszins zouden kunnen ondervinden bij de uitvoering van deze aanbeveling en de onderlinge afstemming van het bestaande beleid. Ook wil het enkele suggesties doen ter stimulering van de ontwikkeling van HAW-energie⁽²⁾.

1. Inleiding

1.1. Het voorstel voor een aanbeveling van de Raad ter bevordering van de samenwerking tussen de elektriciteitsbedrijven die zorgen voor de openbare elektriciteitsvoorziening en zelfopwekkers⁽³⁾ moet worden gezien vanuit de optiek van de energiedoelstellingen van de Gemeenschap⁽⁴⁾, waarin het accent onder meer ligt op energiebesparing en diversificatie van energiebronnen ter vermindering van de afhankelijkheid van olie-invoer, en op milieubescherming.

1.2. In dit voorstel is verwerkt de eerdere aanbeveling 77/714/EEG van de Raad van 25 oktober 1977 gericht op „het bevorderen van de gecombineerde opwekking van warmte en kracht en het nuttig gebruik van de restwarmte”⁽⁵⁾.

2. Opmerkingen

2.1. Er bestaat nog steeds een levendige interesse voor deze energiebronnen. Deze produktievorm dient

dus te worden gestimuleerd uit overwegingen van milieu- en energiebeleid, hoewel de Commissie erop wijst dat in toenemende mate betwijfeld wordt of deze energievormen een bijdrage van betekenis kunnen leveren tot de energiebalans van de Gemeenschap in 1995 (pas na 2000 zullen deze energievormen circa 5% van de primaire energiebehoeften van de Gemeenschap kunnen dekken).

2.1.1. Ook het feit dat fossiele brandstoffen volgens huidige lange-termijnprognoses in het energieverbruik van de Gemeenschap een belangrijke rol zullen behouden, kan vertragend werken; de wereldreserves hebben zich de laatste tijd gunstig ontwikkeld (de aardolie-reserves namen toe van 71 275 miljoen t in 1970 tot 121 554 miljoen t eind 1987 en de aardgasreserves van 32 540 miljoen toe in 1970 tot 87 160 miljoen toe eind 1987), hetgeen tot een toename van het aanbod van deze brandstoffen en tot een prijsaanpassing zou moeten leiden. Weliswaar moet hierbij rekening worden gehouden met milieu-eisen.

2.1.2. Deze situatie is een reden te meer om aan de alternatieve energiebronnen zoveel mogelijk aandacht te besteden en de belemmeringen die tot op heden de ontwikkeling ervan hebben bepaald, te overwinnen.

2.1.3. In dit verband zou het nuttig zijn, de ontwikkeling van deze energiebronnen te stimuleren door maatregelen die gericht zijn op al beproefde en — zij het op lange termijn — economisch verantwoorde toepassingen. Voor het overige zou met name aan onderzoek en demonstratie aandacht moeten worden besteed.

2.1.4. Het advies dat het Economisch en Sociaal Comité op 21 mei 1986 over het gemeenschappelijk ontwikkelingsprogramma voor nieuwe en hernieuwbare energiebronnen heeft uitgebracht, moet eveneens in dit licht worden gezien⁽⁶⁾.

2.2. Waterkracht neemt in enkele lid-staten al een belangrijke plaats in als duurzame energiebron.

2.2.1. In 1986 werd met deze energiebron 117 634 GWh opgewekt (Gemeenschap van 12 lid-staten), waarvan circa 23 000 GWh door zelfopwekkers, op een totale elektriciteitsproduktie van 1 518 731 GWh.

⁽¹⁾ PB nr. C 172 van 1. 7. 1988, blz. 9.

⁽²⁾ HAW staat voor hernieuwbare (duurzame) energie, energie uit afvalstoffen en warmte/krachtkoppeling.

⁽³⁾ Voor de definitie van zelfopwekkers zij verwezen naar blz. 4, punt 11 van het voorstel voor een aanbeveling van 4 mei 1988.

⁽⁴⁾ Resolutie van de Raad van 16 september betreffende nieuwe doelstellingen inzake het energiebeleid van de Gemeenschap voor 1995 en de convergentie van het beleid van de lid-staten (PB nr. C 241 van 25. 9. 1986).

⁽⁵⁾ PB nr. L 295 van 18. 11. 1977.

⁽⁶⁾ PB nr. C 207/11 van 18. 8. 1986, blz. 11.

2.2.2. Het belang van een zo groot mogelijke benutting van deze energiebron rechtvaardigt zelfs het bouwen van mini-centrales.

2.3. Bij de alternatieve energiebronnen moet verder ook windenergie worden genoemd, waarvan het aandeel is toegenomen. Vandaag de dag is windenergie voor het opwekken van elektriciteit in meer afgelegen of ontoegankelijke gebieden met goede windomstandigheden economisch interessant (de gemiddelde windsnelheid moet hoog genoeg zijn en sterke windstoten mogen niet of slechts uiterst zelden voorkomen).

2.3.1. In dit verband moet Denemarken worden genoemd, dat waarschijnlijk met de meeste installaties in deze ontwikkeling voorop staat. In december 1985 waren er in Denemarken 1 400 windkrachtgeneratoren met een totaal vermogen van 62 MW. Bovendien zijn er zogenaamde „windmolenparken” gebouwd, met eenheden van 750 kW elk (bijvoorbeeld het „Masned Windmolepark”). Er worden nu parken met ieder 2 000 kW vermogen gebouwd. Tijdens de meest recente conferentie over windenergie in Herning is aangekondigd, dat er in de komende vijftien jaar met hoofdzakelijk in Denemarken, Nederland en het Verenigd Koninkrijk opgestelde installaties een totaal vermogen van meer dan 3 000 MW zal worden gerealiseerd. Vermeld zij eveneens het PAOLO-programma, dat in Spanje op energiegebied wordt verwezenlijkt.

2.4. Elektriciteitsopwekking door het benutten van de getijdenstroming kan echter grote problemen voor het milieu met zich meebrengen, aangezien de natuurlijke omgeving er ingrijpend mee zou worden verstoord.

2.5. Ook bij vuilverbranding doen zich op het ogenblik ernstige milieuproblemen voor, zodat een verdergaande toepassing wordt beperkt. De kwestie wordt binnen de communautaire instellingen diepgaand bestudeerd.

2.5.1. Elektriciteitsopwekking uit afvalstoffen vormt nochtans een doelstelling die niet losgelaten mag worden, maar beslist moet worden bevorderd (niet zozeer uit energetisch oogpunt, maar juist vanwege de bijdrage die ervan mag worden verwacht voor de oplossing van de milieuproblemen).

2.5.2. Daarnaast dienen initiatieven te worden aangemoedigd die gericht zijn op de opleiding van deskundigen die technisch garant kunnen staan voor de bouw en de exploitatie van de installaties. In dit verband zou samenwerking tussen de lid-staten wenselijk zijn, gezien de bijdrage die de landen die dit probleem al hebben opgelost, zullen kunnen leveren.

2.6. Van de door de Commissie genoemde vormen van stroomopwekking biedt de warmte/krachtkoppeling in de industriële sectoren en in de plaatselijke elektriciteitsbedrijven bijzondere, welbekende voordelen (er wordt immers al een rendement bereikt van max. 80 % van de gebruikte primaire energie tegen 35 à 40 % in centrales met condensatieturbines), waarbij wel rekening moet worden gehouden met de factoren die de ontwikkeling ervan bepalen: de geproduceerde warmte moet met name ook afgezet kunnen worden.

2.6.1. Bekend zijn niet alleen de belangrijke resultaten die bereikt zijn met energiebesparende maatregelen, maar ook de gevolgen voor de elektromechanische industrie en voor het milieu, en de positieve invloed hiervan op de werkgelegenheid.

2.7. De benutting van door de landbouw geproduceerde bio-energie lijkt nog niet actueel. Er wordt overigens in de Gemeenschap wel al over nagedacht.

2.8. De situatie is op het ogenblik dus zó dat de onderhavige aanbeveling vooralsnog alleen echt van belang is m.b.t. energie uit waterkracht, benutting van industriële restwarmte en warmte/krachtkoppeling.

2.9. Het belang van de voorgestelde aanbeveling — mede wat de betekenis van de daarvan afgeleide economische gevolgen betreft — maakt dat de lid-staten de nodige aandacht dienen te besteden aan de redelijkerwijs te verwachten/mogelijke ontwikkeling van de vraag naar elektriciteit in de Gemeenschap, opgesplitst naar verbruikscategorie.

2.9.1. De laatste jaren zijn er heel wat tekenen die erop wijzen dat zich in de grote basisindustrieën crisisverschijnselen voordoen. Voorbeelden hiervan zijn de herstructurerings-, reorganisatie- en omschakelingsplannen die op het ogenblik in verschillende bedrijfssectoren worden besproken (staalindustrie, machinebouw, chemie, raffinaderijen).

2.9.2. Voor deze crisisverschijnselen zijn talrijke en ingewikkelde redenen aan te wijzen, maar dit is niet de plaats om daarop in te gaan.

2.9.3. Een van de redenen, die niet op zichzelf staat, en die een belangrijke bijdrage tot de gedachtenvorming hieromtrent zou kunnen leveren, is de op het ogenblik té grote productiecapaciteit bij een geringe vraag (mede doordat de capaciteit zich elders uitbreidt) en de in sommige lid-staten dalende vraagtrends.

2.9.4. Mede ten gevolge van de al getroffen en nog uit te voeren energiebesparende maatregelen is het energieverbruik in de grootindustrie — hoewel nog altijd hoog als gevolg van de soort bewerkingen die er plaatsvinden — inderdaad gematigd, ook al volgt het gebruik de natuurlijke stijgende lijn.

2.9.5. Daarentegen is in het midden- en kleinbedrijf, mede t.g.v. deze crisis in sommige industriële sectoren en in tegenstelling ermee, overal groei waarneembaar, hetgeen op korte en middellange termijn tot een toename van het elektriciteitsverbruik zou moeten leiden.

2.9.6. Ook mag logischerwijs worden aangenomen dat het elektriciteitsverbruik van de gewone consument overal toeneemt, hoewel de omvang van de stijging van lid-staat tot lid-staat zal variëren.

2.10. Daarbij moet bedacht worden, dat de in de aanbeveling bepleite samenwerking dient te leiden tot een rechtvaardige en evenwichtige verdeling van kosten en baten tussen zelfopwekkers en openbare elektriciteitsbedrijven.

2.10.1. Alleen deze laatste hebben immers de door niemand betwiste taak de nationale elektriciteitsvoorziening veilig te stellen, zowel kwalitatief (spanning en frekwentie) als kwantitatief (reservevermogen en distributienet).

2.10.2. Verbetering van de betrekkingen tussen deze categorieën bedrijven betekent het doorzien en voorkomen van mogelijke verschillen, met inschatting van de gevolgen ervan, zonder aan de andere kant het risico te lopen overdreven behoedzaam of al te optimistisch te werk te gaan.

2.11. Vanuit dit gezichtspunt moeten ook de andere diensten die de openbare bedrijven in een dergelijk systeem kunnen leveren, uiterst aandachtig worden bezien — steeds uitgaande van een evenwichtige taakverdeling tussen het openbare elektriciteitsbedrijf en de zelfopwekker.

2.11.1. Onder deze diensten vallen hoofdzakelijk:

- het transport van door zelfopwekking geproduceerde energie via het openbare net van producent naar afnemer,
- de voorzieningen voor aansluiting van de netten en noodleveranties.

2.11.2. Kortom, de diensten die het openbare net moet verlenen als „energiebank”, met als doel de maximale benutting van alle energiebronnen.

2.12. Ten aanzien van de prijzen die voor de levering van elektrische energie aan het openbare net moeten worden vastgesteld (punt 3.2 van de aanbeveling), zullen de steunmaatregelen voor de bevordering van de energieproductie op HAW-basis naast een aandeel dat is gerelateerd aan vermeden variabele kosten (brandstof-equivalenten) — volgens de in de lid-staten op het ogenblik meest voorkomende gebruiken —, eveneens een aandeel voor vermeden vaste kosten moeten omvatten, te relateren aan de betrouwbaarheid van de leveranties aan het openbare net.

2.12.1. Er zouden echter van overheidswege ook andere stimulansen moeten worden gegeven, b.v. ter bevordering van:

- het gebruik van lokale energiebronnen,
- diversificatie van brandstoffen,
- daaruit voortvloeiende energiebesparingen,
- minder belasting van het milieu.

2.12.2. Die elementen, die in overeenstemming met de afzonderlijke nationale omstandigheden moeten worden uitgewerkt, zouden eveneens de duidelijkheid en doorzichtigheid van de gegevens ten goede komen.

2.13. Gerichte financiële steunmaatregelen zouden de produktie van elektriciteit kunnen bevorderen — met name op het gebied van warmte/krachtkoppeling — door inschakeling van gasturbines in het thermisch proces van industriële zelfopwekkers die over grote hoeveelheden stoom in hun fabrieken beschikken.

2.13.1. In het geval dat de extra geproduceerde energie wordt doorgeleverd aan het openbare elektriciteitsnet, zouden de kosten die aan *repowering*⁽¹⁾ verbonden zijn, moeten worden meegenomen in de berekening van de prijs die de zelfopwekker door het openbare elektriciteitsbedrijf betaald zou krijgen. Te dien einde zouden *a priori* de beide partijen het eens moeten zijn over het principe van leverantie om, in het algemeen belang, na te gaan of de programma's compatibel zijn.

3. Conclusies

3.1. Een eerste noodzakelijke voorwaarde voor enigerlei vorm van samenwerking tussen bedrijven is de wil van partijen, zich aan een mentaal groeiproces te onderwerpen dat leidt tot de gezamenlijke nadere invulling van de doelstelling tot betere resultaten te komen.

3.2. Bij de zelfopwekker zullen economische belangen vooropstaan, terwijl het openbaar elektriciteitsbedrijf ook moet denken aan zijn verantwoordelijkheid om in de behoeften van de samenleving te voorzien. Deze twee groepen doeleinden zijn dus niet geheel vergelijkbaar en het feit dat de verplichtingen (juridisch, administratief en technisch) onder de lid-staten uiteenlopen, maakt het er ook niet gemakkelijker op, deze belangen op één noemer te brengen. De lid-staten moeten er daarom voor zorgen dat deze verplichtingen die voor openbare bedrijven een rem vormen op de afname van door zelfopwekkers geproduceerde elektriciteit, worden opgeheven en dat de belangen van openbare elektriciteitsbedrijven en van zelfopwekkers — voor zover haalbaar — op één noemer worden gebracht.

3.3. Ook zal bij de toepassing van de aanbeveling moeten worden voorkomen dat maatregelen met een specifieke termijn, ook al liggen er geldige en onbetwiste beginselen aan ten grondslag, het evenwicht verstoren tussen de rollen die beide partijen vervullen, en dus de stabiliteit van de samenwerking in gevaar brengen.

⁽¹⁾ *Repowering*: verbetering van het rendement van een traditionele thermische centrale (brandstof, stoom, elektriciteit) door voorschakeling van gasturbines met het oogmerk de hoeveelheid opgewekte elektriciteit te vergroten, het totale rendement van de elektriciteitsproductie te verhogen door gebruik te maken van de warmte in de uitlaatgassen van de gasturbines en deze niet langer door de schoorsteen te laten verdwijnen, maar te benutten voor stoomproductie (stoom die dan weer gebruikt wordt voor de aandrijving van gewone turbines).

3.4. Met andere woorden, de voorgestelde maatregelen ter verwezenlijking van de principiële doelstellingen dienen flexibel te zijn, zodat beter kan worden inge-

speeld op de achtereenvolgende stadia in de ontwikkeling van vraag en aanbod van elektriciteit.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de informatie van de bevolking over de bij stralingsgevaar toepasselijke maatregelen ter bescherming van de gezondheid en over het alsdan te vertonen gedrag

(88/C 337/22)

De Raad van de Europese Gemeenschappen heeft op 30 juni 1988 besloten, overeenkomstig de bepalingen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, en met name artikel 31 hiervan, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor energie, nucleaire vraagstukken en onderzoek, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 oktober 1988 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Saiu.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 259e zitting (vergadering van 27 oktober 1988) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen (één onthouding) is goedgekeurd.

Het Comité stemt in met het doel van het voorstel voor een richtlijn van de Commissie, t.w. tenuitvoerlegging van procedures en maatregelen m.b.t. voorlichting aan de bevolking om de feitelijke bescherming van de volksgezondheid in geval van stralingsgevaar te verbeteren. Het Comité is echter van mening dat de voorgestelde wijze van uitvoering in het huidige stadium te kort schiet en, in het licht van o.m. het kernongeluk van Tsjernobyl, niet aan de verwachtingen van de bevolking tegemoet komt. Daarom wordt de Commissie nadrukkelijk verzocht, de in dit advies vervatte opmerkingen en wijzigingsvoorstellen in haar voorstel te verwerken.

1. Opmerkingen vooraf

1.1. Allereerst spreekt het Comité zijn bezorgdheid uit over het feit dat het gehouden is, op zo korte termijn advies over het richtlijnvoorstel van de Commissie uit te brengen. Hierdoor heeft het niet voldoende ruggespraak kunnen houden, terwijl dit, met het oog op de gevolgen van het nucleair ongeluk van Tsjernobyl, juist bijzonder belangrijk is. Een dergelijke situatie, waarop het Comité in het verleden reeds hevige kritiek heeft geuit, belem-

mert het Comité in de uitoefening van de adviesfunctie die het krachtens de bepalingen van het Euratom-Verdrag, en met name artikel 31 hiervan, bezit.

1.2. Het Comité behoudt zich dan ook het recht voor, de door de EG ter toepassing van Hoofdstuk III van het Euratom-Verdrag betreffende de bescherming van de gezondheid genomen maatregelen, die door de Commissie in haar mededeling van augustus 1986 al waren toegezegd, later alsnog aan een grondig onderzoek te onderwerpen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Gezien de — al vaak beschreven — situatie die zich als gevolg van het nucleaire ongeluk in Tsjernobyl heeft voorgedaan, is het absoluut noodzakelijk maatregelen uit te werken en te nemen om de bevolking voor te lichten, zodat de volksgezondheid in geval van stralingsgevaar beter feitelijk beschermd is. Bij dit ongeluk is gebleken dat vanuit het oogpunt van stralingsblootstelling de gehele EG-bevolking in feite in de omgeving van een kerncentrale woont.

2.2. Wanneer op voorlichtingsgebied gemeenschappelijke principes en specifieke bepalingen worden vastgesteld ter aanvulling van de richtlijn van de Raad van 15 juli 1980⁽¹⁾, als gewijzigd bij de richtlijn van 3 september 1984⁽²⁾, „met betrekking tot de basisnormen voor de bescherming van de gezondheid der bevolking en der werkers tegen de aan ioniserende straling verbonden gevaren”, wordt ingespeeld op de verwachtingen en de wensen van de bevolking in de EG om volledig, en tevens op coherente en betrouwbare wijze geïnformeerd te worden. Bovendien dient nog eens benadrukt te worden dat de informatie begrijpelijk moet zijn. Het zou daarbij zinvol zijn als de Commissie, overeenkomstig artikel 32 van het Euratom-Verdrag, de in artikel 30 omschreven basisnormen zou herzien of aanvullen, zodat zij bij de gehele bevolking ingang vinden en een begrip worden. Tevens zou de Commissie voor de coördinatie van de voorlichting moeten zorgen.

2.3. In dit verband zou alle lid-staten verzocht moeten worden, overeenkomstig artikel 33 van het Euratom-Verdrag (waarin bepaald wordt dat zij de nodige maatregelen m.b.t. onderwijs, opvoeding en beroepsopleiding moeten nemen), ervoor te zorgen dat in de onderwijsprogramma's basisbegrippen worden opgenomen op het gebied van radioactiviteit, beoordeling hiervan en meeteenheden, alsmede stelsels voor de gebruikelijke maten, gewichten en volumes, zodat de bevolking van jongs af aan met deze begrippen vertrouwd kan raken.

2.4. Het Comité stemt daarom in met het door de Commissie nagestreefde doel en staat positief tegenover een richtlijn op dit gebied. Hierdoor krijgen verscheidene verlangens hun beslag die het Comité zelf geformuleerd heeft, met name in zijn advies van 25 februari 1987 over het „ontwerp-voorstel voor een beschikking van de Raad inzake een communautair systeem voor de snelle uitwisseling van gegevens in geval van abnormaal hoge radioactiviteit of een kernongeval”⁽³⁾, waarin gesteld wordt dat „dringende maatregelen nodig zijn om het vertrouwen van de bevolking in de voorlichting te herstellen en te versterken”.

2.5. Het Comité drong in dit zelfde advies tevens aan op initiatieven op het gebied van o.a. de verstrekking van informatie aan de bevolking, in het bijzonder popularisering van de informatie, en van preventieve voorlichting en scholing.

2.6. Goedkeuring van een richtlijn m.b.t. voorlichting aan de bevolking strookt bovendien met de bepaling van artikel 3 van de beschikking van de Raad van 14 december 1987 „inzake een communautair systeem voor de snelle uitwisseling van gegevens in geval van

abnormaal hoge radioactiviteit of een kernongeval”⁽⁴⁾. Het is de bedoeling dat het richtlijnvoorstel op deze bepalingen een aanvulling vormt.

2.7. Het Comité wijst erop dat voorlichting aan de bevolking over de diverse risico's van technologische of andere (nucleaire, chemische, biologische of natuurlijke) oorsprong en over de in een noodgeval te nemen gezondheidsbeschermende maatregelen en de aan te houden handelwijze, niet alleen een zaak van wet- en regelgeving is. Het feit dat besloten is dat de bevolking voorgelicht is of wordt, wil dus nog niet zeggen dat dit inderdaad het geval is; er moet namelijk voor gezorgd worden dat de informatie ook door iedereen ontvangen en begrepen wordt. De bevolking die in de buurt van een kerncentrale woont, dient van beschermende maatregelen en plannen m.b.t. noodsituaties kennis te kunnen nemen.

2.8. De Commissie heeft met haar voorstel slechts bepaalde principes willen vastleggen die aan de voorlichting van de bevolking ten grondslag zouden moeten liggen. Wil een dergelijke richtlijn echter effect sorteren, dan dient in ieder geval aan de volgende voorwaarden voldaan te worden:

- de bevolking dient daadwerkelijk informatie te kunnen krijgen,
- de bevolking moet vertrouwen hebben in de kanalen langs welke de informatie wordt verspreid en in de aldus verspreide informatie,
- de informatie dient betrouwbaar, d.w.z. volledig, begrijpelijk en samenhangend te zijn; zij dient op de ernst van het incident afgestemd te zijn, tijdig te worden verstrekt en steeds aan de actualiteit te worden aangepast.

2.9. Deze voorwaarden, die de Commissie niet voldoende benadrukt, worden naar de mening van het Comité pas vervuld als participatie van de gehele bevolking wordt gestimuleerd. Daartoe moeten bij de samenstelling, de verspreiding en het *up-to-date* houden van de informatie werkgeversorganisaties en vakverenigingen van de desbetreffende sectoren, alsmede milieu-beschermingsorganisaties en consumentenbonden betrokken worden. Deze zouden op dit gebied namelijk als doeltreffende tussenschakel kunnen dienen.

2.10. Het onderhavige richtlijnvoorstel lijkt voort te vloeien uit bepaalde beginselen die in het kader van richtlijn 82/501/EEG „inzake de risico's van zware ongevallen bij bepaalde industriële activiteiten”⁽⁵⁾ (de zogenaamde „Seveso-richtlijn”) zijn vastgelegd. De richtlijn maakt namelijk onderscheid tussen informatie van preventieve en educatieve aard en meer gerichte informatie in geval van stralingsgevaar.

⁽¹⁾ PB nr. L 246 van 17. 9. 1980, blz. 1.

⁽²⁾ PB nr. L 265 van 5. 10. 1984, blz. 4.

⁽³⁾ PB nr. C 105 van 21. 4. 1987, blz. 7.

⁽⁴⁾ PB nr. L 371 van 30. 12. 1987, blz. 76.

⁽⁵⁾ PB nr. L 230 van 5. 8. 1982, blz. 1.

2.11. Het Comité keurt dit onderscheid weliswaar goed, maar vindt dat, gezien de parallel tussen deze richtlijnen, op het gebied van informatie en preventie m.b.t. de verschillende typen risico's van zware ongevallen, ongeacht hun oorsprong, een gecoördineerde en coherente aanpak gevonden moet worden, met name om te voorkomen dat allerlei verschillende netwerken voor informatie aan de bevolking worden opgezet. Hierdoor zou namelijk het effect van de via deze netwerken verspreide informatie beperkt kunnen worden, vooral de algehele doeltreffendheid van preventie-maatregelen en de beheersing van de bestaande risico's.

2.12. Het door de Commissie aangebrachte onderscheid tussen de twee soorten informatie, als bedoeld in paragraaf 2.10, is volgens het Comité dus niet duidelijk genoeg. Tevens vindt het Comité dat het verband niet duidelijk is tussen het onderhavige richtlijnvoorstel en beschikking 87/600/EURATOM „inzake een communautair systeem voor de snelle uitwisseling van gegevens in geval van abnormaal hoge radioactiviteit of een kernongeval”⁽¹⁾, terwijl het hiermee toch nauw samenhangt.

2.13. Het Comité vindt het niet nodig, zoals de Commissie doet, bevolkingsgroepen te onderscheiden of een omschrijving te geven van de „bevolking die kan worden getroffen”, voor wier bescherming de lid-staat voornemens is noodmaatregelen bij stralingsgevaar te treffen. Dergelijke onderscheidingen, die aldus aan de afzonderlijke lid-staten ter beoordeling zouden worden overgelaten, zouden ertoe kunnen leiden dat de bepalingen van de richtlijn op verschillende wijze worden toegepast en dat de chaotische situatie die zich na „Tsjernobyl” heeft voorgedaan en die de betrouwbaarheid van de aan de bevolking gegeven informatie geschaad heeft, zich herhaalt.

2.14. Het Comité is dan ook van oordeel dat deze richtlijn de gehele bevolking als bedoeld in richtlijn 80/836/EURATOM als doelgroep moet nemen.

2.15. Voor zover nodig dient deze basisinformatie met specifieke informatie voor risicogroepen te worden aangevuld, nl. de bevolking die in de buurt woont van de plaats waar het ongeluk heeft plaatsgevonden, zuigelingen en zwangere vrouwen.

2.16. Met het oog op het voorgaande acht het Comité de bepalingen van het richtlijnvoorstel van de Commissie ontoereikend. Deze instelling wordt dan ook, overeenkomstig de bepalingen van artikel 31 van het Euratom-Verdrag, uitdrukkelijk verzocht haar voorstel te wijzigen door hierin de in dit advies vervatte algemene en bijzondere opmerkingen te verwerken.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Artikel 1, lid 2

3.1.1. De in lid 2, a), gegeven omschrijving is niet bevredigend. Deze zou moeten worden aangevuld met de

bepalingen van artikel 1, lid 1, van de beschikking van de Raad van 14 december 1987 (87/600/EURATOM).

3.2. Artikel 1, lid 2

3.2.1. De in lid 2, b), gegeven definitie heeft slechts op noodsituaties in de lid-staten betrekking. Het zou echter ook zinvol zijn, erop te wijzen dat het om de installaties en werkzaamheden gaat die in artikel 2 van de Raadsbeschikking van 14 december 1987 omschreven worden. Bovendien zou het nuttig en gewenst zijn, het grensoverschrijdende aspect aan de orde te stellen.

3.3. Artikel 1, lid 2

3.3.1. In de onder lid 2, c), gegeven omschrijving dient een onderscheid te worden gemaakt tussen algemene informatie, die voor de gehele bevolking bedoeld is, en specifieke informatie t.b.v. de bevolkingsgroepen „voor wier bescherming de lid-staat voornemens is noodmaatregelen bij stralingsgevaar te treffen”.

3.4. Artikel 2, lid 2

3.4.1. Aangezien in het tweede lid van dit artikel naar Bijlage I wordt verwezen, dient het eerste lid de gehele bevolking te betreffen.

3.5. Artikel 2, lid 3

3.5.1. De gehele bevolking wordt geïnformeerd, zonder dat zij hierom heeft gevraagd.

3.6. Artikel 2, lid 4

3.6.1. Om voor de — zeer gewenste — coördinatie te zorgen, zodat er geen chaotische situatie ontstaat zoals na de ramp van Tsjernobyl gebeurde, zouden de lid-staten de informatie niet alleen actueel moeten houden en regelmatig verstrekken, maar ook aan de Commissie moeten doorgeven.

3.7. Artikel 3

3.7.1. In artikel 3 zou naar artikel 3 van de Raadsbeschikking van 14 december 1987 verwezen moeten worden.

3.8. Artikel 4

3.8.1. Om het ingrijpen zo efficiënt mogelijk te laten verlopen, is het gewenst dat de medewerkers van de dienst bescherming burgerbevolking en de betrokken overheidsinstanties ook in kennis worden gesteld van de wijze waarop de interne veiligheidsdiensten van de bedoelde installaties ingrijpen.

⁽¹⁾ PB nr. L 371 van 30. 12. 1987, blz. 76.

3.9. Artikel 6

3.9.1. Het is gewenst dat de bevoegde instantie(s) niet alleen belast wordt *c.q.* worden met het bepalen van de aard van de informatie en de verzameling, registratie, verwerking en overdracht hiervan, maar ook met het overleg met de beroepsorganisaties, vakbonden, consumentenbonden en milieu-organisaties, die als tussenschakel in de voorlichting kunnen fungeren.

3.9.2. De in artikel 2 en 3 bedoelde informatie dient verspreid te worden via de kanalen die het best bij de gebruiken in de lid-staten aansluiten. In geval van stralingsgevaar zou de bevolking moeten weten, bij welk signaal zij attent moet zijn op informatie om de situatie het hoofd te kunnen bieden.

3.10. Artikel 7

3.10.1. In geval van stralingsgevaar dient de informatie die uit hoofde van artikel 3 aan de burgers van een lid-staat wordt verstrekt, ook aan de Commissie te worden doorgegeven, evenals (in het kader van bilaterale betrekkingen) aan de lid-staten waarvan de bevolking risico loopt.

3.11. Bijlage II - punt I B

3.11.1. Ook in punt I B zou naar artikel 3 van de Raadsbeschikking van 14 december 1987 verwezen moeten worden.

3.12. Bijlage II - punt II

3.12.1. Wat betreft de houding tegenover levensmiddelen en drinkwater dient verwezen te worden naar de adviezen m.b.t. oogst, vervoer en verwerking van landbouwprodukten en m.b.t. veeteelt

3.13. Bijlage II - punt III

3.13.1. In de evacuatieplannen zouden bepalingen opgenomen moeten worden waarmee in geval van een ernstig ongeluk eerst de vlak bij de plaats van het ongeluk woonachtige bevolking geëvacueerd kan worden, en daarna de bevolking in een grotere straal daaromheen.

3.13.2. In deze tweede zone dienen twee groepen te worden onderscheiden:

- zuigelingen en zwangere vrouwen, die gevoeliger zijn voor straling,
- de rest van de bevolking.

3.13.3. Willen de evacuatieplannen optimaal functioneren, dan dient hierin controle op de uitvoering te worden opgenomen.

3.13.4. Voorts is het gewenst dat de lid-staten hun evacuatieplannen mededelen aan de Commissie en de landen die risico lopen.

3.13.5. In de plannen moet ook de opvang van de geëvacueerde bevolking worden geregeld, zodat deze gerustgesteld en verzorgd wordt. De personen die voor de opvang worden ingeschakeld, dienen een specifieke training te krijgen.

Gedaan te Brussel, 27 oktober 1988.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

EUROPESE STICHTING TOT VERBETERING VAN DE LEVENS- EN ARBEIDS-
OMSTANDIGHEDEN

NIEUWE TECHNOLOGIEËN IN DE PRODUKTIE-INDUSTRIE

Deze informatiebrochure is gebaseerd op 26 case-studies, die in opdracht van de Europese Stichting zijn verricht in België, de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk en die met name waren gericht op de volgende onderwerpen:

- de stand van de technologische ontwikkeling van CNC-machines en CAD/CAM-systemen en de mate van integratie van ontwerp, planning en productie;
- de invoeringsgraad van geïntegreerde CAD/CAM-systemen;
- de mogelijke economische en organisatorische uitwerkingen op de productie-industrie;
- de mogelijke uitwerkingen op de interactie tussen mens, machine en arbeidsorganisatie;
- de ontwikkeling van een dynamisch personeelsbeleid binnen het bedrijf en de relatie tussen dit beleid en de kwesties van scholing, kwalificaties en loopbaanontwikkeling;
- de uitwerkingen op de „gebruikers” van het systeem en de interactie tussen deze „gebruikers” onderling;
- de uitwerkingen op de werkgelegenheid in de productie-industrie.

56 blz.

Uitgave in: Deens, Duits, Engels, Frans, Grieks, Italiaans, Nederlands, Portugees en Spaans.

Catalogusnummer: SY-50-87-291-NL-C ISBN: 92-825-7807-0

Vastgestelde prijzen in Luxemburg (exclusief BTW):

Hfl. 11,— Bfr. 200 Ecu 4,60

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLIKATIES DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
L-2985 Luxemburg

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

EUROPESE DOUANELIJST VAN CHEMISCHE STOFFEN

Handleiding bij de indeling van chemische produkten in de gecombineerde nomenclatuur
(Nederlandse versie)

Dit werk omvat:

1. 32 000 chemische benamingen (internationaal aanvaarde algemene benamingen, systematische benamingen en synoniemen);
2. negen talen: Spaans, Deens, Duits, Grieks, Engels, Frans, Italiaans, Nederlands en Portugees.

Het biedt de mogelijkheid:

- onmiddellijk de tariefindeling (post en onderverdeling) te vinden van de chemische produkten in het nieuwe douanetarief van de Europese Gemeenschappen uitgaande van een benaming in één van de negen talen.

De nomenclatuur van dit nieuwe tarief (gecombineerde nomenclatuur) is gebaseerd op de nomenclatuur van het geharmoniseerde systeem inzake de omschrijving en de codering van goederen die op 1 januari 1988 van kracht is geworden;

- de overeenstemmende benamingen in de negen talen op te zoeken (meertalig gespecialiseerd woordenboek) door middel van een gemeenschappelijk sleutelcijfer (CUS-nummer);
- de mogelijkheid het CAS-nummer (Chemical Abstracts Registry Number) te kennen.

De chemische benamingen kunnen gebruikt worden om toegang te krijgen tot de databank van chemische produkten van de Europese Gemeenschap (ECDIN).

628 blz.

Uitgave in: Deens, Duits, Engels, Frans, Grieks, Italiaans, Nederlands, Portugees en Spaans.

Catalogusnummer: CB-52-88-348-NL-C ISBN: 92-825-7922-0

Vastgestelde prijzen in Luxemburg (exclusief BTW):

per ééntalig deel: Hfl. 80,— Ecu 33,75

voor alle negen talen: Hfl. 535,— Ecu 232,—

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLIKATIES DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
L-2985 Luxemburg